

Sociala värden i olika sociala världar,
delrapport 5.

Oxie

av Mikael Stigendal

LEVNADS
undersökningen

Förord.....	5
1. VARFÖR?	9
1.1 Projektets bakgrund.....	10
1.2 Projektets syften	11
1.3 Projektets resultat.....	12
1.4 Rapportens disposition.....	13
2. PERSPEKTIV	17
2.1 Människosyner.....	19
2.2 Sociala krafter	20
2.3 ... i minst sju dimensioner.....	20
Varför finns stadsdelen?	20
Hur finns stadsdelen?.....	21
Vem bor i stadsdelen?.....	21
Vad gör stadsdelsborna?.....	21
Vilka resurser har stadsdelsborna?	21
Vad är meningen med stadsdelen?.....	22
Vem bestämmer och vad?	22
2.4 Perspektiv på segregation	22
2.5 Olika sociala världar.....	23
3. SOCIALA VÄRDEN I OXIE.....	25
3.1 TID OCH RUM.....	26
3.1.1 Ålder, storlek, upplåtelseform och täthet.....	26
3.1.2 Boendekvalitet	30
3.1.3 Sammanfattning	33
3.2. BEFOLKNING	34
3.2.1 Demografi.....	34
3.2.2 Hälsa	36
3.2.3 Kontinuitet.....	38
3.2.4 Sammanfattning	39
3.3. SOCIALA STRUKTURER.....	40
3.3.1 Klass.....	41
Förvärvsfrekvens och arbetslöshet	41
Klasstruktur.....	42
3.3.2 Familj	44
3.3.3 Sociala nätverk.....	45
3.3.4 Sammanfattning	48
3.4. RESURSER.....	49
3.4.1 Utbildning	50
3.4.2 Ekonomi.....	51
3.4.3 Social kompetens	54

Engagemang.....	54
Initiativ.....	56
Samhällsintresse.....	60
3.4.4 Sammanfattning.....	62
3.5. KULTURER.....	64
3.5.1 Identiteter.....	64
3.5.2 Kulturella engagemang.....	66
3.5.3 Sammanfattning.....	68
3.6. MAKT.....	69
3.6.1 Barnomsorg, skola och vård.....	69
3.6.2 Stadsdelsreformen.....	71
3.6.3 Egenmakt.....	74
3.6.4 Sammanfattning.....	78
3.7. HELHET.....	79
3.7.1 Bäst i stadsdelen.....	79
3.7.2 Sämst i stadsdelen.....	81
3.7.3 Favoritområde i Malmö.....	83
3.7.4 Levnadsförhållanden.....	83
3.7.5 Sammanfattning.....	85
4. SLUTSATSER.....	87
4.1 Sociala värden	88
Rumslig segregation.....	88
Demografisk segregation.....	88
Strukturell segregation.....	89
Resurssegregation.....	89
Kulturell segregation.....	89
Maktsegregation.....	89
4.2 ... i olika sociala världar.....	89
5. HUR?	91
5.1 Konstruktionen av frågeformuläret.....	92
5.2 Rekrytering och utbildning.....	93
5.3 Urvalet.....	93
5.4 Arbetsorganisationen.....	93
5.5 Analys och tolkning.....	94
5.6 Svarsfrekvens.....	95
Tabellförteckning.....	99
Aktuella referenser och inspirationer.....	101

Förord

Många har del i Levnadsundersökningen. Många har bidragit med sitt arbete, sin fantasi och kreativitet. Andra har bidragit med beslut, ledarskap, administrativ förmåga och kunskaper. Vissa har också bidragit med starka känslor. Många har brytt sig. Nu är det dags för ett stort tack till alla.

Ett stort tack först till alla deltagare.

Etapp 1: Södra Innerstaden och Husie (950327-950617 & 950807-951124)

Lilian Andersson, Dragutin Dolenc, Eva Eriksson, Renée Gadde, Tamara Grabed, Bengt Gustafsson, Kajsa Gullander, Mi Höglund-Rydén, Barbro Jarnhäll, Käthe Johansson, Ing-Marie Lindberg, Katarina Mårtensson, Gunnel Olsson, Wivi-Anne Petersson, Jiri Polak, Veronica Seguel, Cecilia Ståhlberg, Juan Angel Tapia, Barbro Warinus och Marie Ågren

Etapp 2: Fosie, Hyllie och Oxie (960401-060614 & 960819-961004)

Madelaine Andersson, Ann-Christin Bergholm, Lasse Bergquist, Carole Book, Anders Durango, Birgitta Ekbladh, Margareth Hindsö, Torsten Hultman, Karin Ingvarsson, Liz Jarlsbed, Sonja Kristiansen, Ann-Christin Kroon, Monica Larsen, Marianne Levinsson, Gerda Lindb-Melander, Lillemor Lundin, Niklas Lundin, Britt Lundquist, Teresa Maynou, Ulla Nilsson, Viveka Nilsson, Irene Norberg, Ulla Ohlsson, Lousie Sandin, Inga Sjöholm, Sven-Gunnar Swantesson, Ulla-Majja Tanskanen och Liz Åkerlund

I och med etapp 2 fick jag möjlighet att anlita flera av deltagarna från etapp 1 som handledare. Ett stort tack till Eva Eriksson, Ing-Marie Lindberg, Renée Gadde, Kajsa Gullander, Katarina Mårtensson och Gunnel Olsson.

Lokalen dit vi begav oss i mars 1995 heter Sofielunds Folkets Hus, även kallad Dundret, och där har vi fått husera hela tiden. Han som ordnade rum till oss där heter Håkan Larsson, ombudsman på Unga Örnar. Håkan har verkligen stött oss från början till slut och för det förtjänar han ett stort tack. Den som såg till att lokalerna blev målade heter Carlos Cortés och han anlidades som vaktmästare på Sofielunds Folkets Hus månaden innan vårt projekt började. Sen dess har Carlos alltid lika förtjänstfullt ställt upp och hjälpt oss med våra materiella problem. Tack, Carlos.

Att projektet överhuvudtaget satte igång berodde på stödet från några nyckelpersoner inom kommunen. Mats Andersson på Stadskontoret var den som nappade på idén först. Han förankrade projektet och har fungerat som dess beskyddare. Tack, Mats.

Ett ännu större tack vill jag emellertid rikta till Ewa Ekberg-Wihlén, IoF-chef i Södra Innerstaden. Vi träffades för första gången i januari 1995 och sen dess har hon varit min fasta punkt i den kommunala tillvaron. I och med etapp 2 tog hon

även på sig ett arbetsgivaransvar och räddade därmed projektet ur en synnerligen svår knipa. Under hela tiden har vi haft ett mycket konstruktivt, förtroendefullt och öppet samarbete. Ett stort tack, Ewa.

Innan starten av etapp 1 tillsatte vi en referensgrupp som skulle hjälpa till med synpunkter på framför allt projektets vetenskapliga innehåll och relevans. Vi träffades vid flera tillfällen, vilket resulterade i många goda råd och synpunkter. Ett tack till Gunnar Olofsson, Pia Forsberg och Anders Järnegren från Sociologiska Institutionen i Lund, Bertil S Hansson från Samhällsmedicinska Institutionen, Tapio Salonen från Socialhögskolan i Lund, Britta Ström och Mats Andersson från Stadshuset, Anders Wennerström från Invandrarförvaltningen, Eva Ekberg-Wihlén från f d Socialförvaltningen Centrum samt Inger Leite från f d Östra Socialförvaltningen.

Ett särskilt tack vill jag rikta till Gunnar Olofsson, en av mina tidigare handledare under avhandlingsarbetet. Gunnar var en av de första som på hösten 1994 stödde projektet. Han har också vid flera tillfällen ställt upp med rekommendationsbrev. Dessutom har han ganska många gånger ringt och undrat hur det går. Ett stort tack, Gunnar.

Under arbetet med etapp 1 fick jag förtroendet att ingå i en av arbetsgrupperna för Malmö stads projekt Vision 2000. Där lärde jag känna Kennet Hagelin, enhetschef inom Rosengårds stadsdelsförvaltning. Samarbetet med honom i projektet Vision 2000 fungerade som en mycket berikande inspirationskälla för mina tankar om Levnadsundersökningen. Vid flera viktiga tillfällen sade Kennet också precis vad som behövde sägas. Kennet kom också med många värdefulla synpunkter på mitt första manus. För allt detta skall han ha ett stort tack.

Under våren 1996 stiftade jag bekantskap med Bo-Göran Carlsson vid Malmöhus Läns Allmänna Försäkringskassa i Lund. Sen dess har vi utbytt tankegångar vid åtskilliga tillfällen med stor betydelse för Levnadsundersökningen. Bo-Göran bjöd också in mig till att hålla föredrag om bl a Levnadsundersökningen på konsthallen i November 1996 för chefer inom Försäkringskassan, Stadsdelsförvaltningarna och Arbetsförmedlingen. Även Bo-Göran läste mitt första manus och kom med många värdefulla synpunkter. Tack, Bo-Göran.

Under våren 1996 anlätades jag av Christina Isaksson Eldh på Storstadskommittén för att skriva en rapport om resultatet från Levnadsundersökningen. Rapporten presenterades på Bommersvik i juni 1996, vilket resulterade i många konstruktiva och givande synpunkter från kommittéledamöter och sekretariat. Storstadskommittén har sen dess stött projektet på olika sätt och det vill jag särskilt tacka Christina för.

Under hösten 1996 skrev jag en ny version av rapporten som jag sen presenterade i slutet av januari 1997 på Sociologförbundets årskonferens i Lund. Jag vill särskilt tacka Per Olof Olofsson och Mats Benner för synpunkter.

Rapporten till Sociologförbundets årskonferens låg sen till grund för det intensiva arbetet med rapporterna under våren. Parallellt med projektledarskapet för etapp 3 har jag på tre månader skrivit fem rapporter. Utan mina tidigare manus till först Storstadskommittén i juni 1996 och Sociologförbundets årskonferens i januari 1997 hade det givetvis inte gått. Med hjälp av de tidigare manusversionerna kunde jag utveckla mina tankar, teorier, angreppssätt, dispositioner, skrivsätt och analysmetoder. Dessutom kunde jag utveckla arbetsformer som gjorde det möjligt att skriva fem rapporter samtidigt.

Ett stort tack också till Sussi Ekelund på Idea Text & Bild. I och med etapp 2 gav hon projektet en grafisk form. Hon utformade bl a frågeformuläret. Hon har också gjort omslagen till rapporterna. Från början var det meningen att hon även skulle ha stått för layouterna. För att kunna ha kontroll över tiden in i minsta sekund bestämde jag mig emellertid för att layouta rapporterna själv. Sussi hjälpte mig med att staka ut riktlinjer, men sen har jag slutfört arbetet själv. Sussi skulle alldeles säkert ha åstadkommit ett mycket bättre resultat, men tiden och tekniken räckte inte till. Layouten måste verkligen betraktas som ett experiment. Jag tog risken med tvåspalt av läsbarhetsskal. Tvåspalt ser man annars ganska sällan i vetenskapliga sammanhang.

Av stor betydelse för projektet har också kontakterna med Newcastle haft, särskilt med Bill Lancaster vid University of Northumbria. Bill är en nytänkare som jag har haft förmånen att få utbyta erfarenheter och kunskaper med under flera års tid. Jämförelsen mellan såväl Malmö och Newcastle som Sverige och England i stort ger sannerligen upphov till många värdefulla insikter. Vid årsskiftet 1996-97 fick Bill möjligheten att anställa en doktorand som skall skriva en avhandling om Malmö och Newcastle. Hon heter Natasha Vall och skall hålla på i tre år. Snart kommer han att anställa ännu en doktorand som skall jämföra boendet i Malmö och Newcastle. Samarbetet mellan Bill och mig har bara börjat. Här finns möjligheter till studiebesök, utbildningar, samarbete och forskning.

Den som har arbetat mest med projektet vid sidan om mig själv heter Lars Larheden. Han har fungerat som en synnerligen viktig stöttepelare och medarbetare från början till slut. Liksom jag har han haft flera roller i projektet; handledare såväl som kvalitetskontrollant, föreläsare, manuskriptläsare och fixare i allmänhet. Ett stort tack, Lars.

Förutom Lars har handledarna för etapp 3 hjälpt mig på olika sätt i slutfasen av skrivarbetet. Jag har fått hjälp med bl a manuskriptläsande. Ett stort tack till Renée Gadde, Eva Eriksson, Ing-Marie Lindberg och Ljiljana Kocovic.

Tack också till Peter Billing. Vårt 10-åriga samarbete kulminerade med doktorsavhandlingen i juni 1994. Därefter deltog Peter från och till i Levnadsundersökningen. Han tog bl a ansvar för datautbildning och skrivarverkstad. Inför starten av etapp 3 kom vi emellertid att gå olika vägar. Jag önskar honom all framgång.

Slutligen, men egentligen först av alla, vill jag tänka några varma tankar om min sambo Kerstin Sörensson. Vi fick inte det lugn och den stabilitet som vi hade hoppats på efter de kaotiska och hektiska åren med avhandlingen. Efterhand blev det emellertid möjligt även för Kerstin att delta i projektet. Hon har bl a haft ansvaret för arkivering och kopiering. Vi fick nöja oss med att dela arbetsliv istället för fritidsliv och det var nog ändå inte så dumt. Varma tankar tänker jag även om mina söner Fredrik och Johan. När ens pappa har en arbetstid som sällan understigit 60 timmar per vecka så är det nog inte alltid så kul. Men nu skall det tamen bli ändring. Nu skall det bli mer fotboll, pågar!

Att skriva fem rapporter på tre månader har givetvis sina risker. Både ens hälsa och sociala relationer sätts på spel. Dessutom kanske man i hastigheten både tänker, räknar och skriver fel. Vad som kvarstår av hälsa och sociala relationer får väl den närmaste tiden utvisa. Vad som kvarstår av tankefel, räknefel och skrivfel får läsaren upptäcka. Jag har emellertid fått en alldeles utmärkt hjälp med läsning i slutfasen, både till innehåll och korrektur, så förhoppningsvis kvarstår inte så många fel.

Den som är intresserad av slutsatser om hela Malmö får vänta till någon gång runt årsskiftet. Då publicerar jag en bok om hela projektet där jag förutom analyser av varje stadsdel även utvecklar mina tankar om olika sociala världar. Där jämför jag även med situationen i Newcastle.

Många tack. Många människor. Långa förord. Ännu ett projekt? Döm själv.

Malmö den 8 maj 1997

1. VARFÖR?

Ännu ett projekt?

Under efterkrigstidens första decennier framhölls Malmös ekonomiska, politiska och sociala utveckling ofta som föredöme. Malmö var en av landets ledande industristäder och hjulen verkade snurra av sig själva. Skatterna var lägre än i de flesta andra svenska städer och ett stabilt samförstånd rådde i stadsfullmäktige mellan socialdemokrater och moderater. Satsningar på ökad välfärd i form av t ex sjukvård och boende väckte stor uppmärksamhet runt om i landet. Malmö kunde försvara sitt rykte som "socialismens Mekka". Det var ju i Malmö som den svenska socialdemokratin föddes en gång i tiden och socialdemokrater brukade ibland tala om Malmö som sitt Mekka.

Trots all välfärdsutveckling uppstod emellertid nya samhällsklyftor och i mitten av 1960-talet började samhällsforskarna använda ett nytt begrepp; nämligen segregation. Redan 1969 använde Sveriges dåvarande statsminister Olof Palme begreppet när han i ett tal beskrev just Malmös utveckling: "Undersökningar bär vittne om en kvardröjande fattigdom, en begynnande invandrarslum. Det är härifrån vi fått rapporter om klassklyftor på det kulturella området, om tendenser till segregation på bostädernas och skolans område."

Segregationen förvärrades under 1970- och 80-talen i takt med industrinedläggningar och industrisamhällets allmänna tillbakagång. Kommunledningen försökte motverka de ökade klyftorna med satsningar på den offentliga sektorn, men därmed måste man höja skatterna, vilket i sin tur utsatte samförståndet i stadsfullmäktige för hårda påfrestningar. I mitten av 70-talet sprack samförståndet och staden polariserades politiskt. Malmö förvandlades efterhand till högskattekommun.

Efter 66 år vid makten förlorade socialdemokraterna kommunalvalet 1985. Den nya borgerliga fyrpartikoalitionens vallöften visade sig emellertid vara svåra att uppfylla och socialdemokraterna vann tillbaka makten i valet 1988. Först efter valet 1991 kunde moderaterna på allvar genomföra sitt systemskifte. Visa av tidigare erfarenheter inriktade sig den borgerliga regimen nu inte bara på direkta

nedsänkningar, utan i första hand på grundläggande förändringar av förvaltningar och styrformer. Inom t ex vården delade man upp politikernas ansvar enligt modellen med beställare och utförare.

I valet 1994 skiftade majoriteten återigen färg. Nu genomför socialdemokraterna sitt eget systemskifte. Istället för decentralisering på marknadens villkor vill socialdemokraterna demokratisera kommunen och föra ner besluten närmare malmöborna. Därför har man delat upp Malmö i 10 självstyrande stadsdelar.

Malmö har nog aldrig tidigare förändrats lika grundläggande på så kort tid som under 1990-talet. Förutom två radikala omläggningar av politiken, först moderaternas och sedan socialdemokraternas, har Malmö drabbats av massarbetslösheten. Under 90-talets första år sköt arbetslösheten i höjden från 2,4% till 12,4%. Under samma tid ökade invandringen och nådde en rekordnivå 1994. Nu rörde det sig inte längre om västeuropéer eller latinamerikaner, utan till stor del om människor från än mer främmande kulturer, framför allt muslimer. Mer än var fjärde malmöbo har numera utländsk bakgrund. Ute vid Jägersro ligger Islamic center, Sveriges största moské. Från att tidigare ha varit betraktad som "socialismens Mekka" har Malmö förvandlats till ett Mekka för Skandinavien muslimer.

1.1 Projektets bakgrund

I närmare 10 år arbetade jag på en doktorsavhandling om Malmö tillsammans med historikern Peter Billing. Vi disputerade i juni 1994 med avhandlingen "Hegemonins decennier. Lärdomar från Malmö om den svenska modellen". Där försöker vi förklara stadens uppgång och fall. Avhandlingen slutar med socialdemokraternas valnederlag 1985.

Efter disputationen ville jag fortsätta och ta reda på vad 90-talets grundläggande förändringar har inneburit för Malmö. Jag frågade mig framför allt vad förändringarna har inneburit för segregationen. Håller Malmö rentav på att spricka? Hur stor är risken för en utveckling lik många städer i t ex England där

stadsdelar börjar leva sina egna liv, avskilda från resten av samhället?

Jag frågade mig också varför satsningarna mot segregationen inte har lett till bättre resultat. Som Storstadskommittén (SOU 1995:142) konstaterar i sitt betänkande har enorma resurser satsats av stat och kommuner genom åren för att komma tillrätta med problemen. "Trots dessa omfattande satsningar som har gjorts under en följd av år kvarstår orsakerna till problemen. De har till och med fördjupats och förstärkts". Varför kvarstår då orsakerna till problem? Varför lyckas inte stat och kommuner nå bättre resultat trots alla satsade resurser? Storstadskommitténs egen förklaring stämmer säkert till viss del: "Projektet har avlöst varandra i en strid ström, utan att några synbara trender har skett. Insatserna har till stor del haft en karaktär av kampanjer vilka har fokuserats på symptomen och inte orsakerna".

Jag vill emellertid gräva lite djupare. Att orsakerna kvarstår tror jag också beror på hur man beskriver problemen. Som jag ser det lär orsakerna till problemen kvarstå så länge segregationen beskrivs i enbart negativa termer. Lägre inkomst- eller utbildningsnivåer i en stadsdel behöver inte vara liktydigt med sämre samhällsmedborgare. Dessvärre brukar man inte intressera sig för vad människor i ekonomiskt fattiga stadsdelar med hög arbetslöshet faktiskt har. Vi måste på allvar börja ifrågasätta människosynen som ligger till grund för problembeskrivningarna. Hur kan arbetslösa så kategoriskt dömas ut som problem? På vilka grunder kan myndigheter anse sig få rätt att styra och ställa i arbetslösa människors privatliv? Varför är det ens förhållande till just marknadsekonomin som skall få avgöra när man inte kan anses klara sig själv längre?

Inte bara politiker och förvaltningar har ett ansvar för hur problemen beskrivs, utan givetvis även forskarna. Frågan om vilken människosyn forskningen grundar sig på ställs alldeles för sällan. Utan att ha tagit del av erfarenheter från samhällslivet kan forskarna

ändå anse sig ha rätt. Vissa forskare kan t ex förespråka drastiska nedskärningar utan att känna till de sociala konsekvenserna. Enligt min uppfattning har en stor del av den svenska samhällsforskningen avgränsat sig alldeles för långt ifrån vanliga människors vardagsverklighet. Då kan man inte heller få syn på vad människor som inte påstås ha faktiskt har. Då upplever man inte heller vad ens forskning faktiskt kan få för konsekvenser. Samhällsforskningen skulle må bra av ett närmande till vanliga människors vardagsverklighet. Lokalsamhället innehåller mycket kreativitet och fantasi som forskningen skulle kunna dra nytta av.

1.2 Projektets syften

Projektet syftar **för det första** till att undersöka segregationen i Malmö. Vad innebär segregationen? Är segregationen bara en fråga om skillnader mellan bra och dåligt? Vilken omfattning har segregationen? Var går gränserna för segregationen? Är stadsdelarna segregerade i sig eller går gränserna mellan stadsdelarna? Vad beror segregationen på? Vilka sociala krafter ger upphov till segregationen?

Undersökningen grundar sig på övertygelsen att sociala värden inte bara kan mätas med marknadsekonomiska måttstockar. Sociala värden handlar inte bara om förvärvsarbete, inkomster och utbildningsnivå. Projektet utgår från en betydligt bredare människosyn. I mitt perspektiv på sociala värden i en stadsdel ingår t ex historia, boendemiljö och hälsoläge, men även nätverk, föreningsengagemang och kultur.

Forskningen om segregation brukar ofta begränsa sig till det mänskliga eländet. Lokalsamhällen med t ex hög arbetslöshet tenderar att dömas ut fullständigt. Jag vill verkligen inte förringa arbetslöshetens skadeverkningar, men utifrån den bredare människosyn som jag ansluter mig till syns även stadsdelens goda krafter. Med goda krafter menar jag förutsättningar för social utveckling i en bredare mening än bara på marknadsekonomin villkor, t ex

vad gäller familj eller föreningsliv. Det är först genom att ifrågasätta den dominerande människosynen som vi på allvar kan få syn på vad befolkningen i segregerade stadsdelar faktiskt har. Först då får vad de faktiskt har en betydelse.

För det andra syftar projektet till att utveckla och pröva nya forskningsmetoder. En ny syn på segregation som baserar sig på gamla metoder lär inte leda särskilt långt. Nya synsätt måste gå hand i hand med nya metoder. Projektet besjålas därför inte bara i teorin av en bredare människosyn, utan även i sina metoder. En ny syn på segregation kräver framför allt att vi försöker överbrygga gapen mellan forskning och erfarenhet. Som jag påpekade ovan lever en allt för stor del av samhällsforskningen i sin egen värld.

Jag har försökt förena projektets två syften i den lokala levnadsundersökning som jag startade i mars 1995. När undersökningen avslutas sommaren 1997 har runt 4.000 malmöbor blivit intervjuade om sina levnadsvillkor och värderingar. Därmed kommer undersökningen upp i en storleksordning nästan jämförbar med Socialforskningsinstitutets levnadsnivåundersökningar. Under loppet av 25 år har levnadsnivåundersökningar genomförts vid fyra tillfällen, men alltid på en nationell nivå med en riksomfattande täckning. Vår undersökning är nästan lika stor, men lokalt begränsad till Malmö. 1991 års Levnadsnivåundersökning är en av våra inspirationskällor och vi ställer frågor av ungefär samma omfattning. Till inspirationskällorna hör även bl a den statliga maktutredningen och samhällsmedicinska institutionens lokala folkhälsoundersökningar.

Till skillnad från de riksomfattande levnadsnivåundersökningarna görs intervjuerna i vår undersökning inte av högskoleutbildade experter, utan av människor med lokal förankring i Malmös stadsdelar. Merparten av intervjuerna har utförts av kommunanställda vårdbiträden, förskollärare, barnskötare, invandrarsekreterare, lärare, vårdare, socialsekreterare, läkarsekreterare och fritidsledare.

Intervjuerna representerar således olika yrkesgrupper, i både höjd- och breddled. Vad som förenar dem är deras erfarenheter av arbete med människor i stadsdelen. Många kommunanställda hamnar ofta i intervjuliknande situationer och lär sig då också genom praktiska erfarenheter hur man formulerar och ställer frågor. Vanligtvis utvecklar man dessutom en gedigen social kompetens. Det hör liksom till jobbet.

I projektets sista etapp, under våren 1997, har även arbetslösa socialbidragstagare deltagit i projektet. 90-talets utveckling på arbetsmarknaden tvingar oss att ompröva många gamla fördomar, kanske särskilt om socialbidragstagare. Nu för tiden kan långtidsarbetslöshet och socialbidragsberoende drabba nästan vem som helst. Dagens socialbidragstagare består till inte så liten del av människor med både erfarenheter, utbildning och ambitioner. Hälften av de 50 deltagarna i projektets sista etapp har rekryterats bland socialbidragstagare.

Tanken är att utgå från vad deltagarna faktiskt redan kan, men som kanske inte alltid framgår av de formella meriterna. Deltagarna rekryteras dessutom från just de stadsdelar som vi undersöker och vet således redan en hel del om stadsdelen och dess befolkning. En utbildning skraddarsys som bygger vidare på deras kompetens. Deltagarna får lära sig den forskningsmetodologi som behövs för att kunna fylla sin funktion i projektet och genomföra intervjuerna. Utbildningen syftar även till att skapa en allmän förståelse för vad forskning innebär. Deltagarna får också lära sig mer om sin stadsdel. Utifrån ett representativt urval tilldelas deltagarna därefter ett antal intervjupersoner som de själva spårar upp och genomför intervjuer med.

1.3 Projektets resultat

Projektet resulterar för det första i ett stort datamaterial som jag analyserar och publicerar i rapportform. Levnadsundersökningen utgår från den uppdelning av staden som genomfördes den 1 januari 1996. Då övertog 10 nya stadsdelsförvaltningar ett

samlat ansvar för barnomsorg, fritid, äldreomsorg, kultur, skola och primärvård. Vi har intervjuat ett representativt urval av befolkningen i alla de 10 stadsdelarna. Därför publicerar jag också resultatet i 10 rapporter, en för varje stadsdel. Förutom djupgående analyser av varje stadsdel innehåller rapporterna även jämförelser med andra stadsdelar. En hel del faktauppgifter låter sig nämligen knappast värderas annat än i jämförelsens sken. Vad som är lågt eller högt, stort eller smått, starkt eller svagt, framgår först genom jämförelser.

För det andra resulterar projektet i en kompetenshöjning för deltagarna, t ex frågeformulering och intervjuteknik. Jag vill särskilt framhålla den djupare förståelse för människorna i stadsdelen, där man annars arbetar eller bor, som alla hembesök leder till. Projektet tar således tillvara inte bara hårddata, utan även mer spontana intryck, känslor och upplevelser från mötena med stadsdelens människor. Dessutom möjliggör projektet praktiska erfarenheter av forskningens och kunskapens möjligheter, vilket kanske kan stimulera till vidare utbildning. Deltagarnas engagemang, känslor, kreativitet, entusiasm och fantasi är av stor betydelse för projektet. För att ta tillvara upplevelserna av intervjuerna anordnar vi särskilda skrivarkvällen. Deltagarna skriver ner sina berättelser i essäform och det kommer sen till användning i mitt arbete med rapporterna. Ibland kan utdrag ur deltagarnas berättelser levandegöra mina resonemang eller klargöra vad jag menar.

Min förhoppning är att båda resultaten av projektet skall komma till användning i det lokala arbetet ute i stadsdelarna. Rapporterna vänder sig inte bara till politiker, personer i ledande befattningar, forskare och utredare utan även till kommunanställda i allmänhet såväl som till den intresserade allmänheten, t ex föreningsengagerade. Förhoppningsvis kommer rapporterna att kunna utgöra en grogrund för diskussioner, prioriteringar och planering. Därutöver hoppas jag att även den kunskap som

projektdeltagarna har skaffat sig kan komma till användning. Eftersom deltagarna rekryteras från alla möjliga håll kan projektet sägas representera en stadsdelsförvaltning i miniatyr. Deltagarnas erfarenheter och kunskaper från projektet borde därför kunna komma väl till användning i det fortsatta arbetet med integrationen av stadsdelarna.

1.4 Rapportens disposition

Krisen i det svenska samhället visar sig inte bara i massarbetslöshet, budgetunderskott och segregation. Krisen gäller i allra högsta grad även perspektiven på samhället, politikernas och myndigheternas såväl som forskarnas. En betydligt större del av samhällsforskningen borde ägnas åt att utveckla nya perspektiv.

Jag vill försöka dra mitt strå till stacken och i del 2 ifrågasätter jag därför den människosyn som ligger till grund för en hel del av forskningen om segregation. Allt för ofta grundar sig samhällsforskningen på vad som brukar kallas ekonomismens människosyn. Istället för snäva mätningar som bygger på ekonomismens människosyn (t ex förvärvsintensitet) bör vi intressera oss för allt som har betydelse för den sociala världen. Perspektivet måste vidgas och omfatta vad jag vill kalla sociala krafter.

Jag har utvecklat en teoretisk modell som lämpar sig för analyser av både bostadsområden, stadsdelar och städer. Analysmodellen skiljer mellan sju olika dimensioner av sociala krafter. Alla bostadsområden, stadsdelar, städer eller samhällen måste först och främst skapas för att överhuvudtaget kunna finnas till. Det måste för det första finnas en historia. För det andra måste alla stadsdelar utformas fysiskt. Inga bostadsområden kan existera i tomma intet. För det tredje måste det bo människor av kött och blod i dessa stadsdelar. Dessa människor av kött och blod gör något, dvs de ingår för det fjärde i sociala strukturer.

Om den fjärde dimensionen riktar in sig på varat så handlar den femte dimensionen om vad befolkningen har eller inte har, t ex utbildning och ekonomi, men

även social kompetens. Jag betraktar social kompetens som den sociala världens viktigaste värde.

Att socialt verksamma människor av kött och blod med olika resurser bor i historiskt utformade miljöer räcker emellertid inte. Befolkningen måste också uppleva livet som meningsfullt, åtminstone i någon mån. Analysmodellens sjätte dimension inriktar sig därför på kulturella mönster, t ex identiteter och värderingar. I modellens sjunde och sista dimension frågar jag mig vem som bestämmer. Vem eller vilka har makten i stadsdelen och hur kommer makten till uttryck?

I del 3 analyserar jag stadsdelens sociala krafter utifrån ovanstående analysmodell. För att kunna avgöra vad som är mycket och litet, stort och smått, starkt och svagt, respektive högt och lågt jämför jag i denna rapport resultaten från Levnadsundersökningen av Fosie, Hyllie och Oxie. Just dessa tre stadsdelar lämpar sig mycket väl för jämförelser.

Fosie och Hyllie verkar i stor utsträckning likna varandra. Båda stadsdelarna har sina miljonprogramsområden. Fördelningen av upplåtelseformer skiljer sig inte särskilt mycket. Enligt Malmö Stads "Områdesfakta" är andelen registrerat arbetslösa ungefär lika hög. Andelen socialbidragstagare är också ungefär lika hög. Innebär likheterna att segregationen följer samma mönster? Vad kan en jämförelse mellan Fosie och Hyllie säga oss om hur olika sociala krafter kan samverka respektive motverka varandra?

Oxie är i sin tur en av Malmös mer välbeställda stadsdelar. I Oxie är andelen arbetslösa såväl som andelen socialbidragstagare låg. Nästan hela befolkningen bor i antingen äganderätt eller bostadsrätt. Till skillnad från Fosie och Hyllie verkar Oxie svara upp mot ekonomismens normalitetsideal. Innebär det att alla sociala krafter är starka och goda? Omvänt kan man fråga sig om situationen i Fosie och Hyllie innebär att alla sociala krafter är antingen svaga eller dåliga?

Utöver jämförelserna ägnar jag särskild uppmärksamhet åt var och en av de tre stadsdelarna i egna rapporter. Innehållet i rapporterna är således i viss utsträckning gemensamt, men tonvikten ligger på den enskilda stadsdelen.

Hela tiden står de geografiska kategorierna i centrum. Jag utgår hela tiden från i vilken stadsdel eller i vilket delområde människor bor. Andra kategoriseringar som t ex klass eller nationalitet kommer först i andra hand och kopplas till de geografiska kategorierna. Jag analyserar således inte primärt t ex barnfamiljernas situation i Fosie. Den fråga som styr analysen av varje dimension gäller hur situationen ser ut i stadsdelen eller hur svaren fördelar sig på delområdena.

Levnadsundersökningens datamaterial lämpar sig visserligen alldeles utmärkt för analyser av andra kategoriers situation, men tiden och resurserna räcker inte till. Att belysa varje intressant befolkningskategoris levnadssituation i en enda rapport skulle dessutom leda till ett alldeles för stort och svåröverskådligt resultat. Om intresse finns återkommer jag istället gärna med analyser av andra befolkningskategorier.

Del 4 innehåller slutsatserna. För det första drar jag en rad slutsatser om segregation vad gäller var och en av analysmodellens dimensioner. För det andra drar jag slutsatser om förekomsten av olika sociala världar. Sammanfaller olika former av segregation i den utsträckning att vi kan tala om olika sociala världar?

I del 5 redogör jag för projektets metodologi. Med metodologi brukar man vanligtvis mena metodlära, men här använder jag begreppet för den helhet av metoder som kommer till användning i projektet. Var och en av projektets olika faser har krävt sina metodologiska överväganden och utvecklingsprocesser. Del 5 innehåller också en redogörelse för svarsfrekvensen och en analys av bortfallet.

Eftersom rapporten riktar sig till en bred läsekrets har jag valt att inte använda mig av referenser och notapparater. Utförliga referenser och källhänvisningar

sparar jag till projektets huvudrapport. Då är det också min avsikt att knyta projektet till den aktuella debatten.

I huvudrapporten har jag också för avsikt att använda fler statistiska metoder. Delrapporterna bygger på ganska enkla statistiska metoder. I stort sett begränsar jag mig till mätningar av frekvenser, medelvärden och medianvärden. Det är emellertid min

övertygelse att enkla statistiska metoder räcker ganska långt. Även mina analyser av felmarginalerna har jag för avsikt att redovisa i huvudrapporten. Felmarginalerna visar sig emellertid inte orsaka några större problem eftersom merparten av statistiken bygger på ganska stora populationer.

2. PERSPEKTIV

Vad innebär segregation?

Varför är människosynen viktig?

Vad är en social kraft?

Hur kan man mäta sociala krafter?

När uppstår en social värld?

Segregation brukar ofta användas som ett brett och samlande begrepp för fattigdom, elände och social misär. Begreppets vetenskapliga bakgrund och innebörd klargörs inte särskilt ofta. I vetenskaplig mening betecknar segregation en särskild form av social skiktning, dvs uppdelning mellan olika grupper av människor i högre och lägre. Social skiktning på arbetsmarknaden i termer av klass, kön eller etnicitet behöver däremot inte innebära segregation. Löneskillnader mellan olika grupper leder inte heller självklart till segregation. Det är när skiktningen även kommer till uttryck geografiskt som vi kan tala om segregation.

Segregation utgör således ett tillstånd där sociala och geografiska skillnader sammanfaller. Socialt avgränsade grupper bor, lever och arbetar i geografiskt avgränsade områden. Samma grupp av människor som rent socialt befinner sig högre upp på samhällsstegen bor också i 'finare' områden. Den sociala skiktningens relation av över- och underordning avspeglar sig geografiskt. Områdena står liksom de sociala skikten i hierarkiska relationer till varandra. I tillstånd av segregation sammanfaller grupp- och områdestillhörighet.

Beroende på vilka skillnader som sammanfaller uppstår också olika former av segregation. När t ex grupper av olika nationaliteter bor och lever var för sig brukar man tala om etnisk segregation. Socio-ekonomisk segregation uppstår när de geografiska skiljelinjerna sammanfaller med klasskillnader. I en demografisk segregation sammanfaller de geografiska skiljelinjerna med demografiska kännetecken som ålder och kön. I dagens segregerade Sverige sammanfaller dessutom ofta flera olika sociala skiktningar. Den etniska segregationen är vanligtvis också socio-ekonomisk.

Segregation är således relativt och kan bara pekas ut i en jämförelse mellan geografiska områden. Invandrartäta områden med höga socialbidragsberoenden stämpas ofta helt felaktigt som segregerade. Enskilda områden är inte segregerade i sig själva. Segregation uppstår genom

motpoler, vilka var för sig är tämligen homogena. Med segregationsbegreppet mäter man så att säga inga absoluta temperaturer, utan snarare skillnader mellan kallare och varmare.

Undersökningar av segregation måste därför noggrant ta reda på vilka områden som bör jämföras och var gränserna går. Går gränserna på t ex kvartersnivå eller stadsdelsnivå? Vilka enheter undersöker vi? En stadsdel är ingen självklar segregationsenhet. Segregation kan mycket väl uppstå inom ramen för ett enskilt bostadsområde, mellan dess olika kvarter. Även generellt sett fattiga stadsdelar kan bestå av rika delar. "En segregerad stad är således sammansatt av relativt homogena bostadsområden, medan en osegreerad stad har en relativt heterogen sammansättning av befolkningen", skriver Sven E Olsson Hort i sin bok "Segregation – ett svenskt dilemma". I den osegreerade staden bor människor blandade, oavsett nationalitet, kön, klass och ålder.

Allt sedan genombrottet på 60-talet handlar segregationsforskningen i stort sett om att sätta plus och minus på olika områden utifrån hur sociala skiktningar sammanfaller med geografiska avgränsningar. Segregation är enbart av ondo, hävdade segregationsforskningens pionjärer. Efter 25 års debatt och diskussioner råder idag en närmast total samstämmighet i synen på segregation. Förslagen till lösningar skiljer sig visserligen, men problemformuleringarna från vänster till höger sammanfaller. Segregation för absolut inget gott med sig, utan enbart problem, tycks man mena.

Frågan som däremot inte alls diskuteras är på vilka grunder man sätter plus och minus. Hur kan man bara sådär rakt av karakterisera ett område som 'kallare' än andra? Vilken människosyn ligger till grund för kategoriseringarna av människor och områden i termer av över och under, högre och lägre?

2.1 Människosyner

Forskningen och debatten om segregation bygger allt för ofta på en särskild människosyn som mäter människor utifrån lönearbetets och marknadens villkor. Synsättet härstammar från 1700-talets klassiska liberalism och brukar kallas ekonomism. Människor som inte själva kan försörja sig utan måste lita till socialförsäkringssystemen betraktas i praktiken inte som riktigt normala. Då anses man sakna något; t ex utbildning, men kanske rentav även 'god vilja'.

De främsta förespråkarna av ekonomismens människosyn finner vi enligt min mening bland nationalekonomerna. Många nationalekonomer verkar fortfarande tro på en 'sann mänsklig natur'. Oberoende av tid och rum anses vi alla i grunden vara rationella egoister. Först när vi driver våra egna intressen på bekostnad av andra förverkligar vi oss själva. Normala människor säljer dyrt och köper billigt. Annars är vi inte riktigt normala. Då förverkligar vi ju nämligen inte vår 'sanna natur'.

Den forskning och debatt som utgår från ekonomismens människosyn avgränsar sitt synfält ganska snävt. Initiativ som människor i utkanten av det etablerade samhället faktiskt ändå tar, trots arbetslöshet och kanske även socialbidragsberoende, hamnar i skymundan. Utifrån en strikt ekonomistisk människosyn saknar nämligen arbete och engagemang utanför marknadsekonomin betydelse. Samhället står och faller med marknadsekonomin. Därmed syns inte allt skapande som sker utanför alla ordinarie förvärvsarbeten och av andra skäl än egoistiska.

I stället för att ta vissa sociala egenskaper för givna måste vi gå till botten med frågan om vad socialt är. Vi kan inte tala om människan i socialt avseende om vi inte börjar med en syn på hennes relationer till andra människor. I sitt sociala vara blir inte människan social utan hon är i grunden social så fort vi möter henne, betraktar henne, tänker oss henne eller börjar tala om henne. Det socialas skapande krafter ligger inte utanför det sociala utan mitt i. Det sociala är så att säga sin

egen orsak. Vi kan inte först och främst hänvisa till orsaker som ligger utanför det sociala i våra förklaringar av det sociala. Människan går inte in i det sociala med en uppsättning färdiga sociala egenskaper. Det sociala kan inte reduceras till enbart uttrycksform för en sann mänsklig natur. Sociala sammanhang har istället sin egen logik och dynamik. Om den människan utvecklar en rationellt kalkylerande förmåga beror på hennes sociala vara.

Så fort vi talar om människor i socialt avseende talar vi om t ex kvinnor, män, rika, fattiga, arbetare, hyresgäster, småföretagare, politiker, medborgare etc. Vi talar inte i första hand om rationellt kalkylerande och själviska individer. Vissa kritiker av nationalekonomerna vill gärna vända på steken och ersätta egoismen med altruism, dvs osjälviskhet. Fortfarande tror man således på en sann mänsklig natur. Endast innebörden av denna sanna mänskliga natur skiljer sig. Som jag ser det måste vi göra upp med all tro på en sann mänsklig natur. Människan är i grunden lika lite osjälvisk som självisk.

Vilken individuell egenskap bör vi då sätta mest värde på utifrån ovanstående definition? Jo, helt enkelt i vilken utsträckning människor klarar av sina relationer till andra. Sociala sammanhang, allt ifrån enskilda sociala relationer till hela samhällen, står och faller med människors förmåga till sammanhållning. Detta är vad jag menar med social kompetens. Det är den sociala kompetensen som avgör samhällets utveckling i stort; t ex initiativförmåga och ledarskap, men även förståelse, konfliktlösningsförmåga, omsorg, solidaritet, tolerans och lojalitet; allt beroende på sammanhanget.

Vad samhället i första hand behöver är socialt kompetenta medborgare. Utbildning är givetvis viktig, men jag vill sätta den sociala kompetensen i första rummet. Social kompetens och utbildningsnivå hänger dessutom inte alltid ihop. Det är inte självklart att människor som tar sig igenom långa utbildningar blir socialt kompetentare. Omvänt finns det en outnyttjad

potential av social kompetens bland lågutbildade och lågavlönade.

Om vi istället för flera hundra år gamla antaganden om människans sanna natur tar fasta på människors sociala kompetens förändras också perspektivet på sociala problem. Människor som inte klarar av sina sociala relationer brister i social kompetens. Då kan också sociala problem uppstå. Det kan gälla våld eller vandalism, men även girighet och svek. Sociala problem behöver därmed inte vara begränsade till utpekade problemområden som t ex Rosengård eller Södra Innerstaden, utan kan även uppstå bland mer välbeställda familjer på Bellevue eller i Husie.

2.2 Sociala krafter ...

Istället för snäva mätningar som bygger på ekonomismens människosyn (t ex förvärvsintensitet) bör vi intressera oss för allt som har betydelse för den sociala världen. Perspektivet måste vidgas och omfatta vad jag vill kalla sociala krafter.

Med sociala krafter menar jag t ex en stadsdels såväl som dess befolknings inneboende förmågor. Ofta menar man kanske med sociala krafter t ex organisationer, partier, förvaltningar eller företag. Sådana sociala krafter vill jag klassificera som subjektiva. Begreppet sociala krafter är nämligen för mig betydligt bredare än så. Alla tänkbara orsaker till social verkan, allt som kan ha betydelse för det sociala kallar jag sociala krafter. Sociala krafter omfattar därmed inte bara subjektiva förmågor, utan även objektiva egenskaper som t ex bostädernas kvalitet och boendemiljöns utformning.

Sociala krafter kan både motverka varandra, samverka och förstärka varandra. Motverkande sociala krafter tar ut varandra, syns inte så tydligt, syns kanske inte alls och får vanligtvis ingen större social verkan. Av samma skäl ligger t ex min penna kvar på bordet trots tyngdkraften. Bordet motverkar inte själva tyngdkraften utan dess verkan. Vare sig bordet står där eller ej så utsätts pennan för tyngdkraften. Genom att

motverka tyngdkraftens verkan hindrar emellertid bordet pennan från att trilla ner på golvet.

Även sociala krafter kan existera utan att omedelbart synas. Gynnsamma sociala förutsättningar leder därför inte heller självklart till en gynnsam social utveckling. Destruktiva sociala krafter kan förekomma även i områden med till synes gynnsamma förutsättningar. Omvänt kan människor i områden med sämre förutsättningar sätta sig över sina svårigheter och ändå utveckla sin sociala värld. Formerna underlättar eller försvårar, möjliggör eller begränsar, men skapar inte sitt eget innehåll. Det krävs människor som kan ta initiativ och engagera sig.

2.3 ... i minst sju dimensioner

Om vi istället för snäva fokuseringar utifrån ekonomismens människosyn (t ex förvärvsintensitet) vidgar perspektivet till att omfatta allt av betydelse för den sociala världen så breder en stor mångfald ut sig inför våra ögon. Mångfalden kan nog lätt förlama. Att mäta förvärvsintensitet är så mycket lättare. Vilka sociala krafter är viktigare än andra? Vilka sociala krafter hör ihop? Hur kan vi sortera och prioritera? Jag föreslår att vi delar in mångfalden i åtminstone sju olika dimensioner.

Varför finns stadsdelen?

En första dimension har att göra med stadsdelens historia. Byggnader, gator och torg måste ju skapas. De växer inte fram av naturliga skäl. När de väl har skapats materialiseras en inneboende kraft som talar till befolkningen, men som också har betydelse för hur invånarna talar eller inte talar med varandra. Stadsdelar mognar liksom människor med åldern. Rikt förgrenade stadsliv uppstår inte över en natt, utan beror på hur området växte fram och på vems villkor. Historiska händelser och utvecklingsförlopp kan sätta sin ofrånkomliga prägel på ett område. Människors kollektiva strävan binds ofta till miljön. Jag tänker här på t ex historiskt nedärvda beteenden och attityder som kan underlätta men också försvåra för

utvecklingen av konstruktiva sociala relationer. Områdets historia skapar också en grogrund för identiteter.

Hur finns stadsdelen?

En andra dimension av sociala krafter omfattar stadsdelens rumsliga utformning och här kan vi skilja mellan det stora och det lilla rummet. Med det lilla rummet menar jag befolkningens bostäder. Om i extremfallet stadsdelen enbart består av en-rumslägenheter kan knappast barnfamiljer bo kvar eller flytta dit. Allt för stora bostäder sätter å andra sidan gränser för människor med snäva ekonomiska marginaler. Även bostädernas kvalitet och upplåtelseformer är av betydelse för vilka människor som kan och vill flytta dit. Bostäder som t ex ägs av privata fastighetsägare med vinsten som enda intresse kan knappast attrahera människor som vill något mer med sitt boende annat än att enbart konsumera och sova.

Med det stora rummet syftar jag på miljön. Områdets fysiska utformning kan både underlätta och försvåra för sociala relationer. Jag har i tidigare sammanhang använt begreppen när- och fjärrsamhälle för två ytterligheter av fysiska miljöer. I närsamhället identifierar invånarna sig själva med området på grundval av många naturliga mötesplatser, t ex gatumiljöer, kvartersbutiker, torg, lokala caféer eller pubar, portgångar, samlingslokaler etc. I närsamhället bor människor också nära varandra. Fjärrsamhällets invånare identifieras tvärtom utifrån av t ex kommunala tjänstemän eller politiker genom att utpekas som invånare i ett problemområde. Närheterna mellan hemmet, arbetslivet och affärerna i närsamhället skapar möjligheter för sociala relationer. I fjärrsamhället begränsas tvärtom möjligheterna till sociala relationer av distansen mellan hemmet, arbetslivet och affärerna. Fjärrsamhället saknar dessutom i stort sett naturliga mötesplatser. I närsamhället finns det däremot gott om mötesplatser

som underlättar för utvecklingen av invånarnas sociala relationer.

Vem bor i stadsdelen?

En tredje dimension av sociala krafter består av själva befolkningen och dess naturliga egenskaper. Eftersom det sociala står och faller med människor av kött och blod, utgör invånarnas naturliga egenskaper en grundläggande förutsättning för ett områdes sociala resurser. De naturliga egenskaperna kan vi mäta med demografiska mått som ålder och kön, men givetvis ingår även hälsa och dödlighet. Sjukdomar och dålig hälsa försvårar för initiativ och engagemang.

Till dimensionen befolkningens naturliga egenskaper hör också kontinuiteten i områdets sociala relationer, vilket vi kan vi mäta i t ex bofasthet. Stora omflyttningar stärker knappast områdets sociala resurser, utan försvårar tvärtom för all social utveckling. Dessutom kan graden av flyttningar betraktas som mätare på hur väl invånarna trivs. Kontinuiteten i områdets sociala relationer beror också på hur nära varandra invånarna bor. En befolkning som bor utspridd på ett större område stöter av naturliga skäl inte på varandra så ofta.

Vad gör stadsdelsborna?

En fjärde dimension av sociala krafter beror på de sociala strukturerna. Vad människor sysslar med eller inte sysslar med och vem som sysslar med vad har stor betydelse för t ex hälsa och identitet, men också tidsutrymme. Dygnet har ju som bekant bara 24 timmar och människor som måste dubbelarbeta, på grund av låga löner eller familjeförhållanden, har säkert svårt att hinna med t ex ett föreningsengagemang. De viktigaste strukturella kategorierna är klass och familj.

Vilka resurser har stadsdelsborna?

En femte dimension av sociala krafter består av befolkningens sociala resurser. Hit räknar jag utbildning, hushållsekonomi och social kompetens. All

utbildning bidrar inte självklart till utvecklingen av konstruktiva sociala relationer. Grovt sett är det framför allt i utbildningar för arbete i den offentliga tjänsteproduktionen (vård, omsorg och utbildning) som en utveckling av den sociala kompetensen förekommer.

Vad gäller hushållsekonomin kan vi konstatera att ekonomisk press vanligtvis försvårar sociala engagemang och underminerar initiativ. Människor som ständigt måste tänka på sin ekonomi förlorar både i tid och ork. Tidigare berodde hushållsekonomin nästan uteslutande på sysselsättningen, men nu avgörs befolkningens ekonomiska resurser även i stor utsträckning av kreditmarknaden. Efter låneekonomins segertåg på 80-talet sitter många fast i skuldfallen. Därför räcker det inte med analyser av sysselsättningen, utan befolkningens ekonomiska resurser utgör en egen sociala kraft.

Vad social kompetens innebär har jag redan tidigare berört. I en grundläggande mening kan social kompetens definieras som människors förmåga att skapa, upprätthålla och utveckla sociala relationer. Hur mycket social kompetens man visar prov på hänger givetvis också ihop med ens situation i övrigt. Den sociala kompetensen kan mycket väl motverkas av andra sociala krafter, t ex familjesituationen eller boendemiljön. Ytterst ger våldstatistiken uttryck för en bristande social kompetens, men ibland kan andra sociala krafter mer eller mindre tvinga fram ett våldsbeteende även hos människor med hög social kompetens. I dagens läge med hög arbetslöshet och allmänt sett pressade livsvillkor ställs människors sociala kompetens på hårda prov.

Vad är meningen med stadsdelen?

En sjätte dimension av sociala krafter har att göra med kulturen i området. Kultur handlar som jag ser det inte bara om litteratur, konst, musik, teater och film, utan mer allmänt om 'meningen med livet'. Kulturer stakar ut vad som är sant och falskt, rätt och riktigt, vackert och fult, respektive möjligt och omöjligt. Kulturer kan

vara stora och små, ganska enhetliga eller mer motsägelsefulla. Det är genom kulturer vi skaffar oss identiteter och känner oss delaktiga i gruppen eller kanske rentav i samhällsgemenskapen. Om en drogkultur slår rot stärker det inte precis områdets attraktivitet, åtminstone inte för de flesta människor. Områdets kulturer hänger i stor utsträckning ihop med dess historia, men inflyttningar av t ex invandrargrupper kan leda till stora förändringar.

Vem bestämmer och vad?

En sjunde dimension av sociala krafter handlar om makt. Vilken politik sätter sin prägel på stadsdelen och hur agerar de kommunala förvaltningarna? Förvaltningarnas kvalitet och inriktning kan vara av stor betydelse för ett områdes sociala utveckling. En konstruktiv social utveckling kan även befrämjas genom indirekta kommunala insatser som t ex aktivitetsstöd eller tillhandahållande av lokaler. Frågan man måste ställa sig är emellertid i vilken utsträckning förvaltningarna stjälpes istället för hjälper. I den syn som fortfarande präglar förvaltningarnas agerande är människor sociala när de själva klarar av sin försörjning eller utbildar sig. Människor som tvingas förlita sig på bidrag betraktas åtminstone i praktiken inte som riktigt normala. Dagens välfärdspolitik syftar i stor utsträckning till att normalisera 'onormala' medborgare utifrån ekonomismens människosyn.

2.4 Perspektiv på segregation

Forskning som bara tar fasta på etnisk, socio-ekonomisk och/eller demografisk segregation utgår från en alldeles för snäv syn på människor och samhälle. Resurserna och möjligheterna hamnar i skymundan till förmån för problemen. Det gäller emellertid inte vilka problem som helst utan problem som har att göra med relationen till marknadsekonomin.

Jag vill istället vidga perspektivet på segregation genom att utgå från alla de ovanstående sju dimensionerna. Då inbegriper perspektivet inte bara

problemen, utan även möjligheterna. Då behöver segregation inte bara vara så entydigt dålig, utan kan också ha sina fördelar. Det säger inte sig själv om segregation är bra eller dåligt, utan det beror på vilket samhälle vi vill ha.

Alla former av segregation står emellertid och faller med homogenitet. För att segregation skall kunna uppstå måste det finnas motpoler, vilka var för sig är tämligen homogena. Homogeniteten är då ett mått på motpolernas respektive styrka. Ju homogenera område, desto starkare social kraft. Områden där t ex alla invånare tillhör samma nationalitet rymmer en stark social kraft. Sen behöver styrkan inte nödvändigtvis manifesteras sig, men den finns där som en möjlighet eller risk.

I den följande analysen använder jag homogeniteten som mått på sociala krafter styrka. Homogeniteten ligger sen till grund för mina slutsatser om segregation. Jag intresserar mig således inte bara för etniska, socio-ekonomiska och demografiska skiljelinjer, utan även för skiljelinjer som gäller t ex historia, miljöer, hälsa, kontinuitet, social kompetens, kultur och makt. Viktigt är också att ta reda på i vilken utsträckning olika former av segregation sammanfaller, samverkar eller motverkar varandra.

Vad homogenitet kan innebära i var och en av dimensionerna återkommer jag till. Här vill jag bara ge några exempel. Ett områdes historiska homogenitet beror på byggnadernas ålder och eventuella manifestation av gemensamma ideal. I områden med stor historisk mångfald, dvs en blandning av gammalt och nytt, utgör knappast historien en samlande social kraft.

Den rumsliga homogeniteten kan delas in i det lilla och det stora rummets homogenitet. Det lilla rummets homogenitet kan vi mäta på grundval av bostädernas storlek och upplåtelseformer. Fördelningen av bostäder på såväl storlek som upplåtelseformer har betydelse för vem som kan bo där. I t ex ett område som bara består av enrumslägenheter kan barnfamiljer knappast bo. Det stora rummets homogenitet beror på

områdets förmåga att underlätta respektive försvåra sociala relationer. Områden med blandningar av när- och fjärrsamhällen enhetliggör knappast befolkningen.

Befolkningens homogenitet mäter jag med demografiska mått, i termer av hälsa och med mått på kontinuitet (bofasthet). Ju sämre kontinuitet, desto mer tenderar stadsdelen att präglas av oro och instabilitet. Den sociala strukturens homogenitet kan vi mäta i termer av klass, familj och nätverk. Områden med t ex hög arbetslöshet skapar en grogrund för utanförskap. Starka nätverk kan emellertid motverka arbetslöshetens utanförskap. Omvänt kan starka nätverk mycket väl också förstärka utanförskapet och bidra till uppbyggnaden av nya samhällsformer, utanför det etablerade samhället.

Vad gäller de sociala resurserna kan homogeniteten mätas i termer av såväl hushållsekonomi som utbildning, men även med mått på social kompetens. Kulturell homogenitet visar sig i levnadsvanor och identitet. Homogenitet i maktutövning beror t ex på om politikerna verkligen vet vad de vill och hur politiken genomförs.

I rapportens slutsatser kommer jag att peka ut vad som kan kallas segregationspoler. Med begreppet syftar jag på geografiskt avgränsade områden i stadsdelen med starka sociala krafter. Segregationspoler utgör beståndsdelarna i all segregation. Efter belysningen av varje dimensions segregationspoler kommer jag att kunna dra slutsatser om förekomsten av segregation. Slutsatserna gäller i första hand graden av segregation inom respektive dimension; dvs historia, rum, befolkning, strukturer, resurser, kultur och makt. Därutöver försöker jag också dra vissa slutsatser om i vilken utsträckning de olika formerna av segregation hänger ihop.

2.5 Olika sociala världar

Segregationsforskningens allt för ensidiga fokusering på enskilda skiljelinjer har lett till en brist på begrepp för hur olika former av segregation kan sammanfalla. Teorin om segregation borde därför kopplas betydligt

bättre till en teori om integration. Att olika former av segregation sammanfaller behöver nämligen inte nödvändigtvis innebära sociala sammanbrott. Istället kan nya former av integration och nya former av samhällsliv mycket väl uppstå.

I t ex Los Angeles har gängen tagit över delar av staden. Sveriges Television visade en mycket intressant dokumentärfilm den 9 januari 1997 om hur gängen skapar sina egna normer, lagar och landgränser, helt utanför det etablerade samhällets kontroll. Gängen lever i sina egna subsamhällen, där ond och bråd död hör till vardagen. Filmen speglade särskilt kvinnornas situation.

Jämförelsen mellan Malmö och Los Angeles är kanske inte särskilt rättvis, men exempel på hur stadsdelar kan avgränsa sig från det etablerade samhället och börja leva sina egna liv finns i ganska många europeiska städer. Vanligtvis kretsar livet i sådana subsamhällen kring kriminalitet och droger. Subsamhällena uppstår när olika former av segregation sammanfaller och samverkar. Då kan man verkligen tala om olika och skilda sociala världar.

Frågan om i vilken utsträckning olika sociala världar kan sägas existera i Malmö och dess stadsdelar kan jag inte besvara fullt ut i projektets delrapporter. Svaret på

frågan kräver nämligen ett perspektiv på integration, vilket jag varken har tid eller möjligheter att utveckla i delrapporterna. Därför kan jag inte heller alltid avgöra vilka sociala krafter i stadsdelarna som är goda och vilka som är dåliga. Det beror nämligen ytterst på vad vi vill med Malmö och dess stadsdelar. Det beror på vilken integration av Malmö som ter sig mest möjlig och önskvärd.

Jag har för avsikt att återkomma till frågorna om integration i projektets huvudrapport. Då hoppas jag också kunna presentera en teori om olika sociala världar. I ljuset av en teori om olika sociala världar hoppas jag kunna uttala mig om vart Malmö och dess stadsdelar är på väg. Kan vi se exempel på sociala sammanbrott i Malmö eller är det istället nya sociala världar som håller på att uppstå? Hur ser i så fall relationerna mellan de olika sociala världarna ut? Kan vi fortfarande verkligen tala om Malmö som ett enhetligt samhälle? Vilka sociala krafter verkar för en fortsatt integration av Malmö och vilka verkar mot?

3. SOCIALA VÄRDEN I OXIE

Vilka är Oxie-borna?

Hur bor de?

Vad gör de?

Hur mår de?

Hur ser de på sig själva och sin stadsdel?

3.1 TID OCH RUM

3.1.1 Ålder, storlek, upplåtelseform och täthet

Oxie får betraktas som en ganska ung stadsdel. Endast 8% av bostäderna är byggda före andra världskriget. 42% byggdes under ett enda årtionde, nämligen 70-talet. Trots sin ungdom saknar emellertid Oxie inte historia. Redan på stenåldern var området en populär boplat. Oxie utgjorde tidigare en egen kommun och införlivades först 1967 med Malmö.

De snäva tidsperspektiven märks framför allt i de största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång. I Oxie kyrkby är 71% av bostäderna byggda under enbart 70-talet. I Oxievång är så mycket som 78% av bostäderna byggda under de senaste 15 åren. Äldre bebyggelse dominerar i de minsta delområdena Glostorp, Lockarp och Toarp. Käglinge framstår som det historiskt mest blandade delområdet.

Tabell 1. Bostäder (%) i Malmö och dess 10 stadsdelar (byggnadsår)

	Byggnadsår				
	-40	41-60	61-70	71-80	81-
Malmö	24	27	24	15	9
Fosie	3	25	47	20	6
Hyllie	4	22	30	39	6
Oxie	8	3	13	42	34
Centrum	49	7	12	15	16
Södra					
Innerstaden	54	29	8	6	3
Västra					
Innerstaden	22	65	8	2	4
Limhamn-					
Bunkeflo	22	33	16	14	15
Rosengård	3	14	76	7	0
Husie	11	9	42	24	14
Kirseberg	22	39	21	2	16

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Tabell 2. Bostäder (%) i delområden (byggnadsår)

	Byggnadsår									
	Andel av delområde					Andel av stadsdel				
	-1940	41-60	61-70	71-80	1981-	-1940	41-60	61-70	71-80	1981-
Lockarp	75	16	3	3	4	2	0	0	0	0
Glostorp	94	3	3	0	0	1	0	0	0	0
Käglinge	14	5	17	5	60	2	1	3	1	9
Kristineberg	4	3	23	56	14	0	0	2	5	1
Oxie kyrkby	4	4	20	71	2	2	2	8	29	1
Oxievång	0	0	0	22	78	0	0	0	6	21
Toarp	45	5	3	7	40	1	0	0	0	1

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Ser vi till bostädernas storlek visar sig ingen annan stadsdel ha större bostäder än Oxie, mätt i genomsnittet av antalet rum. Bostäderna i Oxie består i genomsnitt av 3,7 rum. För enkelhetens skull räknar jag samtliga fyra rum eller större (4+) som fyra rum. Hela 74% av bostäderna består av minst 4 rum, vilket kan jämföras med 26% i hela Malmö. Mindre bostäder är följaktligen kraftigt underrepresenterade. Ingen annan stadsdel har så få 1-rumsbostäder.

Tabell 3. Bostäder (%) i Malmö och dess 10 stadsdelar (antal rum)

	Antal rum				Medel
	1	2	3	4+	
Malmö	13	31	29	26	2,7
Fosie	9	32	39	20	2,7
Hyllie	9	26	37	27	2,8
Oxie	1	7	18	74	3,7
Centrum	19	34	28	18	2,5
S Innerstaden	27	42	22	9	2,1
V Innerstaden	15	38	28	20	2,5
Limhamn-					
Bunkeflo	7	18	16	60	3,3
Rosengård	5	32	46	17	2,8
Husie	5	11	28	56	3,4
Kirseberg	13	38	25	24	2,6

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

I samtliga delområden stämmer fördelningen av bostäder ganska väl överens med fördelningen i hela Oxie, åtminstone om vi ser till den genomsnittliga storleken av bostäder. Delområdet Kristineberg utmärker sig med en andel på 95% av bostäder med

minst 4 rum. I Oxies största delområde Oxie kyrkby består bostadsbeståndet till 77% av bostäder med minst fyra rum. Var tredje bostad i Oxie utgörs av

bostäder med minst fyra rum i Oxie kyrkby. I inget av delområdena är andelen enrumsbostäder större än någon enstaka procent.

Tabell 4. Bostäder (%) i delområden (antal rum)

	Antal rum							
	Andel av delområde				Andel av stadsdel			
	1	2	3	4+	1	2	3	4+
Lockarp	0	1	29	70	0	0	1	1
Glostorp	3	9	9	79	0	0	0	1
Käglinge	1	8	16	76	0	1	2	12
Kristineberg	1	0	4	95	0	0	0	9
Oxie kyrkby	2	7	14	77	1	3	6	32
Oxievång	0	9	29	62	0	2	8	17
Toarp	3	12	20	65	0	0	1	2

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Antalet rum säger givetvis inte hela sanningen om befolkningens bostadsutrymme. Rummen kan ju t ex vara små. Dessutom kan ju mindre hushåll mycket väl bo i större lägenheter och tvärtom. Med hjälp av resultaten från Levnadsundersökningen kan vi mer specifikt jämföra bostadsutrymmet för några olika hushållstyper i Fosie, Hyllie och Oxie.

Tabell 5. Boendeyta för några hushållstyper i Fosie, Hyllie och Oxie (medianvärde av kvadratmeter)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ensamhushåll	61	69	78
Barnhushåll	86	100	131
Sambohushåll med 2 barn	89	104	133

Mönstret framträder helt klart. Oxie-borna har den i särklass största boendeytan. Jämför vi med Fosie-borna så visar sig skillnaderna vara störst mellan barnhushållen. I Oxie är barnhushållens boendeyta ungefär 50% större än i Fosie. Skillnaderna är något mindre i förhållande till barnhushållen i Hyllie. Oxies barnhushåll har 30% större boendeyta än Hyllies.

Skillnaderna i bostadsyta hänger delvis samman med fördelningen av upplåtelseformer. I Oxie utgörs bostadsbeståndet till mer än hälften av äganderätt. Endast Limhamn-Bunkeflo har en högre andel äganderätter än Oxie. I Fosie och Hyllie uppgår andelen äganderätter till endast 10% respektive 13%.

Tabell 6. Bostäder (%) i Malmö och dess 10 stadsdelar (upplåtelseformer)

	Upplåtelseformer			
	Kommunal hyresrätt	Privat hyresrätt	Bostadsrätt	Äganderätt
Malmö	14	37	34	15
Fosie	19	28	43	10
Hyllie	28	13	46	13
Oxie	5	1	36	57
Centrum	5	67	27	0
S Innerstaden	10	48	41	1
V Innerstaden	10	57	30	3
Limhamn-Bunkeflo	5	18	15	62
Rosengård	43	26	26	5
Husie	1	16	30	52
Kirseberg	14	25	46	15

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

I sex av Oxies sju delområden utgör äganderätterna en högre andel än genomsnittet för stadsdelen. Oxievång utmärker sig med endast 13% äganderätt. Andelen bostadsrätter uppgår emellertid till 83% så även i Oxievång kan boendet i hög utsträckning sägas

grundas på ägande. Endast i Käglinge är inslaget av hyresrätt klart större än i hela Oxie, men det rör sig bara om 2% av samtliga bostäder i stadsdelen. Boendets beroende av ägande är mycket stort i Oxie.

Tabell 7. Bostäder (%) i delområden (upplåtelseformer)

	Upplåtelseformer							
	Andel av delområde				Andel av stadsdel			
	Komm hyrrätt	Priv hyrrätt	Borätt	Ägrätt	Komm hyrrätt	Priv hyrrätt	Borätt	Ägrätt
Lockarp	0	3	0	97	0	0	0	2
Glostorp	0	6	0	94	0	0	0	1
Käglinge	14	2	14	70	2	0	2	11
Kristineberg	0	1	0	99	0	0	0	9
Oxie kyrkby	7	0	24	68	3	0	10	29
Oxievång	0	3	83	13	0	1	23	4
Toarp	0	2	30	68	0	0	1	2

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

3.1.2 Boendekvalitet

Invånarnas levnadsvillkor i Fosie, Hyllie och Oxie skiljer sig således rent objektivt vad gäller t ex boendeyta och upplåtelseformer. Kan vi även tala om en skillnad i boendekvalitet mellan stadsdelarna? Vi ställde frågor om just boendekvalitet i levnadsundersökningen och därför kan vi låta befolkningen komma till tals. Om vi börjar med själva bostaden förefaller Oxie-borna mest nöjda. 42% av Oxie-borna uppger sig vara mycket nöjda, jämfört med 40% av Hyllie-borna och 29% av Fosie-borna (svarsalternativ 10). Skillnaderna visar sig i genomsnittet.

Oxie-borna är dessutom mest entydiga i sin syn på bostaden. Spridningen på svaren är minst i Oxie och störst i Fosie. Att döma av befolkningens svar verkar bostadskvaliteten vara mer ojämn i Fosie. Siffrorna är kanske lite svårjämförbara eftersom framför allt Oxie-borna i så stor utsträckning är ansvariga för sin egen bostad. Ett missnöje med bostaden riktar sig därmed huvudsakligen mot dem själva. I en stadsdel som Fosie kan befolkningen ha större anledning att offentligt vädra sitt missnöje.

Tabell 8. "Hur nöjd respektive missnöjd är Du med Din bostad?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket missnöjd	1	0	2
1	1	0	0
2	2	1	0
3	3	2	0
4	4	2	1
5	8	6	4
6	7	4	2
7	14	9	9
8	21	21	23
9	12	15	17
10 Mycket nöjd	29	40	42
	100	100	100
Medel	7,7	8,3	8,6
Totalt	553	448	173

Hur fördelar sig då de mindre nöjda med bostaden geografiskt? Jag undersökte den geografiska fördelningen på alla som har svarat mindre än medianvärdet 9 på frågan. På grund av populationens storlek så kan jag bara uttala mig om de två största delområdena, Oxie kyrkby och Oxievång. Jag jämförde svaren men fann ingen nämnvärd skillnad.

Hur ser man då på utemiljön (frågan exemplifierades med gård, plantering, bänkar, gata, grönt, buller etc)? Svaren framgår av nedanstående tabell. Återigen vill jag varna för vissa svårigheter i jämförelsen. Bor man i eget hus är man i stor utsträckning ansvarig för sin egen utemiljö och ett eventuellt missnöje riktar sig mot en själv. Skillnaderna mellan stadsdelarna visar sig vara större än i svaren på frågan om bostaden. Fosie-borna är klart mindre nöjda med sin utemiljö än såväl Hyllie-borna som Oxie-borna. Till skillnad från i föregående fråga toppas statistiken av Hyllie-borna. Särskilt anmärkningsvärd är den betydligt högre andelen mycket nöjda i Hyllie, 38% jämfört med 27% i Oxie och 22% i Fosie. Återigen skiljer sig spridningen på

svaren. Hyllie-borna och Oxie borna är mer entydiga i sin syn på utemiljöns kvaliteter.

Skillnaderna i svar mellan stadsdelarna låter sig nog delvis förklaras med samma argument som ovan, dvs graden av eget ansvar. Även om man bor i privat hyresrätt, med all tänkbar brist på inflytande, beror kvaliteten på själva bostaden i högre utsträckning på en själv än kvaliteten på utemiljön. Hyresgäster i privata hyresrätter kan knappast anklagas för brister i utemiljön. Påverka kvaliteten på sin bostad kan man däremot vanligtvis i viss utsträckning genom t ex ommöblering, tapetsering eller målning.

Tabell 9. "Hur nöjd respektive missnöjd är Du med utemiljön?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket missnöjd	4	0	2
1	2	0	1
2	4	1	1
3	4	2	2
4	3	1	3
5	11	10	7
6	7	4	8
7	13	11	14
8	22	19	19
9	11	13	17
10 Mycket nöjd	20	38	27
	100	100	100
Medel	7,1	8,1	7,8
Totalt	553	448	173

Jag undersökte den geografiska fördelningen på alla som har svarat mindre än medianvärdet 8 på frågan. Inget av de två största delområdena utmärker sig nämnvärt. Andelen mindre nöjda är ungefär lik stor i Oxie kyrkby och Oxievång.

Jag cyklar förbi vår kyrka och in i gamla delen av Oxie. Här ligger många gamla hus med trädgårdarna fyllda av blommor i alla nyanser.

Cyklar förbi stora grönområde och är på väg till Oxie centrum med alla affärer, vårdcentral, stadsdelsförvaltning och bibliotek. (Inga Sjöholm)

Till skillnad från frågan om utemiljön beror knappast ens möjligheter till inflytande över den kommunala servicen på om man bor i hyresrätt, bostadsrätt eller äganderätt. Den kommunala servicen styrs ju genom politiska beslut. Resultaten framgår av tabellen nedan. Genomsnittet skiljer sig enligt samma mönster som tidigare. Hyllie-borna är något mer nöjda än Fosieborna, men mest nöjda är Oxie-borna. Spridningen på svaren är däremot ungefär lika stor i stadsdelarna.

Tabell 10. "Hur nöjd respektive missnöjd är Du med den kommunala servicen i Ditt bostadsområde?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket missnöjd	1	2	1
1	2	2	0
2	4	1	2
3	4	3	3
4	6	6	3
5	30	28	18
6	8	11	10
7	12	11	13
8	14	19	20
9	7	6	14
10 Mycket nöjd	10	13	16
	100	100	100
Medel	6,1	6,4	7,1
Totalt	544	445	174

Jag undersökte den geografiska fördelningen på alla som har svarat mindre än medianvärdet 7 på frågan. En viss skillnad kan skönjas mellan Oxies två största delområden. Andelen mindre nöjda är högre i Oxie kyrkby än i Oxievång. Mindre än medianvärdet 7 har 43% svarat i Oxie kyrkby, men bara 29% i Oxievång.

Vi bad även intervjupersonerna att försöka väga samman alla för- och nackdelar med boendet. Hur nöjd respektive missnöjd är man totalt sett med sitt boende? Skillnaderna framstår återigen klart. Mycket nöjda är 24% av Fosie-borna, 31% av Hyllie-borna och 36% av Oxie-borna. Den högre spridningen på svaren i Fosie tyder på en ojämnare boendekvalitet där.

Tabell 11. "Hur nöjd respektive missnöjd är Du totalt sett med Ditt boende?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket missnöjd	1	0	1
1	1	0	1
2	1	1	0
3	3	1	0
4	4	1	2
5	9	8	5
6	7	6	3
7	14	13	11
8	21	22	25
9	15	16	17
10 Mycket nöjd	24	31	36
	100	100	100
Medel	7,6	8,1	8,4
Totalt	553	448	173

Inget av Oxies två största delområden utmärker sig. Invånarna i Oxie kyrkby respektive Oxievång gör samma bedömning av sitt boende totalt sett.

Svaren på ovanstående fråga möjliggör också en mätning av hur respektive befolkning väger samman för- och nackdelar med sitt boende. I vilken utsträckning samvarierar svaren på ovanstående fråga med svaren på övriga boendefrågor? I alla tre stadsdelarna betyder bostadens kvalitet mest för hur man värderar sitt boende totalt sett. Det är framför allt kvaliteten på bostaden som avgör hur nöjd respektive missnöjd man är med sitt boende. Är man nöjd med sin bostad så är man ofta också nöjd med sitt boende totalt sett. Fosie utmärker sig med sin särskilt höga

samvariation. Den kommunala servicen verkar betyda minst i Oxie.

Tabell 12. Samvariation med frågan om hur nöjd man är med sitt boende totalt sett (korrelationskoefficienter)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Bostad	0,73	0,57	0,61
Utemiljö	0,61	0,47	0,56
Kommunal service	0,39	0,34	0,32

3.1.3 Sammanfattning

- Historia: Merparten av bebyggelsen i Oxie är inte mer än några enstaka decennier gammal, men stadsdelen har ändå en gammal historia att falla tillbaka på. Historien är emellertid förknippad med bysamhället och djupare traditioner av stadsliv saknas nästan helt.
- Bostädernas storlek: Bostäderna är betydligt större än i Hyllie och Fosie. Inget enskilt delområde utmärker sig nämnvärt, utan bostäderna är stora i hela Oxie.
- Upplåtelseformer: I samtliga delområdena utom Oxievång dominerar äganderätt. I Oxievång dominerar däremot bostadsrätt.
- Oxie-borna är i allmänhet mer nöjda med sin bostad än Hyllie-borna och särskilt Fosie-borna. Skillnaderna i bostadskvaliteten är mindre än i Hyllie och Fosie. Jag jämförde svaren från de två största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång, men fann ingen nämnvärd skillnad.
- Oxie-borna är i allmänhet mer nöjda med sin utemiljö än Fosie-borna, men något mindre nöjda än Hyllie-borna. Skillnaderna i kvaliteten på utemiljön är ganska liten i stadsdelens bostadsområden. Jag jämförde svaren från de två största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång, men fann ingen nämnvärd skillnad.
- Oxie-borna är i allmänhet mer nöjda med den kommunala servicen än Hyllie-borna och Fosie-borna. Skillnaderna i kvaliteten på den kommunala servicen är ungefär lika stora som i Fosie och Hyllie. Invånarna i Oxie kyrkby verkar vara mindre nöjda med den kommunala servicen än invånarna i Oxievång.
- Oxie-borna är i allmänhet mer nöjda med sitt boende totalt sett än Hyllie-borna och Fosie-borna. Skillnaderna i kvaliteten på boendet är klart mindre än i Fosie. Jag jämförde svaren från de två största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång, men fann ingen nämnvärd skillnad.

3.2. BEFOLKNING

3.2.1 Demografi

Oxie är Malmös minsta stadsdel, sett till invånarantal. 4% av malmöborna bodde i Oxie den 1 januari 1996. Oxie har den näst högsta andelen invånare under 19 år

i Malmö, endast överträffad av Rosengård. Samtidigt har ingen annan stadsdel en lägre andel pensionärer än Oxie. Andelen invånare i 20-årsåldern är också bland de lägsta i Malmö. Oxie präglas således inte bara av barn, utan även av personer i medelåldern, särskilt 40-årsåldern. Ingen annan stadsdel har en så hög andel invånare i 40-årsåldern som Oxie.

Tabell 13. Befolkning i Malmö och dess 10 stadsdelar (1/1 – 1996)

	Antal invånare	Andelar av invånare i åldersgrupper		
		-18	19-64	65-
Malmö	245699	20	59	20
Fosie	35493	21	60	19
Hyllie	30754	20	52	28
Oxie	10681	32	60	8
Centrum	33399	16	68	16
S Innerstaden	28317	16	67	17
V Innerstaden	28164	11	56	33
Limhamn-Bunkeflo	29127	24	56	20
Rosengård	19133	34	53	12
Husie	16465	22	60	18
Kirseberg	12851	22	59	19

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Mått i invånarantal är Oxie kyrkby det i särklass största delområdet i Oxie. 40% av Oxies befolkning bodde i Oxie kyrkby den 1 januari 1996. Därefter följer Oxievång med 28% av befolkningen. Oxies

befolkning är i hög utsträckning koncentrerade till dessa två delområden, som dessutom gränsar till varandra geografiskt.

Tabell 14. Befolkning (%) i delområdena (1/1 – 1996)

	Andel av Oxie	Andelar av invånare i åldersgrupper		
		-18	19-64	65-
Lockarp	2	21	63	16
Glostorp	1	21	63	16
Käglinge	16	33	59	9
Kristineberg	10	31	63	6
Oxie kyrkby	40	28	63	9
Oxievång	28	38	55	7
Toarp	3	28	63	10

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Oxie är en av Malmös minst invandrartäta stadsdelar. 15% av invånarna i Oxie har utländsk bakgrund, vilket kan jämföras med genomsnittet 27% i hela Malmö. Endast 2% av alla personer med utländsk bakgrund i Malmö bor i Oxie. Kategorin utländsk bakgrund omfattar både utländska medborgare och svenska medborgare födda i utlandet eller barn under 18 år födda i Sverige med minst en av föräldrarna född i utlandet.

Tabell 15. Personer med utländsk bakgrund i Malmö och dess 10 stadsdelar (%)

	Andelar av respektive befolkning	Andelar av personer med utländsk bakgrund i Malmö
Malmö	27	100
Fosie	34	19
Hyllie	26	12
Oxie	15	2
Centrum	24	12
Södra	33	15
Innerstaden		
Västra	10	4
Innerstaden		
Limhamn-	11	5
Bunkeflo		
Rosengård	74	22
Husie	14	4
Kirseberg	22	4

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Av de större delområdena utmärker sig Oxievång med en högre andel personer med utländsk bakgrund än genomsnittet. 23% av invånarna i Oxievång har utländsk bakgrund. 43% av alla personer med utländsk bakgrund i Oxie bor i Oxievång.

Tabell 16. Personer med utländsk bakgrund i Oxies delområden (%)

	Andelar av respektive befolkning	Andelar av personer med utländsk bakgrund i Oxie
Lockarp	14	2
Glostorp	6	0
Käglinge	14	15
Kristineberg	11	7
Oxie kyrkby	12	32
Oxievång	23	43
Toarp	11	2

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Av de fem största invandrargrupperna är personer från det forna Jugoslavien flest, tätt följd av personer med utländsk bakgrund i Polen respektive Danmark. Ingen enskild invandrargrupp dominerar således i Oxie. Ytterligare ett utmärkande drag är den förhållandevis höga andelen av personer med utländsk bakgrund i de nordiska grannländerna. I Oxies invandrartätaste delområde Oxievång skiljer sig fördelningen inte särskilt mycket från genomsnittet, möjligtvis med undantag från en mindre grupp på 48 personer med utländsk bakgrund i Iran.

Tabell 17. De största invandrargrupperna i Fosie, Hyllie, Oxie och Malmö (andelar av samtliga invandrare)

	Fosie	Hyllie	Oxie	Malmö
Jugoslavien	18	14	14	16
Polen	13	14	13	11
Danmark	6	8	12	8
Libanon		5		5
Bosnien	5			5
Ungern	5		7	
Iran		8		
Finland			7	
Övriga	53	51	47	56
Totalt	100	100	100	100

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

3.2.2 Hälsa

Folkhälsoundersökningar brukar använda sig av både subjektiva och objektiva mått på hälsa. Till de objektiva måtten hör t ex medellivslängd eller sjukdomar. I Levnadsundersökningen är det främst frågorna om t ex rökning och andelen förtidspensionärer som lämpar sig för mer objektiva mätningar av hälsoläget. Folkhälsoundersökningar innehåller ofta också en fråga om hur man själv rent subjektivt bedömer sin hälsa. Frågan gäller då vanligtvis både fysisk och psykisk hälsa. I Levnadsundersökningen har vi valt att dela upp frågan på fysisk och psykisk hälsa var för sig. Fysisk hälsa samvarierar säkert i stor utsträckning med psykisk hälsa, men dålig psykisk hälsa kan också bero på andra orsaker. Personer med god fysisk hälsa kan ändå uppge sig ha en dålig psykisk hälsa beroende på t ex ensamhet eller ekonomiska svårigheter. Därför ville vi dela upp frågan.

Av de tre stadsdelarna är Fosie-borna minst nöjda med sin fysiska hälsa. Spridningen på svaren är emellertid också störst i Fosie. Trots det lägre

medeltalet befolkas Fosie därför ändå av en ganska stor andel mycket nöjda invånare, faktiskt lika stor som i Hyllie och Oxie. 23% av Fosie-borna säger sig vara mycket nöjda (svarsalternativ 10) med sin fysiska hälsa, vilket kan jämföras med 21% av Hyllie-borna och 24% av Oxie-borna.

Tabell 18. "Hur känner Du Dig just nu, rent fysiskt, om Du ser till Din hälsa och Ditt välbefinnande?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket dåligt	1	1	0
1	4	2	1
2	4	3	2
3	6	3	1
4	4	4	2
5	12	13	11
6	11	7	6
7	10	12	13
8	17	25	24
9	9	9	16
10 Mycket bra	23	21	24
	100	100	100
Medel	6,8	7,2	7,8
Totalt	551	448	174

Hur fördelar sig då hälsoläget i stadsdelen? Är människor med dålig hälsa koncentrerade till vissa delområden? Jag undersökte alla som har satt ett sämre betyg på sin hälsa än medianvärdet 8. I båda de två största delområdena är denna andel som kan sägas må mindre bra rent fysiskt något underrepresenterade. 30% i Oxie kyrkby och 32% i Oxievång säger sig må mindre bra, jämfört med 36% i hela Oxie. De som mår mindre bra rent fysiskt är således något överrepresenterade i Oxies övriga delområden.

Rent psykiskt verkar man må något bättre i alla tre stadsdelarna. Återigen finner vi en större spridning på svaren i Fosie. Andelen mycket nöjda med sin psykiska

hälsa är nästan lika hög i Fosie som i Hyllie och Oxie, 25% respektive 28% och 28%.

Tabell 19. "Hur känner Du Dig just nu, rent psykiskt, om Du ser till Din hälsa och Ditt välbefinnande?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket dåligt	2	1	1
1	2	2	1
2	5	2	3
3	5	5	3
4	6	5	2
5	11	9	9
6	8	5	8
7	11	11	11
8	14	22	20
9	11	11	14
10 Mycket bra	25	28	28
	100	100	100
Medel	7,0	7,5	7,6
Totalt	550	448	173

På samma sätt som ovan avgränsar jag den halva av populationen som säger sig må mindre bra rent psykiskt, dvs alla som har svarat mindre än medianvärdet 8. Inget av de två största delområdena utmärker sig. Svaren från både Oxie kyrkby och Oxievång visar sig överensstämma ganska väl med genomsnittet.

Enligt den samhällsmedicinska expertisen råder det ett rent objektiva samband mellan rökning och hälsa. Rökning kan anses vara ett mått på hälsa, både som verkan och orsak. Att man röker har å ena sidan i hög utsträckning visat sig bero på en otillfredsställande levnadssituation, t ex stress. Allmänt sett röker människor med sämre levnadsvillkor i högre utsträckning än människor med bättre. Å andra sidan brukar rökning framhållas som den enskilt största orsaken till dålig hälsa.

Tabell 20. "Röker Du?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja, regelbundet	33	25	23
Ja, men bara ibland	11	8	10
Nej, jag har slutat röka	21	25	28
Nej, jag har aldrig rökt	35	42	39
	100	100	100
Totalt	558	447	174

Andelen rökare är ungefär lika stor i Oxie som i Hyllie, men betydligt lägre än i Fosie. En klar skillnad råder mellan de två största delområdena i Oxie. I Oxievång röker 46% av invånarna i åldrarna 18-75 år, antingen dagligdags eller ibland, vilket kan jämföras med 26% i Oxie kyrkby. Skillnaderna gäller framför allt 'feströkarna'. Andelen dagligrökare i Oxievång är bara några procentenheter högre än genomsnittet och i Oxie kyrkby bara några procentenheter lägre.

Andelen förtidspensionärer kan också sägas ge ett objektiva mått på hälsoläget i stadsdelarna. Fosie toppar statistiken. I Fosie utgör andelen förtidspensionärer 9% av alla invånare i arbetsför ålder, jämfört med 6% i Hyllie och bara 2% i Oxie.

3.2.3 Kontinuitet

Levnadsundersökningen gör det möjligt att mäta kontinuiteten i termer av bofasthet. Höga siffror för bofastheten avspeglar en hög boendekontinuitet. Av de tre stadsdelarna är bofastheten lägst i Fosie. Hälften av invånarna i åldrarna 18-75 år har bott på samma adress i mindre än 6 år och 3 månader, jämfört med 7 år och 9 månader i Hyllie och 10 år i Oxie.

Han var uppvuxen i barnrikebusen på Nobelhägen och berättade om stora barnfamiljer, som bodde i små bostäder. Fattigt var det men sammanhållningen mellan familjerna var mycket fin. Det var mycket intressant. Sedan vi hade gått igenom intervjuenkäten bjöd han på kaffe och

nybakade franskebrödbullar och vi fortsatte att prata om Malmö. (Inga Sjöholm)

Av Oxie-borna har 55% bott på samma adress under de senaste 10 åren, jämfört med 43% av Hyllie-borna och 40% av Fosie-borna. Oxie-borna har bott på i genomsnitt 1,8 adresser under de senaste 10 åren, jämfört med Hyllie-bornas 2,2 och Fosie-bornas 2,3 adresser. Fosie och Hyllie skiljer sig således inte särskilt mycket i termer av boendekontinuitet. I Oxie ligger däremot boendekontinuiteten på en betydligt högre nivå.

Tabell 21. Utflyttade (%) från Oxies delområden (andelar av respektive delområdes befolkning)

	1992	1993	1994	1995
Lockarp	11	6	18	11
Glostorp	14	13	9	8
Käglinge	9	9	7	11
Kristineberg	4	5	6	5
Oxie kyrkby	6	6	7	7
Oxievång	10	7	11	11
Toarp	4	6	10	15

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996)

Boendekontinuiteten skiljer sig inte särskilt mycket mellan Oxies delområden. Mätt i termer av andelen utflyttade är skillnaden mellan de två största delområdena bara 4 procentenheter. Skillnaderna har varit tämligen konstanta under de senaste åren, bortsett från Toarps högre utflyttningsnivå 1995, vilket väl emellertid får betraktas som en tillfällighet.

3.2.4 Sammanfattning

- Befolkningsmässigt är Oxie Malmös minsta stadsdel.
- Befolkningen är inte alls jämnt fördelad över åldrarna. Oxie har den näst högsta andelen invånare under 19 år i Malmö. Ingen annan stadsdel har en lägre andel pensionärer än Oxie. Förutom invånare under 19 år präglas Oxie av invånare i medelåldern.
- Oxie är en av Malmös minst invandrartätaste stadsdelar. Endast 2% av samtliga personer med utländsk bakgrund i Malmö bor i Oxie. Delområdet Oxievång utmärker sig med en högre andel invandrare än stadsdelens genomsnitt.
- Oxie-borna har i allmänhet bättre fysisk hälsa än Hyllie-borna och Fosie-borna. Jag jämförde svaren från de två största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång, men fann ingen nämnvärd skillnad.
- Oxie-borna har i allmänhet bättre psykisk hälsa än Fosie-borna, men ungefär samma som Hyllie-borna. Jag jämförde svaren från de två största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång, men fann ingen nämnvärd skillnad.
- Oxie-borna röker i betydligt lägre utsträckning än Fosie-borna, men i samma utsträckning som Hyllie-borna. Invånarna i Oxie kyrkby röker i betydligt mindre utsträckning än invånarna i Oxievång.
- Andelen förtidspensionärer är lägre än i Hyllie och särskilt Fosie.
- Bofastheten är högre än i Hyllie och särskilt Fosie.

3.3. SOCIALA STRUKTURER

I följande kapitel analyserar jag klass- och familjestrukturerna. Vad människor gör eller inte gör har stor betydelse för det sociala, i termer av t ex normbildning, identitetskänsla, motivering och disciplinering. Eftersom ekonomismens människosyn inte ligger till grund för min analys utan ett betydligt bredare perspektiv på det sociala ägnar jag lika stor uppmärksamhet åt familjestrukturen. Inte bara arbetslivet innebär arbete utan i högsta grad även familjen. Dessutom vill jag ta reda på i vilken utsträckning människor ingår i sociala nätverk. Med sociala nätverk menar jag här lite mer lösligt sammansatta strukturer än arbetslivets och familjens, men ändå med stor betydelse för det sociala.

Sociala relationer mellan människor kan vara flyktiga och tillfälliga som på bussen eller i Konsumkön, men vanligtvis ingår vi i strukturer. Med strukturer menar jag här framför allt relationerna på jobbet och i familjen. Ibland upplever vi säkert strukturerna som ett tvång. Om vi inte är arbetslösa måste vi t ex gå till jobbet varje dag. Strukturerna ger oss emellertid också en social betydelse och bekräftar vår närvaro i den sociala världen. Vi mår säkert bra även utanför strukturerna en tid. Alla behöver vi väl en semester med lite ledigare sociala relationer, men helt utanför alla samhällsstrukturer mår vi knappast bra i längden, åtminstone inte om vi vill överleva rent socialt. Väl inne i strukturerna spelar vi olika roller. Strukturer står och faller med att vi spelar våra roller och spelar dem hyfsat väl. Olika strukturer inbegriper olika roller. Olika roller ställer olika krav.

Klass är ett begrepp som i vetenskapliga sammanhang täcker in människors olika roller i arbetslivets strukturer. Jag tänker inte här ge mig in på någon närmare diskussion av klassbegreppets alla tänkbara innebörder utan hänvisar tryggt till min och Peter Billings doktorsavhandling ”Hegemonins decennier”. Det klassbegrepp som jag använder i den

följande analysen är SCB:s socioekonomiska indelning (SEI). Till skillnad från tidigare statusbegrepp, vilka egentligen inte tar fasta på rollerna, utan snarare på resultaten av rollerna vanligtvis mätt i inkomst, baserar sig SEI på de utbildningsmässiga krav som hör ihop med rollerna. Klassindelningen enligt SEI beror på hur lång utbildningstid som normalt krävs för yrket.

Klass kan även sammanfalla med t ex kön eller etnicitet. I vår avhandling visar vi hur den svenska modellen grundade sig på en könshomogenitet inom den kvalificerade delen av arbetarklassen. Under efterkrigstidens första decennier bestod de kvalificerade arbetarna i Malmö till mer än 90% av män. De okvalificerade arbetarna var däremot ganska jämnt uppdelade på könen. Kombinationen av klass och kön enhetliggjorde således de kvalificerade arbetarna, vilket underlättade för utvecklingen av gemensamma intressen och därmed gynnades även fackföreningar som Metall. I motsvarande grad bidrog kombinationen av klass och kön till att försvåra för utvecklingen av gemensamma intressen bland de okvalificerade arbetarna. Nu för tiden bidrar även etniska skillnader till splittringen av klasskategorier. Okvalificerade arbetare som förenar sig kring en gemensam strävan får ibland börja med att reda ut på vilket språk de skall tala. Tjänsteproduktionens starka frammarsch har också bidragit till uppsplittringen av klasstrukturen.

Även familjestrukturen har genomgått stora förändringar. Efterkrigstidens första decennier präglades av kärnfamiljen där mannen lönearbetade och kvinnan stod för hemarbetet. En hel del kvinnor lönearbetade dessutom deltid på kvällar och helger. Kärnfamiljens styrka låg i dess förmåga till disciplinering. Män och kvinnor disciplinerade varandra i tydliga roller, vilket också möjliggjorde disciplinering av barnen. Förankringen i släktskap, traditioner och gemensam historia underlättade för produktionen av skötsamma, lojala och motiverade arbetare. Kärnfamiljens styrka bidrog även till dess fall. Kvinnor och ungdomar revolterade mot

disciplineringen. Även förändrade konsumtionsnormer, utvidgningen av den offentliga sektorn och kvinnornas intåg på arbetsmarknaden urholkade dess kraft.

3.3.1 Klass

Förvärvsfrekvens och arbetslöshet

Ett första mått på klasstrukturens genomslag grundar sig på hur många som ingår respektive inte ingår i det ordinarie arbetslivet. Svaren på den frågan fördelar sig enligt nedanstående tabell.

Tabell 22. "Vilket av följande alternativ stämmer bäst in på Dig just nu?" (exkl ålderspensionärer i %)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Oavlönat hemarbete	2	1	2
Längre studier	8	11	5
Förtidspensionär	9	6	2
Arbetslös	18	15	10
Förvärvsarbete	59	62	77
Föräldraledig	3	5	3
Långtidssjukskriven	1	0	1
	100	100	100
Totalt	398	343	155

Ett vanligt mått på klasstrukturens genomslag utgörs av förvärvsfrekvensen, dvs andelen förvärvsarbete av samtliga i arbetsför ålder (vanligtvis 20-64 år). Oxie har en betydligt högre förvärvsfrekvens än såväl Fosie som Hyllie, 77% jämfört med 62% respektive 59%.

Tabell 23. Förvärvsfrekvens (%) bland män och kvinnor i Fosie, Hyllie och Oxie (18-64 år)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Män	65	63	84
Kvinnor	53	62	71

Påfallande är skillnaderna mellan könen i såväl Fosie som Oxie. Kvinnorna har en betydligt lägre förvärvsfrekvens än männen. För Oxies del beror skillnaden på att kvinnor i högre utsträckning arbetar oavlönat i hemmet, studerar eller är föräldralediga. Skillnaden beror däremot inte på en högre arbetslöshet bland kvinnor. I Oxie har arbetslösheten drabbat kvinnorna i samma utsträckning som männen, vilket framgår av nedanstående tabell.

Tabell 24. Arbetslöshet (%) bland män och kvinnor i Fosie, Hyllie och Oxie (18-64 år)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Män	19	17	10
Kvinnor	18	13	11

Kommunens områdesfakta möjliggör mätningar av homogenitet och förändringar vad gäller arbetslösheten. Nedanstående tabell innehåller uppgifter över den totala arbetslösheten, dvs den sammanlagda andelen av arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, 1990 och 1996 samt differensen däremellan i såväl absoluta som relativa tal.

Tabell 25. Arbetslöshet (%) i Oxies delområden 1990 och 1996 (18-64 år)

	1990	1996	Abs diff	Rel diff
Lockarp	2,5	8,9	6,4	3,6
Glostorp	2,4	6,0	3,6	2,5
Käglinge	2,0	9,7	7,7	5,0
Kristineberg	0,9	5,6	4,7	6,3
Oxie kyrkby	1,4	7,2	5,8	5,0
Oxievång	2,8	8,7	5,9	3,1
Toarp	0,0	7,8	7,8	

(Källa: Områdesfakta för Malmö 1996 och 1991)

Arbetslösheten skiljer sig inte särskilt mycket mellan delområdena, varken 1990 eller 1996. Inget enskilt delområde utmärker sig. Mest har arbetslösheten ökat i Toarp, både i absoluta och relativa tal. I de båda största delområdena, Oxie kyrkby och Oxievång, har arbetslösheten ökat lika mycket i absoluta tal. I relativa

tal har arbetslösheten emellertid ökat mest i Oxie kyrkby.

I vår undersökning har vi också mätt inslaget av arbetslöshet i stadsdelarna utifrån en fråga om arbetslöshetens varaktighet. Resultatet skiljer sig inte nämnvärt mellan stadsdelarna, mätt i medianvärde. Arbetslösheten för hälften av alla arbetslösa har varit ungefär lika länge i Fosie, Hyllie och Oxie.

Klasstruktur

Om vi då övergår till den del av befolkningen som fortfarande förvärvsarbetar fördelar de sig enligt nedanstående tabell. Arbetarklassen utgör en betydligt större andel i Fosie än i Hyllie och Oxie, 58% jämfört med 37% respektive 39%. Arbetarklassens inre sammansättning med avseende på andelen kvalificerade respektive okvalificerade arbetare skiljer sig däremot inte särskilt mycket mellan stadsdelarna. Andelen okvalificerade arbetare av hela arbetarklassen utgör 62% i såväl Fosie som Hyllie och 59% i Oxie. Arbetarklassen i Fosie och Hyllie skiljer sig inte heller med avseende på andelarna av varu- och tjänstearbetare. Oxie har däremot en klart högre andel tjänstearbetare, 74% jämfört med 62% i Hyllie och 60% i Fosie.

Tabell 26. Socioekonomisk indelning (SEI) av alla förvärvsarbetande i Fosie, Hyllie och Oxie (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ej facklärd, varuarbetare	9	6	3
Ej facklärd, tjänstearbetare	27	17	20
Facklärd, varuarbetare	14	8	7
Facklärd, tjänstearbetare	8	6	9
Lägre tjänstemän (1)	6	7	6
Lägre tjänstemän (2)	8	11	9
Tjänstemän på mellannivå	16	22	25
Högre tjänstemän	4	9	8
Fria yrkesutövare, akadem	2	6	3
Företagare exkl lantbrukare	6	9	9
Lantbrukare	0	0	0
	100	100	100
Arbetarklass	58	37	39
Tjänstemän	34	49	48
Företagare	8	15	12
	100	100	100
Totalt	282	213	119

Andelen tjänstemän är i motsatt utsträckning betydligt lägre i Fosie än i Hyllie och Oxie. Skillnaderna är särskilt stora vad gäller tjänstemän på mellannivå och högre tjänstemän. I Hyllie och Oxie bor det också en klart högre andel företagare, 15% respektive 12% jämfört med 8% i Fosie. Inom vilka näringsgrenar arbetar då de boende i Fosie, Hyllie och Oxie?

Tabell 27. Indelning efter näringsgren av alla förvärvsarbetande i Fosie, Hyllie och Oxie (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Jordbruk, skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt och fiske	1	0	1
Brytning av mineraliska produkter	0	0	0
Tillverkning	21	17	18
El-, gas-, värme- och vattenförsörjning	0	1	3
Byggnadsverksamhet	10	6	4
Varuhandel, restaurang- och hotellverksamhet	10	10	13
Samfärdsel, post- och telekommunikationer	9	10	9
Bank-, försäkrings-, fastighets och uppdragsverksamhet	6	8	10
Offentlig förvaltning och andra tjänster	42	47	42
	100	100	100
Totalt	281	214	119

Fördelningen på näringsgrenar skiljer sig delvis mellan stadsdelarna. I Oxie arbetar förhållandevis få inom byggnadsbranschen. Vad som brukar kallas cirkulationssfären (bl a handel och banker) har däremot en starkare ställning i Oxie. I Fosie råder en viss övervikt för traditionella näringsgrenar. Nästan var tredje arbetar inom näringsgrenarna Tillverkning eller Byggnadsverksamhet, till skillnad från mindre än var fjärde i såväl Hyllie som Oxie. Vilka är då de vanligaste yrkena i Oxie?

Tabell 28. De 8 vanligaste yrkena bland förvärvsarbetande i Oxie (%)

Yrke (enl YK1980)	Andel av förvärvsarbetande
Sjukvårdsbiträde	8
Ingenjör (el & maskin)	7
Sekreterare	6
Försäljare	6
Chaufför	5
Affärsbiträde	3

Det vanligaste yrket i Fosie är städare och ganska tätt därefter följer sjukvårdsbiträde. I Hyllie är sekreterare det i särklass vanligaste yrket, inkluderande 7% av alla förvärvsarbetande. Oxies yrkesstatistik toppas av

sjukvårdsbiträden med 8% av alla förvärvsarbetande. Tätt därefter följer ingenjörer.

Invånarna i de tre stadsdelarna arbetar olika mycket. Den högsta andelen halvtidsarbete eller mindre finner vi i Fosie. Där arbetar 8% normalt sett högst 20 timmar per vecka, jämfört med 5% i såväl Hyllie som Oxie. Andelen heltidsarbetande är ungefär lika stor i Fosie och Hyllie, men klart lägre i Oxie. Istället arbetar en betydligt högre andel mer än 40 timmar i Oxie. Skillnaderna mellan stadsdelarna visar sig också i medeltalen. Hyllie-borna förvärvsarbetar i genomsnitt mest. Minst förvärvsarbetar Fosie-borna.

Tabell 29. Indelning efter arbetstid av alla förvärvsarbetande i Fosie, Hyllie och Oxie (%)

Antal timmar	Fosie	Hyllie	Oxie
<21	8	5	5
21-30	11	10	11
31-35	5	4	8
36	1	0	3
37	5	2	3
38	4	5	4
39	1	0	1
40	58	60	49
>40	6	12	17
	100	100	100
Medel	37,3	39,0	38,4
Totalt	279	210	119

Klasstruktur, näringsgren, yrkesfrekvens och arbetstid får alla betraktas som objektiva mått på befolkningens arbetssituation. Även subjektiva mått kan givetvis användas för att mäta arbetssituationen. Därför innehåller Levnadsundersökningen en fråga om hur missnöjd respektive nöjd man är med sitt arbete. Vi lät intervjupersonerna värdera sitt arbete på en skala från 0 till 10, där 0 stod för ”Inte alls nöjd, mycket missnöjd”, medan 10 betecknade ”Mycket nöjd, inte alls missnöjd”. Svaren framgår av nedanstående tabell.

Tabell 30. ”Hur nöjd respektive missnöjd är Du totalt sett med Ditt arbete?” (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket missnöjd	2	0	0
1	1	1	0
2	1	1	3
3	3	2	3
4	3	2	3
5	8	11	6
6	7	6	8
7	12	13	18
8	24	23	21
9	14	12	14
10 Mycket nöjd	24	27	24
	100	100	100
Medel	7,5	7,7	7,6
Totalt	278	213	119

Stadsdelarna verkar inte skilja sig alls. Medeltalet hamnar på precis samma nivå. En nästan exakt lika stor andel i de tre stadsdelarna säger sig också vara mycket nöjda med sitt arbete. De objektiva skillnaderna mellan stadsdelarna verkar således inte sätta sina spår i värderingen av arbetet. En lägre utbildningsnivå behöver inte gå hand i hand med ett större missnöje. Däremot sätter givetvis de objektiva skillnaderna sina spår i plånboken och det återkommer jag till i ett senare kapitel.

3.3.2 Familj

Den senaste riksomfattande undersökningen av hushållens familjesammansättning daterar sig så långt tillbaka i tiden som 1990. Kommunen måste fortfarande förlita sig på Folk och Bostadsräkningens statistik från det året trots alla stora sociala förändringar i Malmö sen dess. Förhoppningsvis kan vår undersökning bidra till att råda bot på bristerna.

Nedanstående tabell visar resultaten av Levnadsundersökningen. Fosie har nästan precis samma hushållsstruktur som Hyllie. I Oxie är däremot hushållen i allmänhet betydligt större. Siffrorna skiljer sig en del från FoB 1990 såsom den presenteras i Områdesfakta. Enligt Områdesfakta uppgick andelen ensamhushåll i Oxie 1990 till 15%, vilket skulle innebära en minskning med 9 procentenheter på sex år. Kan detta verkligen stämma? Säkert inte till fullo eftersom åldersgrupperna över 75 år inte ingår i vår undersökning. Levnadsundersökningen är därmed inte direkt jämförbar med FoB 1990.

Tabell 31. Hushåll efter antal boende i Fosie, Hyllie och Oxie (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 boende	24	22	6
2 boende	39	39	33
3 boende	14	15	23
4+ boende	23	24	38
	100	100	100
Medel	2,5	2,5	3,1
Totalt	556	448	174

Åldersgruppen över 75 år emellertid inte särskilt stor i Oxie, utan uppgår bara till några enstaka procent. Vi kan således på goda grunder dra slutsatsen att andelen ensamhushåll i Oxie på sex år faktiskt har sjunkit ganska mycket, om än inte riktigt lika mycket som siffrorna från Levnadsundersökningen tyder på.

Tabell 32. Barnfamiljer (%) i Fosie, Hyllie och Oxie (andelar av hushåll)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Barnhushåll	40	39	59
därav ensamförälder	34	27	19
Totalt	556	448	174

Andelen barnfamiljer är betydligt högre i Oxie än i både Hyllie och Fosie. Oxie präglas också i betydligt högre utsträckning av kärnfamiljer, dvs barnfamiljer med två hemmavarande föräldrar.

Jämför vi med FoB 1990 verkar andelen barnfamiljer i Oxie ha ökat betydligt, från 46% till i vår undersökning 59%. Liksom i fallet ovan med andelen ensamhushåll ställer svårigheterna i jämförbarhet mellan undersökningarna till vissa problem. Levnadsundersökningen riktar sig ju inte till samtliga invånare i stadsdelen. Sett utifrån ett perspektiv på samtliga invånare i stadsdelen leder frånvaron av åldersgrupperna över 75 år till en något för hög andel barnhushåll i Levnadsundersökningen. Att andelen barnhushåll har ökat rent generellt under 90-talet tyder emellertid också befolkningsstatistiken på. I mitten av 90-talet utgjorde barnen en högre andel av befolkningen än tidigare.

Desto säkrare kan vi förmodligen känna oss på Levnadsundersökningens statistik över andelen ensamstående föräldrar. I jämförelse med FoB 1990 har andelen ensamstående föräldrar ökat från 14% till 19%.

Barnfamiljerna är ganska jämnt fördelade i stadsdelen. En viss överrepresentation förekommer i Oxievång. Där uppgår andelen barnhushåll till 66%. En motsvarande underrepresentation råder i Oxie kyrkby, där andelen barnhushåll uppgår till 56%.

3.3.3 Sociala nätverk

Med sociala nätverk menar jag mer lösligt sammansatta sociala strukturer. Sociala nätverk kan växa fram t ex mellan grannar eller mellan föräldrar på ett dagis. Sociala nätverk har vanligtvis inte lika klara syften som arbetslivet och familjen. Därför uppstår heller inga lika tydliga roller, åtminstone inte i allmänhet, men sociala nätverk inbegriper ändå en viss beständighet och kontinuitet. Sociala nätverk uppstår ibland i syfte att utveckla och befästa t ex en arbetslivsgemenskap. För människor utan förvärvsarbete och familj kan sociala

nätverk däremot utgöra den enda möjligheten till bekräftelse.

På grund av sina lösliga former ter sig sociala nätverk svåra att mäta. Ett mått kan vara hur mycket man umgås med sina grannar. Vi ställde frågan i Levnadsundersökningen. Svartalternativen löper på en skala från 0 till 10 mellan motpolerna 'Inte alls' och 'I mycket hög grad'. Att döma av medeltalen umgås Oxie-borna mest med sina grannar. Umgängesintensiteten skiljer sig inte nämnvärt mellan Fosie och Hyllie.

Tabell 33. "Umgås Du med grannarna?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Inte alls	29	23	14
1	8	12	8
2	11	13	10
3	10	13	13
4	7	8	6
5	13	13	14
6	5	4	9
7	6	4	10
8	5	4	8
9	2	3	1
10 I mycket hög grad	6	3	8
	100	100	100
Medel	3,3	3,2	4,3
Totalt	551	446	173

Skiljer sig umgängesintensiteten med grannar mellan de största delområdena? Nej, knappast. Den halva av populationen som umgås minst med sina grannar är ungefär lika stor i Oxievång som i Oxie kyrkby.

Det har varit mycket positivt och lärorikt att cykla omkring till olika familjer i Oxie. Nästan överallt har jag blivit vänligt bemött och många har varit positiva till enkäten om levnadsundersökning i vår stadsdel. På flera ställen har jag blivit bjuden på

kaffe, och vi har pratat om allt möjligt. Många invandrare tycker om att prata om sina bempländer. Jag minns särskilt en lördagsförmiddag, då jag var bos en man som kom från Sri Lanka. Han visade fotografier och pratade om sitt land, men att hans vuxna barn nu var bosatta i Australien. Han visade hur fint de bodde, i villa, om deras giftermål och mycket annat. Han tyckte inte här fanns gemenskap i Sverige, för folk bryr sig inte om varandra på samma sätt. (Inga Sjöholm)

Två frågor som vi ställde om besök i hemmen ger också en antydning om förekomsten av sociala nätverk. Svartalternativen var uppdelade på en tregradig skala där 1 stod för "Nej" och 3 för "Ja, ofta". Svaren redovisas i nedanstående tabell. Umgängesintensiteten med vänner och bekanta verkar inte skilja sig alls mellan stadsdelarna. Spridningen på svaren är också precis lika stor.

Tabell 34. "Brukar Du besöka vänner och bekanta eller ha vänner och bekanta på besök?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Nej	2	2	1
Ja, någon gång	50	48	45
Ja, ofta	48	50	54
	100	100	100
Medel	2,5	2,5	2,5
Totalt	555	447	173

Inte heller umgängesintensiteten med släktingar verkar skilja sig mellan stadsdelarna som helhet. I alla tre stadsdelarna umgås man mindre med släktingar än med vänner och bekanta.

Tabell 35. "Brukar Du besöka släktingar eller ha släktingar på besök?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Nej	11	7	3
Ja, någon gång	51	52	61
Ja, ofta	38	41	36
	100	100	100
Medel	2,3	2,3	2,3
Totalt	555	447	173

Utvecklingen av sociala nätverk gynnas nog om man känner sig trygg i sitt bostadsområde. En brist på trygghetskänsla leder till att befolkningen stänger dörrarna och håller sig inne. Trygghetskänslan kan således sägas ge ett mått på förutsättningar för utvecklingen av sociala nätverk. Vi frågade hur säkert och tryggt man känner sig vid ensamma promenader i bostadsområdet när det är mörkt. Svartalternativen delades upp på en skala från 0 till 10 mellan ytterpolerna 'Mycket osäker' och 'Mycket säker'.

Tabell 36. "Hur säker och trygg känner Du Dig när Du går ensam i Ditt bostadsområde och det är mörkt?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0 Mycket osäker	4	3	1
1	3	2	1
2	6	3	0
3	7	6	3
4	6	6	2
5	17	9	9
6	6	6	5
7	11	9	9
8	14	21	19
9	10	13	17
10 Mycket säker	17	23	34
	100	100	100
Medel	6,2	7,0	8,0
Totalt	553	447	173

Skillnaderna mellan stadsdelarna får sägas vara ganska stora. Oxie-borna känner sig uppenbarligen tryggast. Var tredje Oxie-bo anger svaret 10 ("Mycket säker") på frågan. Entydigheten är också ganska stor. Otryggheten verkar vara störst i Fosie, men även spridningen på svaren. 17% av Fosie-borna känner sig mycket säkra och trygga (svartalternativ 10), jämfört med 23% i Hyllie.

Jag skärskådade den halva av befolkningen i Oxie som känner sig mindre säkert (dvs svartalternativ 9 eller lägre). Svaren från de båda största delområdena skiljer sig emellertid inte nämnvärt. I såväl Oxie kyrkby som Oxievång har runt 50% angivit svartalternativet 9 eller 10.

3.3.4 Sammanfattning

- Förvärvsfrekvens: Oxie har en betydligt högre andel förvärvsarbetande än Hyllie och Fosie, vilket i stor utsträckning hänger ihop med en lägre andel arbetslösa, men också lägre andelar förtidspensionärer såväl som studerande.
- Arbetslöshet: Arbetslösheten i Oxie skiljer sig inte mellan könen. Under 1990-talets första hälft ökade arbetslösheten i relativa såväl som absoluta tal mest i Toarp och minst i Glostorp.
- Klasstruktur: Arbetarklassens andel av alla förvärvsarbetande är betydligt lägre än i Fosie, men ungefär lika stor som i Hyllie. Sammansättningen på arbetarklassen skiljer sig däremot inte nämnvärt mellan stadsdelarna. Fosie har den lägsta andelen egna företagare av de tre stadsdelarna. Ser vi till sammansättningen på kategorin företagare visar sig Fosie ha den högsta andelen av vad som brukar kallas proletära företagare.
- Näringsgren: I Oxie arbetar en klart lägre andel av alla förvärvsarbetande än i Fosie inom tillverkning och byggnad. Sjukvårdsbiträde och ingenjör är de vanligaste jobben bland Oxie-borna.
- Arbetstid: Av alla förvärvsarbetande arbetar en betydligt högre andel mer än 40 tim normalt per vecka i Oxie än i Hyllie och Fosie.
- Oxie-borna är ungefär lika nöjda med sina jobb som Hyllie-borna och Fosie-borna.
- Hushållsstruktur: Oxie har en betydligt högre andel större hushåll än Fosie och Hyllie.
- Barnfamiljer: Oxie har en betydligt högre andel barnfamiljer än Hyllie och Fosie. Barnfamiljerna är ganska jämnt fördelade i stadsdelen, med undantag för en viss överrepresentation i Oxievång. Andelen ensamstående föräldrar är betydligt lägre än i Hyllie och Fosie.
- Sociala nätverk: Mätt i termer av umgängesintensitet mellan grannar verkar de sociala nätverken vara klart starkare i Oxie än i Fosie och Hyllie. Jag jämförde svaren från de två största delområdena Oxie kyrkby och Oxievång, men fann ingen nämnvärd skillnad. Nätverken verkar vara ännu starkare mätt i termer av umgänge med vänner och släkt. Här skiljer sig inte stadsdelarna nämnvärt. Förutsättningarna för sociala nätverk verkar vara bäst i Oxie eftersom Oxie-borna känner sig betydligt tryggare i sina bostadsområden än både Hyllie-borna och framför allt Fosie-borna.

3.4. RESURSER

Begreppet resurser är välkänt inom den svenska levnadsnivåforskningen. I själva verket grundar sig levnadsnivåundersökningarna från 1968 och framåt på en teori om resurser. Inspirerade av den brittiske forskaren Richard Titmuss betraktade den första generationen levnadsnivåforskare resurser som lämpliga mått på välfärd. Istället för subjektiva behov mätte man objektiva resurser i en rad olika avseenden. Med levnadsnivå menade man således graden av resurser och inte graden av lycka eller välbefinnande. Genom att fokusera på resurser och inte på hur människor använde resurserna eller i vilken grad resurserna leder till välbefinnande hoppades levnadsnivåforskarna kunna undvika normativa ställningstaganden.

I efterhand har den första generationens användning av resursbegreppet fått utstå en hel del kritik, även från levnadsnivåforskningens egna led: "Resurser har nämligen inte ett värde oberoende av det omgivande samhället, oberoende av de arenor på vilka de skall användas", skriver sociologen Robert Eriksson, en av levnadsnivåforskningens förgrundsgestalter under 80-talet. Huruvida resurser kan betraktas som stora eller små, goda eller dåliga, beror i stor utsträckning på sammanhanget och på vad de används till. Bedömningen av resurser skiljer sig också ofta åt mellan olika grupper. Om människor föredrar större ekonomiska resurser genom skattesänkningar eller bättre offentliga vårdresurser genom skattehöjningar är en fullständigt öppen fråga. Resurser måste således relateras till sina sammanhang. Bara i sammanhanget kan resurser värderas. Trots svårigheterna har levnadsnivåforskningen ändå hållit fast vid resursbegreppet, men på grund av alla uppenbara oenigheter om vad det goda livet innebär fokuserade man i den senaste levnadsnivåundersökningen 1991 mer på ofärd än på välfärd.

Jag vill istället placera in resursbegreppet i ett större perspektiv. Människors levnadsförhållanden beror inte

bara på resurserna med vars hjälp människor medvetet styr sina liv. Resurser utgör en dimension av sociala krafter med betydelse för det sociala, men jag har också pekat ut flera andra. Även tid, rum, befolkningens naturliga egenskaper, sociala strukturer, kultur och makt utgör dimensioner av sociala krafter med betydelse för det sociala. Om vi tar arbetslivets strukturer som exempel så beror knappast arbetsskadorna inom vården i första hand på den enskilde vårdarbetarens bristande resurser i utbildning. Arbetsskadorna beror i betydligt högre utsträckning på utformningen av strukturerna, t ex arbetets organisation. Enskilda vårdarbetare kan kanske skaffa sig resurser (t ex utbildning), byta jobb och därigenom undkomma risken för arbetsskador, men därmed försvinner ju inte arbetslivsstrukturerna och deras sociala kraft.

Förutom en utvidgning av perspektivet skiljer jag mig från levnadsnivåforskningen genom att inte använda begreppet nivå. Att försöka fastställa nivåer i människors levnadsförhållanden låser fast en vid normativa ställningstaganden. Därför har vi inte kallat vår undersökning för levnadsnivåundersökning, utan levnadsundersökning. Styrkan i sociala krafter behöver inte vara bättre eller sämre, större eller mindre, högre eller lägre, utan helt enkelt bara olika. Det är just olikheterna som vi måste analysera och klarlägga innebörden av.

Jag vill också betydligt klarare koppla resursbegreppet till vad människor faktiskt målmedvetet använder. Levnadsnivåforskningen använder resursbegreppet i en alldeles för bred och luddig mening. Människor använder knappast målmedvetet sin hälsa eller sin bostad. Hälsa och bostad utgör istället självständiga förutsättningar för allt socialt liv och bör inte inordnas under samma rubrik som t ex ekonomi. I mitt perspektiv på sociala resurser ingår ekonomi och utbildning. Såväl sin ekonomi som sin utbildning använder människor målmedvetet. Dessutom lyfter jag fram människors sociala kompetens. Liksom vi behöver pengar för att

köpa mat eller gå på bio och utbildning för att förklara vår situation eller klara vårt förvärvsarbete, behöver vi social kompetens för att överhuvudtaget kunna vara sociala.

3.4.1 Utbildning

Den mest märkbara skillnaden mellan stadsdelarna gäller andelen utan grundskolekompetens. I såväl Fosie som Hyllie saknar 18% av populationen grundskolekompetens, jämfört med 12% i Oxie. För övrigt skiljer sig inte utbildningsnivåerna särskilt mycket mellan stadsdelarna.

Tabell 37. Utbildningsnivåer i Fosie, Hyllie och Oxie (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Förgymnasial utbildning, < 9 år	18	18	12
Förgymnasial utbildning, 9 år	20	18	22
Gymnasial utbildning, högst 2 år	34	27	29
Gymnasial utbildning, > 2 år	15	15	20
Eftergymnasial utbildning, < 3 år	6	11	11
Eftergymnasial utbildning, minst 3 år	7	11	6
Forskarutbildning	0	0	0
	100	100	100
Totalt	537	439	171

Vilka slutsatser kan vi då dra om vi jämför inriktningarna på respektive stadsdelsbefolknings utbildning? Vi använde samma indelningar som i 1990

års Folk och Bostadsräkning (FoB) och nedanstående tabell visar svarens fördelning på huvudkategorierna.

Tabell 38. Utbildningsinriktningar i Fosie, Hyllie och Oxie (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Allmän grundutbildning	47	43	47
Estetisk, humanistisk och religiös	1	2	1
Pedagogisk	3	6	3
Förvaltning, handel och kontor samt ekonomisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig	13	18	12
Industri och hantverk samt teknisk och naturvetenskaplig	20	15	21
Transport och kommunikation	1	2	1
Vårddyrken	12	11	12
Lantbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	1	0	0
Service, civil bevakning och militärtjänst	3	4	3
Ospecificerad	1	0	0
	100	100	100
Totalt	537	447	173

Andelen invånare med enbart allmän grundutbildning ligger på samma nivå i Fosie och Oxie. Även i övrigt är fördelningarna på inriktningar i dessa två stadsdelar nästan identiska. Vad gäller utbildningsinriktning kan således Fosie och Oxie sägas ha samma profil. Hyllie kännetecknas däremot av en något högre andel invånare med utbildningar utöver allmän grundutbildning. Andelen invånare med pedagogisk utbildning är också klart högre än i Fosie och Oxie, liksom inriktningarna inom kategorin förvaltning, handel och kontor samt ekonomisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig utbildning.

3.4.2 Ekonomi

Kommunens områdesfakta anger medianinkomsten för samtliga hushåll i stadsdelarna, vilket får anses vara grovt missvisande. Därmed tar man ju ingen hänsyn till stadsdelarnas hushållssammansättning. Att Fosie och Hyllie till större del än Oxie består av ensamhushåll slår givetvis igenom i inkomststatistiken om man drar alla hushåll över en kam. För att kunna jämföra stadsdelarna med avseende på ekonomiska resurser måste vi istället relatera den disponibla inkomsten till olika hushållskategorier.

Tabell 39. Disponibel årsinkomst i Fosie, Hyllie och Oxie (medianvärde)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Enpersonshushåll	93600	108000	124800
Barnhushåll	168120	211680	249480
Sambo med barn	210960	239760	258000

Fosie-bornas sämre ekonomiska situation framgår klart av tabellen. Jämför vi hushåll med 1 boende visar sig Hyllie-bornas disponibla inkomst vara 15% högre än Fosie-bornas. Barnhushållen har i Hyllie 26% mer att röra sig med än i Fosie. I Oxie är barnhushållens disponibla inkomst 48% högre än i Fosie. Skillnaderna beror delvis på den högre andelen ensamstående föräldrar i Fosie. Ändå säger skillnaden en hel del om

skillnaderna i barnens uppväxtvillkor. Om vi istället avgränsar jämförelsen till barnhushåll med två föräldrar så visar sig Hyllie-borna och Oxie-borna fortfarande disponera mer än Fosie-borna, nämligen 14% respektive 22%.

I nedanstående tabell har jag räknat ut kvartilerna för hushållens disponibla inkomster i stadsdelarna. För att jämförelsen skall bli så rättvis som möjligt har jag avgränsat mig till familjehushållen. Med kvartilmåttet delar vi in hushållen i fyra lika stora grupper med avseende på inkomst. Således markerar t ex den första kvartilen gränsen för den fjärdedel av hushållen som har den lägsta disponibla inkomsten. Den fjärde kvartilen markerar i sin tur den högsta disponibla inkomsten. Kvartilerna ger ett mått på inkomstspridningen. När vi väl har räknat fram kvartilerna kan vi även använda kvartilavståndet som mått på spridningen. Med kvartilavståndet menas skillnaden mellan den första och tredje kvartilen. Jag har mätt kvartilavståndet i både absoluta och relativa tal.

Tabell 40. Disponibel månadsinkomst (kr) för barnhushåll med två föräldrar i Fosie, Hyllie och Oxie (kvartiler och kvartilavstånd)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1:a kvartilen	12726	16195	19040
2:a kvartilen	17580	19980	21500
3:e kvartilen	22070	24603	25690
4:e kvartilen	45140	77120	37200
Kvartilavstånd, absolut	9345	8408	6650
Kvartilavstånd, relativt	1,7	1,5	1,3
Totalt	139	120	71

Tabellen säger en hel del om de ekonomiska klyftorna, dels inom respektive stadsdel och dels mellan stadsdelarna. Om vi använder kvartilavståndet som måttstock visar sig klyftorna vara störst i Fosie.

Fosie består således inte bara av fattiga och Oxie av rika. Var och en av stadsdelarna har sina egna ekonomiska klyftor, störst således i Fosie och minst i Oxie. Däremot är de fattiga särskilt fattiga i Fosie.

Undersökningarna av människors ekonomiska resurser brukar ofta använda frågan om den s k kontantmarginalen. Inom levnadsnivåforskningen är den väl beprövad. Frågan om kontantmarginalen gäller hur människor skulle klara en ekonomisk krissituation. Hur många skulle klara av att skaffa fram 12.000 kr på en vecka om det var nödvändigt? Svaren fördelar sig enligt nedanstående tabell. Skillnaderna mellan stadsdelarna är som synes stora. Bara lite drygt en tredjedel av befolkningen i Fosie kan plocka ut 12.000 kr från eget bankkonto, men drygt hälften i såväl Hyllie som Oxie. 36% av Fosie-borna klarar inte eller troligtvis inte kontantmarginalen, jämfört med 21% i Hyllie och 16% i Oxie.

Tabell 41. "Om Ditt hushåll plötsligt hamnade i en situation där Du på en vecka måste skaffa fram 12.000 kr, skulle Du kunna klara det?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Ja, från eget bankkonto	35	53	54
2 Ja, genom lån från släkting	12	12	16
3 Ja, genom lån från vänner	3	2	2
4 Ja, genom lån i bank	8	8	7
5 Ja, på annat sätt	7	5	5
6 Troligtvis inte	10	7	6
7 Nej	26	14	10
	100	100	100
Totalt	542	441	168

Den del av befolkningen som saknar en kontantmarginal (svarsalternativ 6 eller 7) visar sig vara klart överrepresenterad i Oxievång och något underrepresenterad i Oxie kyrkby. I Oxievång saknar 24% en kontantmarginal, jämfört med 11% i Oxie kyrkby.

Hur står det då till med räkningarna? För hur stor andel av hushållen räcker inte de ekonomiska resurserna till räkningarna? Nedanstående tabell ger besked. Av hushållen i Fosie råkar nästan hälften i knipa, antingen varje månad eller då och då. 15% av hushållen har problem med räkningarna varje månad. I såväl Hyllie som Oxie säger sig runt 30% ha åtminstone vissa problem med räkningar. Problemen med räkningar är större i Oxie än i Hyllie.

Tabell 42. "Hur ofta har det hänt att Ditt hushåll under det senaste året har haft svårigheter att klara räkningarna?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Varje månad	15	5	10
Någon enstaka månad	32	24	22
Aldrig	52	71	69
	100	100	100
Totalt	544	444	167

Återigen ser vi en klar skillnad mellan Oxievång och Oxie kyrkby. I Oxievång har så många som 49% problem med räkningar, åtminstone någon gång. I Oxie kyrkby uppgår motsvarande andel till 24%.

Antalet som sparar regelbundet är också ett mått på ekonomiska resurser. I tider när människor känner sig trygga kanske sparande i hög grad beror på personlig läggning, erfarenheter eller rentav ideologi. Trygghet är emellertid verkligen inte vad som kännetecknar dagens situation. Många människor sparar nog gärna en slant om de har möjlighet. Sambandet mellan sparande och ekonomiska resurser är nog därför klarare än på länge. I Fosie sparar endast hälften av befolkningen. Varannan använder således hela den disponibla inkomsten till konsumtion. I Oxie sparar däremot hela 70%.

Tabell 43. "Sparar Ditt hushåll regelbundet varje månad och långsiktigt?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Nej	48	37	30
Mindre än 1.000	32	35	36
Mellan 1.000 - 4.000	19	25	30
Mer än 4.000	1	3	4
	100	100	100
Totalt	542	438	167

Även sparandet skiljer sig ganska mycket mellan Oxievång och Oxie kyrkby. I Oxievång sparar 46% inte alls, till skillnad från i Oxie kyrkby där 21% inte sparar alls.

Bilagande speglar också i hög utsträckning ens ekonomiska resurser, kanske särskilt i Sverige. Bilismen slog nämligen igenom i Sverige före alla andra europeiska länder. För många svenskar utgör bilen ett mått på status och oberoende, men kanske framför allt frihet. Bilägandets omfattning verkar inte skilja sig i större utsträckning mellan Fosie och Hyllie, 63% respektive 67%. I Oxie äger däremot 85% av hushållen bil, vilket säkert delvis speglar förortsbons naturliga beroende av bilen på grund av de större avstånden till jobb och affärer.

Att resa på semester kanske inte speglar ekonomiska resurser i lika hög grad som bilägande, men ändå. De flesta människor åker nog gärna på semester om de har råd. Närmare hälften av Fosie-borna gjorde ingen semesterresa alls, varken inom landet eller utomlands. Av Oxie-borna åkte hälften på semester utomlands och ytterligare en fjärdedel inom landet.

Tabell 44. "Gjorde Du någon semesterresa (eller resa av rekreativ karaktär) under 1995?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja, utomlands	37	44	51
Ja, inom landet	18	21	24
Nej	46	36	25
	100	100	100
Totalt	554	447	173

Tidigare undersökningar har visat en minskning av hushållens tillgång till dagstidning. Minskningen anses huvudsakligen bero på ekonomiska orsaker. Människor offerar sin dagstidning för att de helt enkelt inte har råd. Vissa människor prioriterar förmodligen bort sin dagstidning av andra skäl eller så kanske de har tillgång till dagstidning på jobbet, men hushållets tillgång till dagstidning ger nog ändå delvis ett mått på ens ekonomiska resurser. Enligt vår undersökning saknar en större andel av hushållen tillgång till dagstidning i Fosie än i Hyllie och särskilt i Oxie. I Oxie har 94% av hushållen tillgång till dagstidning, jämfört med 82% i Hyllie och 74% i Fosie.

Vi ställde även en fråga om hur man själv rent subjektivt bedömer sin ekonomiska situation. Stadsdelsinvånarnas subjektiva bedömningar verkar överensstämma ganska väl med deras objektiva situation. Följaktligen betraktar sig Fosie-borna som fattigast. Hyllie hamnar mitt emellan, men lutar nog snarare mer åt Oxie än åt Fosie. 57% av Fosie-borna betraktar sig som antingen fattiga eller låginkomsttagare, jämfört med 42% av Hyllie-borna och 38% av Oxie-borna.

Tabell 45. "Hur ser Du på Din inkomst- och levnadsstandard?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Fattig	15	8	6
Låginkomst	42	34	32
Medelinkomst	35	47	52
Höginkomst	1	4	5
Välbärgad	1	2	1
Vet ej	5	5	5
	100	100	100
Totalt	551	446	172

De objektiva skillnaderna i ekonomiska resurser mellan Oxievång och Oxie kyrkby återspeglas ganska väl i hur invånarna upplever sig själva rent subjektivt. I Oxievång upplever sig 51% som antingen direkt fattiga eller som låginkomsttagare. Motsvarande andel uppgår i Oxie kyrkby till 31%.

3.4.3 Social kompetens

Som jag tidigare har redogjort för vill jag definiera social kompetens som ens förmåga att skapa, upprätthålla och utveckla sociala relationer. Detta är givetvis en mycket allmän definition så frågan är då hur man mäter social kompetens? Ja, som jag ser det kommer social kompetens till uttryck i t ex engagemang och initiativ. Att bry sig om sina nära och kära, men också om samhället i stort ger uttryck för en social kompetens. Långvarigt och frekvent TV-tittande ger däremot knappast uttryck för social kompetens och våldet utgör den sociala kompetensens absoluta motpol.

Engagemang

Den statliga maktutredningen publicerade 1989 en undersökning kallad "Medborgarnas makt". Där använde man medlemskap, aktivitet och uppdrag i föreningar som mått på medborgarnas engagemang. En omfattande kartläggning av alla tänkbara föreningar

ledde till en indelning i 30 olika föreningskategorier. Vi har använt samma indelning i vår undersökning. Svaren anger således inte direkt hur många föreningar man är medlem i, utan vilka föreningskategorier man finns representerad i.

Därmed kan undersökningen spela oss vissa spratt om det är antal föreningsengagemang vi vill mäta. Människor kan ju vara medlemmar i flera föreningar inom en och samma föreningskategori. Kanske spelar man både ett instrument och sjunger i kör. Då märks bara hälften av ens engagemang. Vi måste emellertid ta den risken. Noteringar av människors alla föreningsengagemang skulle resultera i ett alldeles för svåröverskådligt material. Jag vill ju mäta föreningsengagemang och då kan representation i föreningskategorier också betraktas som en måttstock. Enligt maktutredningen förekommer dubbla medlemskap inom en och samma föreningskategori inte särskilt ofta.

I sina mätningar av föreningsengagemang definierar maktutredningen tre enkla begrepp, vilka förefaller lämpliga att använda även här. Med medlemsanslutning menar man medlemsantalet i förhållande till befolkningens storlek. Aktivitetsnivån betecknar förhållandet mellan antalet aktiva och medlemsantalet. Mobiliseringsgraden mäter förhållandet mellan antalet aktiva och befolkningens storlek. I följande tabell har jag listat drygt hälften av föreningskategorier, sorterade efter graden av medlemsanslutning i Oxie.

Tabell 46. Medlemsanslutning (%) till olika föreningskategorier i Fosie, Hyllie och Oxie

	Fosie	Hyllie	Oxie
Facklig organisation	52	55	58
Förening för boende	60	57	53
Idrottsförening	24	29	37
Konsumentkooperativ eller annan samfällighet	22	35	33
Motororganisation	5	7	15
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening	8	11	13
Annan hobbyförening	6	8	12
Humanitär hjälporganisation	5	7	9
Friluftsförening	4	6	9
Föräldraförening	8	8	8
Miljöorganisation	3	4	5
Företagar eller arbetsgivarförening	1	1	5
Annan förening	4	6	4
Totalt	554	447	173

I alla tre stadsdelarna är medlemsanslutningen till fackföreningar och boendeföreningar högst. Till boendeföreningar räknas t ex bostadsrättsförening, villaägareförening och hyresgäsförening. Facket ansluter man sig till av egen fri vilja, men vill man t ex köpa en bostadsrätt måste man först söka medlemskap i bostadsrättsföreningen. Andelen bostadsrätter anger således en lägsta nivå på medlemsanslutningen i stadsdelen. Eftersom andelen bostadsrätter är högst i Hyllie kunde vi kanske förvänta oss den högsta medlemsanslutningen till boendeföreningar där. Medlemsanslutningen är emellertid högre i Fosie, vilket kan tyda på en högre anslutning till Hyresgäsföreningen.

Oxie-borna är i högre grad än såväl Fosie-borna som Hyllie anslutna till fackliga organisationer, idrottsföreningar, motororganisationer, kultur-, musik-, dans- eller teaterföreningar, hobbyföreningar,

humanitära hjälporganisationer, friluftsföreningar samt företagare- eller arbetsgivarföreningar. Ändå är inte medlemsanslutningen rent generellt högst i Oxie, utan i Hyllie. 92% av Hyllie-borna är anslutna till minst 1 förening, jämfört med 90% av Oxie-borna och 86% av Fosie-borna. 25% av de föreningsanslutna Fosie-borna är bara medlemmar i 1 förening, jämfört med 17% av Hyllie-borna och 19% av Oxie-borna. Mer än var femte Oxie-bo är medlem i minst 5 föreningar, jämfört med 11% av Fosie-borna och 14% av Hyllie-borna. De föreningsanslutna Oxie-borna är anslutna till i genomsnitt 2,9 föreningar, vilket inte skiljer sig från Hyllie-borna, men utgör en högre nivå än Fosie-borna.

Tabell 47. Medlemsanslutning (%) uppdelad på antal medlemskap i Fosie, Hyllie och Oxie

	Fosie	Hyllie	Oxie
Medlemsanslutning	86	92	90
därav 1 förening	25	17	19
därav 2 föreningar	26	26	24
därav 3 föreningar	23	23	23
därav 4 föreningar	14	20	11
därav 5+ föreningar	11	14	22
Medeltal	2,6	2,9	2,9
Totalt	554	447	173

Medlemsanslutningen säger inte hela sanningen om befolkningens sociala engagemang. Som t ex köpare av en bostadsrätt måste man bli medlem i en bostadsrättsförening vare sig man vill eller ej. För en del människor är det nog inte själva medlemskapet man söker, utan snarare handlar det om en investering i eget boende, dvs fjärran från föreningsidealet och därmed allt vad social kompetens heter.

Bättre mått på engagemang är nog därför aktivitetsnivån och särskilt mobiliseringsgraden, vilka jag definierade ovan. Mobiliseringsgraden anger förhållandet mellan antalet aktiva och befolkningen. Här mäter jag förhållandet mellan antalet aktiva och

undersökningspopulationen. Vare sig man mer eller mindre tvingas in i ett föreningsmedlemskap eller ej så väljer man åtminstone sin aktivitetsnivå själv. Att aktivt engagera sig ger i större utsträckning än bara medlemskap uttryck för social kompetens. Följande tabell innehåller de största föreningskategorierna i Oxie med avseende på mobiliseringsgrad.

Tabell 48. Mobiliseringsgraden (%) till olika föreningskategorier i Fosie, Hyllie och Oxie

	Fosie	Hyllie	Oxie
Idrottsförening	11	13	18
Förening för boende	4	5	7
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening	3	4	6
Annan hobbyförening	3	2	6
Facklig organisation	4	1	3
Totalt	554	447	172

I nästan alla föreningskategorierna är mobiliseringsgraden högst i Oxie. Den i särklass högsta mobiliseringsgraden i alla tre stadsdelarna finner vi bland idrottsföreningarna. Tidigare pekade jag på den högre medlemsanslutningen till boendeföreningar i Fosie, men att döma av ovanstående siffror är engagemanget i såväl Hyllie som Oxie totalt sett ändå större.

Ser vi till föreningslivet som helhet visar sig en högre andel av befolkningen i Oxie än i Fosie och Hyllie vara aktivt engagerade. 35% av befolkningen i Oxie är aktivt engagerade i minst en förening, jämfört med 31% i Hyllie och 25% av befolkningen i Fosie. Tabellen nedan redovisar också fördelningen av antalet aktiva engagemang. Av alla aktivt engagerade Oxie-bor är 51% engagerade i 1 förening och 41% i 2 föreningar. Inte bara mobiliseringsgraden är högst i Oxie, utan även engagemanget bland de aktivt engagerade, vilket nedanstående beräkning av det genomsnittliga antalet engagemang visar.

Tabell 49. Mobiliseringsgraden (%) uppdelad på antal föreningsengagemang i Fosie, Hyllie och Oxie

	Fosie	Hyllie	Oxie
Mobiliseringsgraden	25	31	35
därav 1 engagemang	70	77	51
därav 2 engagemang	22	18	41
därav 3 engagemang	6	4	5
därav 4 engagemang	2	1	3
därav 5+ engagemang	0	1	0
Medeltal	1,4	1,3	1,6
Totalt	554	447	173

Det aktiva engagemanget i föreningslivet skiljer sig ganska mycket mellan de två största delområdena i Oxie. I Oxie kyrkby är hela 45% av invånarna i åldrarna 18-75 år aktivt engagerade i minst 1 förening. I Oxievång är mobiliseringsgraden betydligt lägre, nämligen 27%.

Initiativ

Medborgarundersökningen använde frågor om initiativ som mått på medborgarnas förmåga till inflytande. Att hävda sin rätt kan också betraktas som en del av ens sociala kompetens. Människor som mer eller mindre aldrig hävdar sin rätt får nog karakteriseras som likgiltiga, för såväl sitt eget som andras öde. Sen kan visserligen människors initiativförmåga bero på en rad andra omständigheter. Således kan t ex ekonomisk press, en osäker boendemiljö eller personliga problem leda till avtrubning. Ändå hamnar människor nog i situationer där de till slut måste bekänna färg. Vill man bry sig eller inte?

Att ta initiativ ger inte heller alltid uttryck för just social kompetens. Initiativförmågan kan t ex hänga ihop med ens arbetsuppgifter. Därför kan vi knappast fokusera på initiativförmåga i allmänhet. Medborgarundersökningens frågor om vad man kan

kalla den medborgerliga initiativförmågan lämpar sig nog däremot ganska väl. Givet dessa reservationer kan svaren på frågorna om dagis, skola, boendet, arbetet och sjukvården ge en viss uppfattning om den sociala kompetensen i stadsdelarna.

Tabell 50. "Du som har barn inom barnomsorgen, har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar?" (andelar av föräldrar med barn inom barnomsorg)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja	32	36	22
därav lyckades inte	36	44	73
därav ännu ovisst	30	19	14
därav lyckades	33	36	14
Medel	1,6	1,7	1,3
Totalt	83	55	32

Av familjer med barn på dagis är andelen initiativtagare störst i Hyllie. Det behöver inte nödvändigtvis bero på en större initiativförmåga bland barnfamiljerna i Hyllie. Den högre andelen initiativtagare kan givetvis också bero på ett större missnöje. Omvänt behöver inte den lägre andelen initiativtagare i Oxie bero på en sämre initiativförmåga bland barnfamiljerna. Kanske har man inte samma

anledning att ta initiativ i Oxie. Barnomsorgen fungerar kanske bättre där. Jag återkommer till frågan om hur stadsdelsbefolkningarna bedömer barnomsorgens kvalitet. Ovanstående siffror bör tolkas som den första, men inte enda, indikationen på skillnaderna i initiativförmågan och då framstår initiativförmågan som störst i Hyllie. Hyllie-borna är också de som i störst utsträckning har lyckats med sina initiativ, 36% jämfört med 33% i Fosie och 14% i Oxie.

Om vi betraktar svarsalternativen som en gradvis mätning av initiativförmågan kan vi även räkna ut medelvärdena. I viss utsträckning kan frågan nämligen sägas mäta inte bara initiativförmågan, utan även graden av initiativförmåga. Om man lyckas med sina initiativ eller ej beror delvis på ens initiativförmåga. Eventuella framgångar beror ju givetvis även på andra faktorer, men medelvärdena kan nog ändå sägas ge en ganska god uppfattning om graden av initiativförmåga i stadsdelarna. Hyllie hamnar inte oväntat högst med 1,7 i medelvärde, tätt följd av Fosie.

Oftast tar man initiativ tillsammans med andra föräldrar och då utgör föräldramötet ett naturligt forum för engagemanget. Initiativ för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar brukar nog ofta börja med att man går på föräldramöte. Levnadsundersökningen innehåller en fråga om föräldramöte som därför bör kunna utgöra ytterligare ett mått på initiativförmågan.

Tabell 51. "Du som har barn inom barnomsorgen, brukar Du eller din make/maka/sambo gå på föräldramöte?" (andelar av föräldrar med barn inom barnomsorg)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja oftast och vanligtvis jag själv	35	22	13
Ja oftast och vanligtvis min make/maka/sambo	19	16	13
Ja oftast och vi skiftas om eller går tillsammans	27	47	66
Ibland och då vanligtvis jag själv	1	2	0
Ibland och då vanligtvis min make/maka/sambo	5	5	0
Ibland och då skiftas vi om eller går tillsammans	2	7	9
Nej	11	0	0
	100	100	100
Totalt	80	55	32

I Fosie är 11% av hushållen med barn inom barnomsorgen aldrig representerade på föräldramötena. I såväl Hyllie som Oxie går minst en av föräldrarna på föräldramöte, åtminstone ibland. 92% av föräldrarna i Oxie går dessutom oftast på föräldramötena, jämfört med 85% i Hyllie och 81% i Fosie. Föräldrarna i Fosie utmärker sig genom ett i stor utsträckning vad man kan kalla enkönat engagemang. Där representeras 60% av barnhushållen alltid bara av en och samma förälder. I Oxie representeras 75% av barnhushållen av båda föräldrarna, antingen samtidigt eller så skiftas man om, oftast eller ibland. Hyllie hamnar mitt emellan med en representation av båda föräldrarna på 55%.

Tabell 52. "Du som har barn inom skolan, har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar?" (andelar av föräldrar med barn inom skolan)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja	42	35	42
därav lyckades inte	50	46	60
därav ännu ovisst	29	31	24
därav lyckades	21	23	17
Medel	1,7	1,6	1,7
Totalt	130	108	60

När det gäller skolfrågor är andelen initiativtagare lika hög i Oxie som i Fosie. Hyllies barnfamiljer har inte tagit initiativ i samma utsträckning under det senaste året. Däremot visar sig barnfamiljerna i Hyllie vara mer framgångsrika, särskilt i förhållande till Oxie där 60% av initiativtagarna har misslyckats. Därför hamnar medeltalen för de tre stadsdelarna också på ungefär samma nivå. När det gäller andelen framgångsrika så upprepar sig således mönstret från föregående fråga om barnomsorgen. Däremot ger Hyllie-borna inte samma prov på initiativförmåga, utan tvärtom så toppar Fosie och Oxie. Kan det bero på ett

större missnöje med barnomsorgen än med skolan i Hyllie? Frågan får tills vidare vänta på ett svar.

Ovan analyserade jag hur stadsdelsbefolkningarna besvarade frågan om närvaron på barnomsorgens

föräldramöte. Levnadsundersökningen ställer samma fråga till föräldrar med barn i skolan.

Tabell 53. "Du som har barn inom skolan, brukar Du eller din make/maka/sambo gå på föräldramöte?" (andelar av föräldrar med barn inom skolan)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja oftast och vanligtvis jag själv	36	35	13
Ja oftast och vanligtvis min make/maka/sambo	19	14	15
Ja oftast och vi skiftas om eller går tillsammans	36	37	62
Ibland och då vanligtvis jag själv	3	2	2
Ibland och då vanligtvis min make/maka/sambo	4	2	2
Ibland och då skiftas vi om eller går tillsammans	1	8	5
Nej	0	2	2
	100	100	100
Totalt	129	107	60

Svaren skiljer sig inte lika mycket mellan stadsdelarna som i fallet med barnomsorgen. Samtliga skolbarnhushåll i Fosie verkar vara representerade på föräldramötena, åtminstone ibland. I Hyllie och Oxie verkar några få andelar av skolbarnhushållen aldrig vara representerade. Ungefär en lika stor andel av skolbarnhushållen är oftast representerade på föräldramötena, nämligen runt 90%. I Oxie är vad man kan kalla det tvåkönade engagemanget störst. 67% av alla skolbarnhushåll representeras av båda föräldrarna, antingen samtidigt eller så skiftas man om, oftast eller ibland. Motsvarande siffra för Fosies del ligger på 37% och för Hyllie på 45%.

Tabell 54. "Har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande Ditt boende?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja	33	33	38
därav lyckades inte	24	25	21
därav ännu ovisst	30	19	24
därav lyckades	45	56	55
Medeltal	1,7	1,8	1,9
Totalt	551	446	173

Initiativförmågan vad gäller boendefrågor verkar vara störst i Oxie. 38% av Oxie-borna har under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande sitt boende, jämfört med 33% i såväl Fosie som Hyllie. Att döma av våra siffror har Fosie-borna lyckats sämst. Skillnaderna återspeglar sig i medelvärdena. I Oxie utmärker sig inget av de två största delområdena.

Engagemanget i boendefrågor verkar vara lika stort i Oxie kyrkby såväl som i Oxievång.

Tabell 55. "Har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar rörande sjukvården?" (andelar av samtliga som har sökt läkare under det senaste året)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja	12	11	9
därav lyckades inte	33	9	33
därav ännu ovisst	17	45	11
därav lyckades	50	45	56
Medel	1,3	1,3	1,2
Totalt	451	365	139

Hur står det då till med initiativförmågan när det gäller sjukvården? Trots alla nedskärningar och förändringar inom sjukvården är det ändå en ganska liten andel som tar initiativ för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar. Kanske kan de relativt låga siffrorna i alla tre stadsdelarna också bero på en villrådighet. Kanske upplever man sjukvården som svår att påverka och den frågan återkommer jag till snart. Vad vi nu än kommer fram till för svar på frågan så verkar skillnaderna i initiativförmåga vara ganska obetydliga.

Av alla områden i vår undersökning är initiativförmågan i särklass störst när det gäller arbetslivet. I Hyllie och Oxie har 74% av alla förvärvsarbetande tagit initiativ för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar under det senaste året. Andelen initiativtagare är lägre i Fosie, men ändå hög. Hyllie-borna har lyckats bäst med sina initiativ.

Tabell 56. "Du som är förvärvsarbetande, har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar?" (andelar av samtliga förvärvsarbetande)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja	67	74	74
därav lyckades inte	22	19	15
därav ännu ovisst	24	23	32
därav lyckades	54	59	53
Medel	2,5	2,8	2,8
Totalt	276	207	118

Återigen vill jag emellertid understryka vikten av att koppla andelen initiativ till frågor om varför man tar initiativ och på vilka villkor. I den utsträckning initiativ bara grundar sig på missnöje så kan nog statistiken ovan sägas ge en ganska god uppfattning om skillnaderna i initiativförmåga mellan stadsdelarna när det gäller arbetslivet. I en tidigare fråga visade ju sig de förvärvsarbetande i stadsdelarna nämligen vara ungefär lika nöjda respektive missnöjda med sitt arbete. Om missnöjet är lika stort så måste skillnader i initiativ kunna tolkas som skillnader i initiativförmåga.

Samhällsintresse

Kan samhällsintresse sägas ge uttryck för social kompetens? Ja, säkert i viss mån, men inte nödvändigtvis. Människor kan utveckla en hög social kompetens med avseende på ett begränsat socialt sammanhang, t ex vänkretsen, men samtidigt ge blanka sjutton i samhället som helhet. Ändå tror jag på ett samband. Tänker man längre än näsan räcker så ser man nog ganska tydligt också det större samhällets betydelse för ens eget sociala sammanhang. Människor som verkligen bryr sig om det lilla, kan inte gärna strunta i det stora. Med vissa reservationer kan vi som jag ser det därför ta samhällsintresset till intäkt för social kompetens.

Hur kan vi då mäta samhällsintresset? I vilka attityder, vanor eller ageranden visar sig samhällsintresset? Vi ställde en fråga om politiska samtal som borde kunna utgöra en måttstock. Frågan gällde hur man själv agerar om man är tillsammans med bekanta och samtalet kommer in på politiska frågor. Andelen medborgare som aktivt brukar ta del i politiska diskussioner är högst i Oxie. Varannan Oxiebo brukar aktivt ta del i politiska diskussioner, jämfört med 44% i Hyllie och 38% i Fosie. I Fosie brukar 15% inte bry sig alls, jämfört med 9% i såväl Hyllie som Oxie.

Tabell 57. "Hur brukar Du själv göra om Du är tillsammans med några bekanta och samtalet kommer in på politiska frågor?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Brukar inte lyssna	15	9	9
Brukar lyssna, men säger inget	16	18	11
Säger ibland vad jag tycker	32	29	31
Säger oftast vad jag tycker	38	44	49
	100	100	100
Medel	2,9	3,1	3,2
Totalt	546	443	171

Intresset för att ta del i politiska diskussioner skiljer sig inte mellan Oxies två största delområden. Invånarna är ungefär lika intresserade i Oxie kyrkby som i Oxievång.

Vi ställde också en fråga med fyra svarsalternativ om politiskt intresse. Jämför vi medeltalen så tycks intresset inte skilja sig mer än marginellt mellan stadsdelarna. I Fosie säger sig emellertid 18% inte alls vara intresserade av politik, jämfört med 12% i Hyllie och 9% i Oxie. I Oxies två största delområden är intresset ungefär lika stort.

Tabell 58. "Hur pass intresserad är Du i allmänhet av politik?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Mycket	9	9	8
Ganska	31	41	36
Inte särskilt	42	38	47
Inte alls	18	12	9
	100	100	100
Medel	2,7	2,5	2,6
Totalt	550	448	173

3.4.4 Sammanfattning

- Utbildning: 12% av Oxie-borna har inte ens slutfört en 9-årig grundskoleutbildning, jämfört med nästan var femte invånare i såväl Fosie som Hyllie. Färre Oxie-bor än Hyllie-bor har slutfört en eftergymnasial utbildning, men en högre andel än i Fosie.
- Ekonomi: Oxie-borna har en något bättre ekonomi än Hyllie-borna, men betydligt bättre än Fosie-borna. Svaren på alla frågorna om ekonomi pekar mycket entydigt i samma riktning. Barnfamiljernas disponibla inkomst är t ex 48% högre än i Fosie. Av Oxies två största delområden har invånarna i Oxievång betydligt sämre ekonomiska resurser än invånarna i Oxie kyrkby.
- Föreningsengagemang: Oxie har en något lägre medlemsanslutning än Hyllie, men högre än Fosie. Graden av mobiliseringen till föreningslivet är däremot högst i Oxie. Jag fann en klar skillnad mellan Oxies två största delområden. Mobiliseringsgraden är betydligt högre i Oxie kyrkby än i Oxievång.
- Barnomsorgsinitiativ: En lägre andel barnföräldrar än i såväl Hyllie som Fosie har engagerat sig för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar. Barnfamiljerna i Oxie har dessutom lyckats klart sämst. Oxie-borna besöker däremot föräldramöten i betydligt högre utsträckning än både Hyllie-borna och Fosie-borna. I Oxie är det också i högre utsträckning båda föräldrarna som går på föräldramötet. Intresset för föräldramöten kan således betraktas som mer tvåkönt än i Hyllie och Fosie.
- Skolinitiativ: Samma andel barnföräldrar som i Fosie, men högre än i Hyllie, har engagerat sig för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar. Barnfamiljerna i Oxie har lyckats sämre än såväl Hyllie-borna som Fosie-borna. Oxie-borna besöker skolans föräldramöten i något lägre utsträckning än barnomsorgens. Intresset för föräldramöten i skolan är ungefär lika tvåkönt som i barnomsorgen.
- Boendeinitiativ: Oxie-borna är bättre på att ta initiativ än både Hyllie-borna och Fosie-borna. Oxie-borna lyckas lika bra med sina initiativ som Hyllie-borna, men bättre än Fosie-borna. Engagemanget i boendefrågor verkar vara lika stort i Oxie kyrkby och Oxievång.
- Sjukvårdsinitiativ: I jämförelse med både skola, barnomsorg, boende och arbetsliv verkar initiativförmågan vara minst vad gäller sjukvården. Den låga graden av initiativ skiljer sig inte heller mellan stadsdelarna.

- Arbetslivsinitiativ: Den högsta graden av initiativ finner vi inom arbetslivet. I Oxie verkar initiativförmågan vara lika stor som i Hyllie, men något högre än i Fosie. Initiativtagande Oxie-bor lyckas sämre än Hyllie-borna, men lika väl som Fosie-borna.
- Samhällsintresse: Oxie-borna verkar vara något mer intresserade av att ta del i politiska diskussioner än Hyllie-borna, men klart mer än Fosie-borna. Intresset skiljer sig inte mellan Oxies två största delområden. Intresset för politik är överhuvudtaget större än i Fosie, men ungefär lika stort som i Hyllie.

3.5. KULTURER

Bostäder, miljöer, befolkning, kontinuitet, arbetsliv, familjer, pengar, utbildning och sociala engagemang är nödvändiga förutsättningar för ett fungerande socialt liv, men det räcker inte. Människan behöver också uppleva sin tillvaro och sig själv som meningsfull. En avsaknad av mening ger upphov till modlöshet och likgiltighet. Utan mening kan vi inte känna motivation och då kan vi inte förklara våra handlingar. Då kan vi inte heller prioritera eller värdera vad som är viktigt.

Hur får då vår tillvaro och vi själva en mening? Vissa kanske kan ägna tid åt att tänka ut sin egen mening utifrån studier av andras tankar och tyckande. Andra hämtar av olika skäl sin mening från mediernas skval. Livets meningar ingår alltid i ett större sammanhang av meningar och detta är vad jag menar med kultur. Inplaceringen av enskilda meningar i kulturernas större sammanhang skärper konturer och stadgar innebörder.

Kultur består som jag ser det således inte bara av s k 'fin-kultur', utan även av vardagssammanhangens meningsfullheter. Stadsdelar kan ha sina egna kulturer likväl som olika befolkningsgrupper. Kultur är inget som bara aktualiseras genom invandringen av människor från främmande länder. Visst delar vi infödda svenskar en kultur av grundläggande meningar, ryggmärgsattityder och allmänna synsätt på livet, men lokala skillnader förekommer ofta och då grundade på samhörigheter som t ex klass, kön eller lokalitet. Vardags- och lokalkulturen är en kraft som kan hjälpa fram människors motivation, initiativ och engagemang. Genom kulturen kan vi finna gemensamma nämnare som enhetliggör oss, men kulturer kan också splittra.

I följande kapitel belyser jag kulturen i stadsdelarna utifrån två infallsvinklar. Först försöker jag ta reda på hur stadsdelsinvånarna ser på sig själva i termer av identitet. Därefter intresserar jag mig för stadsdelsinvånarnas kulturella engagemang.

3.5.1 Identiteter

Kulturer stakar inte bara ut meningar med tillvaron, utan också meningar med en själv. Hur vi ser på tillvaron hänger ihop med hur vi ser på oss själva. Genom kulturen får vi så att säga en identitet. Vi kan t ex anse oss tillhöra arbetarklassen eller så kanske vi inte tror på förekomsten av klasser överhuvudtaget. I båda fallen hänger vår identitetskänsla samman med hur vi ser på omgivningen i övrigt. Identiteten utgör således en slags nyckel till vår kultur. Identiteten både avslöjar och avslöjas oss.

Identiteter byggs upp kring en roll eller egenskap. Ju tydligare och klarare roll eller egenskap, desto gynnsammare förutsättningar för identiteten. Framväxten av identiteter gynnas också av ju fler som delar samma roll eller egenskap. Styrkan i t ex arbetarklassidentiteten byggde på arbetarklassens storlek. Många människor delade i stor utsträckning varandras vardagsliv och kunde då utan större svårigheter också identifiera sig med varandra. Dagens identiteter får i allmänhet sägas vara betydligt luddigare, mångtydigare och flyktigare än gårdagens, vilket givetvis i grunden beror på arbetsmarknadens fragmentarisering. Rollerna kan fortfarande vara tydliga, men färre delar samma roll. Idag kan vi också välja mellan identiteter eller kanske snarare identitetsfragment i en annan utsträckning än tidigare och valmöjligheterna förefaller i allmänhet större. Å andra sidan skänker identiteter just därför inte samma känsla av trygghet. Ju luddigare roller och ju färre som delar dem, desto sämre trygghetskänsla.

I hur stor utsträckning identifierar sig då befolkningen fortfarande med klasser? Arbetarklassidentiteten har starkast stöd i Fosie. Nästan hälften av Fosie-borna identifierar sig med arbetarklassen, till skillnad från 30% i såväl Hyllie som Oxie. Samtidigt är det också i Fosie som flest invånare inte anser sig kunna ta ställning. Den starka arbetarklassidentiteten i Fosie motsvaras av en nästan lika stark medelklassidentitet i Oxie. Ändå är det i Oxie

som tron på klassidentiteter har sitt starkaste stöd. 81% identifierar sig med någon av klasserna, jämfört med 70% i såväl Fosie som Hyllie. I Hyllie dominerar ingen av identiteterna.

Tabell 59. "Vilken klass eller socialgrupp känner Du mest samhörighet med?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Arbetarklass	47	30	31
Medelklass	21	36	45
Övre medelklass	2	4	5
Känner ingen samhörighet	10	11	9
Finns inga klasser	9	11	5
Vet ej	11	8	6
	100	100	100
Totalt	551	444	172

Samhörighetskänslan med arbetarklassen är en väl rotad identitet som visserligen säkert inte ser likadan ut idag som för t ex 50 år sen, särskilt inte i dessa tider med hög arbetslöshet, men som säkert ändå fortfarande i viss mån kan kännas trygg och stark. Arbetarklassidentiteten pekade under många decennier framåt och var kopplad till en framtidstro. Dagens innebörd i arbetarklassidentiteten ter sig däremot minst sagt något oklar. Medelklassidentiteten är nog ännu otydligare i konturer och innebörd. I Sverige rymmer den förmodligen delar av den gamla arbetarklassidentiteten, kanske framför allt delar av vad som brukade kallas arbetararistokratiidealet.

I alla tre stadsdelarna säger sig ungefär 10% inte känna någon samhörighet med klasserna alls. Speglar detta kanske ett växande utanförskap? Vilka är dessa människor som inte förnekar förekomsten av klasser, men som öppet anser sig stå helt utanför? Kan vi verkligen tala om en utanförskapsidentitet? Har dessa människor mer gemensamt än sin bristande samhörighetskänsla med klasser i allmänhet? Att utanförskapsidentiteter kan växa fram ser jag som en mycket påtaglig risk. Människor som helt saknar identifikationsmöjligheter med grupper i det etablerade

samhället kan mycket väl istället förena sig genom sitt utanförskap, särskilt om utanförskapet också sammanfaller med t ex etnisk tillhörighet.

Dagens höga arbetslöshet bland invandrare skapar helt klart grogrund för en utanförskapskultur. När t ex allt fler muslimska kvinnor markerar sin kulturella särart genom att bära slöja, då slår de enligt min uppfattning också vakt om sitt utanförskap. Enligt vissa forskare måste en framgångsrik integration byggas på att invandrarna först får markera sin kulturella särart, men med tiden kan då även en mening med utanförskapet etableras på allvar. Bland vissa invandrargrupper har arbetslösheten kanske redan normaliserats till en självklar del av den egna kulturen. Då kan utanförskapet också utvecklas till en egen social kraft med egna motiveringar, bevekelsegrunder, normalitetsideal och synsätt på samhället.

Svaren från Levnadsundersökningen tyder emellertid knappast på något entydigt samband mellan utanförskap och nationalitet. Givet den utsträckning svarsalternativet ingen samhörighetskänsla med klasser låter sig användas som mått på utanförskap så känner sig inte personer med utländsk bakgrund i Oxie mer utanför än infödda svenskar. Bland alla som har angivit svaret "Känner ingen samhörighet" överensstämmer andelen personer med utländsk bakgrund ganska väl med genomsnittet för hela stadsdelen.

Nationaliteten kan utgöra ytterligare en viktig grund för identifiering, inte bara för personer med utländsk bakgrund utan även för infödda svenskar. Levnadsundersökningen innehåller en fråga om vilken nationalitet man anser sig ha. Om vi relaterar svaren till svaren på frågan om födelseland kan vi mäta betydelsen av andra nationaliteter än svenska i stadsdelarna. I Fosie och Hyllie betraktar sig 35% av personerna med utländsk bakgrund som svenskar. Av personer med utländsk bakgrund i Oxie betraktar sig en högre andel som svenskar, nämligen 43%. Personer med utländsk bakgrund verkar således vara mer försvenskade i Oxie än i Hyllie och Fosie.

Förutom klass och nationalitet kan identiteter givetvis även grunda sig på geografiska avgränsningar. Vad betyder t ex stadsdelarna för invånarnas identiteter? I vilken utsträckning identifierar sig invånarna med sina stadsdelar? Att döma av svaren på Levnadsundersökningens fråga om vikten av att känna sig som stadsdelsbo verkar inte stadsdelsidentiteten ha större betydelse i någon av stadsdelarna. För nästan hälften av invånarna i alla tre stadsdelarna spelar stadsdelsidentiteten ingen roll alls.

Tabell 60. "Är det viktigt för Dig att känna Dig som stadsdelsbo?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Inte alls	49	47	48
2	11	10	12
3	17	16	18
4	10	13	8
5 I mycket hög grad	12	15	14
	100	100	100
Medel	2,2	2,4	2,3
Totalt	552	446	173

Oxies siffror förväntar säkert en del. Siffrorna får nog betraktas som förhållandevis låga. Av alla Malmös 10 stadsdelar har Oxie bland de gynnsammaste förutsättningarna för en stadsdelsidentitet. Gränserna utåt är tydligare i Oxie än i de flesta andra stadsdelarna. Politiker och tjänstemän i Oxie har också lagt stor vikt vid stadsdelens särprägel.

Kanske återspeglar de förhållandevis låga siffrorna svårigheterna med att hålla ihop en så till ytan stor stadsdel. I så fall borde stadsdelsidentiteten vara starkare i Oxie kyrkby och Oxievång än i övriga delområden. Jag finner emellertid inga belägg för ett sådant samband. I varken Oxie kyrkby eller Oxievång har stadsdelsidentiteten starkare stöd än i stadsdelens övriga delområden.

3.5.2 Kulturella engagemang

Kulturen i stadsdelarna låter sig även mätas med avseende på invånarnas kulturella engagemang. Hur står det till med befolkningens intresse för t ex teater, konserter, museer eller utställningar? Hyllie-borna och Oxie-borna verkar gå på teater, museer, konserter eller utställningar i högre utsträckning än Fosie-borna. 37% av Fosie-borna säger sig aldrig gå på teater, museer, konserter eller utställningar, jämfört med 23% i Hyllie och 27% i Oxie. Det genomsnittliga intresset skiljer sig också mellan å ena sidan Fosie och å andra sidan Hyllie och Oxie.

Tabell 61. "Brukar Du gå på teater, konserter, museer eller utställningar?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Nej	37	23	27
Ja, någon gång	55	62	61
Ja, ofta	9	15	13
	100	100	100
Totalt	555	447	173

Även i svaren på en fråga om läsvanor toppar Hyllie-borna. 47% av Hyllie-borna säger sig läsa böcker ofta, mot 41% i Oxie och 36% i Fosie. I Oxie skiljer sig inte läsvanorna mellan de två största delområdena. Däremot besöker invånarna i Oxie kyrkby kulturevenemang i högre utsträckning än invånarna i Oxievång. 79% av invånarna i Oxie kyrkby besöker kulturevenemang, åtminstone någon gång, jämfört med 66% av invånarna i Oxievång (svarsalternativ 2 eller 3).

Tabell 62. "Brukar Du läsa böcker?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Nej	21	14	17
Ja, någon gång	43	39	42
Ja, ofta	36	47	41
	100	100	100
Totalt	555	447	173

Uppslagsverk i bostaden är det framför allt Oxieborna som har tillgång till. 90% av Oxie-borna säger sig ha tillgång till uppslagsverk i bostaden, mot 80% av Hyllie-borna och 65% av Fosie-borna.

Tabell 63. "Har Du tillgång till uppslagsverk i Din bostad?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Ja	65	80	90
Nej	35	20	10
	100	100	100
Totalt	555	447	173

Kulturintresset framgår också av svaren på frågorna om föreningslivet. Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening har en högre medlemsanslutning i både Oxie och Hyllie än i Fosie. Den högsta graden av engagemang i kultur-, musik-, dans- eller teaterföreningar finner vi i Oxie.

TV:n brukar ofta pekas ut som lokalkulturens dödgrävare. I sällskap med bilen utgör TV:n själva symbolen för individualiserad masskonsumtion. Bedömningen av TV-tittandets konsekvenser bör nog dock nyanseras en smula. En välgjord film eller analyserande TV-nyheter mår i alla fall inte jag särskilt dåligt av. Däremot kan TV:n leda bort uppmärksamheten från ens egna sociala sammanhang och i större doser försvårar givetvis TV:n allt socialt liv. Om stadsdelsbefolkningen ägnar all sin fritid åt TV-tittande kan ingen stadskultur varken uppstå eller överleva. TV:n förmedlar gott om mening och identiteter, men knappast i syfte att enhetliggöra lokalsamhällen.

I en nyligen publicerad artikel frågar sig Robert D. Putnam vad som händer med de amerikanska lokalsamhällenas tidigare så blomstrande kulturella och sociala liv. I sitt svar på frågan argumenterar han mycket övertygande för varför just TV:n bör betraktas som boven i dramat. Enligt Putnam är det TV-tittandet som i stor utsträckning har förstört vad han

kallar lokalsamhällenas sociala kapital. Amerikanen tittar i genomsnitt fyra timmar om dagen på TV och författaren räknar då inte med all den tid när TV:n bara står på i bakgrunden.

Tabell 64. "Ungefär hur många timmar i genomsnitt om du tittar Du på TV?" (medelvärde och medianvärde av timmar)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Antal timmar, medel	2,8	2,5	2,3
Antal timmar, median	3	2	2
Totalt	551	447	172

Hur mycket tittar Malmö-borna egentligen på TV? Svaren framgår av ovanstående tabell. Fosie-borna tittar mest på TV och Oxie-borna minst. Minst hälften av befolkningen i Hyllie och Oxie tittar maximalt 2 timmar om dagen. I Fosie uppgår TV-tittandet för minst hälften av befolkningen till minst 3 timmar om dagen. Skillnaderna till situationen i televisionens förlovade hemland USA minskar.

3.5.3 Sammanfattning

- Klassidentiteter: Tron på klassidentiteter är starkare i Oxie än i både Fosie och Hyllie. Den högsta andel som inte säger sig kunna ta ställning, varken för eller emot klassidentiteter överhuvudtaget, bor i Fosie. Samtidigt är det också i Fosie som arbetarklassidentiteten har sitt starkaste stöd. I Oxie har medelklassidentiteten sitt starkaste stöd.
- Nationalitetsidentiteter: I Oxie ansluter sig en högre andel av personer med utländsk bakgrund än i Hyllie och Fosie till den svenska identiteten.
- Stadsdelsidentiteten: Identifieringen med stadsdelen verkar inte vara av någon större betydelse i någon av de tre stadsdelarna. För nästan hälften av invånarna i alla tre stadsdelarna spelar stadsdelsidentiteten ingen roll alls.
- Kulturengagemang: Andelen som aldrig går på teater, konserter, muséer eller utställningar är något högre än i Hyllie, men betydligt lägre än i Fosie. Invånarna i Oxie kyrkby besöker kulturevenemang i högre utsträckning än invånarna i Oxievång.
- Böcker: Oxie-borna läser böcker i något lägre utsträckning än Hyllie-borna, men i klart högre utsträckning än Fosie-borna. I Oxie skiljer sig inte läsvanorna mellan de två största delområdena.
- Uppslagsverk: En högre andel Oxie-bor än Hyllie-bor har tillgång till uppslagsverk och en betydligt högre andel än Fosie-borna.
- Kulturföreningar: Engagemanget i kulturföreningar är högre än i både Hyllie och Fosie.
- TV-tittande: Oxie-borna tittar mindre på TV än såväl Hyllie-borna som Fosie-borna.

3.6. MAKT

En analys av stadsdelarnas goda och dåliga krafter måste givetvis inkludera även makten i stadsdelen. Ansvar för stadsdelarnas utveckling vilar ytterst på politikerna, men deras beslut förverkligas av förvaltningarna. Vilken politik som ligger till grund för t ex barnomsorgen eller skolan och hur väl politiken fungerar har betydelse för hur många barnfamiljer som stannar kvar. Separata undersökningar av förvaltningarnas närvaro och ageranden i stadsdelarna hade varit av stort intresse, men här måste vi nöja oss med svaren från Levnadsundersökningen. Dessvärre har vi inte haft möjligheter att ställa frågor om alla förvaltningar med betydelse för livet i stadsdelen. Intressanta förvaltningar som t ex socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa hamnar utanför undersökningen.

Statliga och kommunala förvaltningar kan analyseras utifrån en mängd olika infallsvinklar. I en allmän mening kan alla förvaltningar sägas inbegripa både tvångs- och servicefunktioner. Å ena sidan är det förvaltningarnas uppgift att ställa krav och se till att skyldigheter, men även rättigheter efterlevs. Å andra sidan tillhandahåller förvaltningar service åt medborgarna. Inom vissa förvaltningar renodlas en av funktionerna. Servicefunktionen dominerar inom t ex barnomsorgen eller sjukvården, medan t ex skattemyndigheten mest sysslar med tvångsfunktionen. Inom en del förvaltningar blandas funktionerna, t ex socialtjänsten eller skolan. Blandningen kan ibland framstå som ett dubbelt ansikte, vilket blockerar för servicepotentialen. Ibland kan det gå så långt att människor inte vågar riktigt tro på servicepotentialen eftersom förvaltningen när som helst kan visa upp sitt andra ansikte.

3.6.1 Barnomsorg, skola och vård

I följande kapitel jämför jag barnomsorgen, skolan och sjukvården. Barnomsorgen och skolan lämpar sig för

en jämförelse eftersom båda förvaltningarna sysslar med barn. Samtidigt haltar jämförelsen eftersom barnomsorg och skola skiljer sig med avseende på grader av tvång respektive service. Inom barnomsorgen renodlas servicefunktionen, vilket innebär en likhet med sjukvården.

Tabellen nedan återspeglar säkert delvis skillnaderna respektive likheterna mellan förvaltningarna. Barnomsorgen såväl som sjukvården bygger på frivillighet, till skillnad från skolan. Föräldrar har i regel ett skäl till varför de söker barnomsorg. Inte sällan kan föräldrarna också välja mellan olika former av barnomsorg eller t ex olika dagis. I skolan måste emellertid alla gå, oavsett om man vet varför eller ej. Skolan har således ett otacksammare utgångsläge än barnomsorgen.

Att barnfamiljerna i alla tre stadsdelarna sätter högre betyg på barnomsorgen än på skolan förvånar därför knappast. Skärskådar vi svaren så visar sig runt 20% vara mycket nöjda med barnomsorgen i alla tre stadsdelarna, medan runt 11% säger sig vara mycket nöjda med skolan. Spridningen på svaren är precis lika stor i de tre stadsdelarna. Ingen av stadsdelarna är således varken mer eller mindre entydig i sina svar än de andra. Skillnaderna kan givetvis även bero på andra faktorer än just proportionerna mellan tvång och service, t ex omorganisationer, nedskärningar, personalproblem, ledningsförmåga, bristande valmöjligheter etc. Omvänt kan kanske barnomsorg i både Fosie, Hylle och Oxie sägas fungera väldigt väl. Ändå tror jag att siffrorna säger något om skolans svårigheter att frigöra sin servicepotential. Till skillnad från barnomsorg och sjukvård bygger skolan på tvång. Barn är tvungna att gå i skolan.

Tabell 65. "Hur nöjd respektive missnöjd är Du totalt sett med barnomsorgen, skolan respektive sjukvården?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Barnomsorgen	7,0	7,1	7,4
Skolan	6,2	6,8	6,2
Sjukvård	7,4	8,1	7,1

I både Fosie och Hyllie toppar emellertid sjukvården. Jag har här valt att begränsa mig till vårdcentralernas sjukvård, vad vi kan kalla lokalsjukvården. Hur väl privatläkarna, jourcentralerna, företagsläkarna och sjukhusmottagningarna fungerar ter sig inte lika intressant ur ett stadsdelsperspektiv. Mest anmärkningsvärt är lokalsjukvårdens starka ställning i Hyllie. Där säger sig hela 36% vara mycket nöjda (svarsalternativ 10), jämfört med runt 23% i såväl Fosie som Oxie. Spridningen på svaren är också minst i Hyllie. Det höga betyget på lokalsjukvården i Hyllie får således betraktas som ganska entydigt. Lokalsjukvården i Hyllie verkar hålla en både högre och jämnare kvalitet än i Fosie och Oxie.

Levnadsundersökningen ställer också frågor om olika aspekter på barnomsorg, skola och sjukvård. För barnomsorgens del handlar det om pedagogiskt innehåll, tillsynen, personalens bemötande och lokalerna. Skillnaderna mellan stadsdelarna i var fråga stämmer ganska väl överens med genomsnittet. Fosie-borna och Hyllie-borna är ungefär lika nöjda, medan Oxie-borna sätter ett något högre betyg. Mest nöjd i alla tre stadsdelarna verkar man vara med personalens bemötande och minst nöjd med det pedagogiska innehållet. Slutsatsen kan emellertid inte betraktas som helt säker. Skillnaderna är inte tillräckligt stora.

Tabell 66. "Du som har barn inom barnomsorgen, hur nöjd respektive missnöjd är Du med det pedagogiska innehållet, tillsynen, personalens bemötande, lokalerna och totalt sett?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Pedagogiskt innehåll	6,9	6,8	7,1
Tillsynen	7,3	7,2	7,6
Personalens bemötande	7,6	7,9	8,2
Lokalerna	7,2	7,1	7,6
Totalt sett	7,0	7,1	7,4
Förändringarna	4,5	4,5	3,8
Totalt	147	55	33

Anser man då att barnomsorgen under de senaste åren har förändrats till det bättre eller det sämre? Vi ställde en fråga om hur nöjd respektive missnöjd man är med de senaste årens förändringar. Mest missnöjd med förändringarna verkar man vara i Oxie. Där hamnade medelbetyget på 3,8, att jämföra med 4,5 i såväl Fosie som Hyllie. 18% av Oxie-borna är mycket missnöjda (svarsalternativ 0), jämfört med 11% i Fosie och 7% i Hyllie. I Hyllie säger sig hela 13% vara mycket nöjda med förändringarna (svarsalternativ 10).

Jämförelserna vilar på en något stabilare grund när det gäller skolan eftersom stadsdelarna representeras av större populationer. I Hyllie verkar barnfamiljerna vara något mer nöjda med skolan än i Fosie och Oxie. Bedömningarna av de olika aspekterna på skolan skiljer sig emellertid ännu mindre än när det gäller barnomsorgen. Barnfamiljerna i alla tre stadsdelarna verkar vara ungefär lika nöjda med undervisningen, tillsynen och skollokaler. I alla tre stadsdelarna är spridningen på svaren störst när det gäller skollokaler. Av de olika aspekterna på skolan tycks skollokaler således hålla den ojämnaste kvaliteten i både Fosie, Hyllie och Oxie.

Tabell 67. "Du som har barn i skolan, hur nöjd respektive missnöjd är Du med undervisningen, tillsynen, skollokalerna och totalt sett?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Undervisningen	6,5	6,7	6,5
Tillsynen	6,1	6,6	6,0
Skollokalerna	6,0	6,7	5,7
Totalt sett	6,2	6,8	6,2
Förändringarna	4,2	4,6	3,4
Totalt	129	108	60

Hur nöjd är man med de senaste årens förändringar inom skolan? Vi ställde samma fråga som för barnomsorgen. Återigen verkar missnöjet vara störst i Oxie. Skolbarnföräldrarna i Oxie sätter medelbetyget 3,4 på förändringarna, vilket kan jämföras med 4,2 i Fosie och 4,6 i Hyllie.

Ovan framhöll jag sjukvårdens starka ställning i Hyllie. Mest nöjda verkar Hyllie-borna vara med personalens bemötande. Hela 45% av Hyllie-borna säger sig vara mycket nöjda med bemötandet. Även i Fosie och Oxie är det personalens bemötande som man verkar vara mest nöjd med. Behandlingen är man också i allmänhet nöjd med. Sämst betyg i alla tre stadsdelarna får däremot kontinuiteten.

Tabell 68. Lokalsjukvården: "Hur nöjd respektive missnöjd är Du med väntetiderna, bemötande, behandling, kontinuitet och totalt sett?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Väntetiderna	7,1	8,0	6,9
Bemötande	8,1	8,6	7,5
Behandling	7,6	8,4	7,5
Kontinuiteten	7,0	7,6	6,5
Totalt sett	7,4	8,1	7,1
Totalt	191	126	60

3.6.2 Stadsdelsreformen

Den 1 januari 1996 genomförde Malmö en stadsdelsreform. Därmed ersatte en huvudsakligen territoriell organisationsform den tidigare funktionella. Tidigare organiserades förvaltningarna huvudsakligen efter funktion. Således organiserades t ex skola, kultur och familjeomsorg var för sig i egna förvaltningar. Stadsdelsreformen innebär en integration av kommunala verksamheter efter territoriella principer. Skola, barnomsorg, individ- och familjeomsorg, kultur och primärvård integreras i 10 relativt självständiga stadsdelsförvaltningar, avgränsade efter geografiska skiljelinjer och styrda av egna fullmäktigeförsamlingar.

Levnadsundersökningen av Fosie, Hyllie och Oxie innehöll en rad frågor om förväntningarna på stadsdelsreformen. Frågorna och formuleringarna är alla hämtade från utvärderingen av stadsdelsreformen i Göteborg. Svaren kan betraktas som statistiskt säkerställda eftersom de bygger på stora populationer.

Svaren från de tre stadsdelarna är inte helt jämförbara. I Oxie införde man nämligen på försök ett visst politiskt självstyre 1991. Försöket avbröts redan året därpå och under den borgerliga mandatperioden 1992-94 fungerade Oxie som nämnd för beställning av service. Stadsdelskontoret behölls i den nya organisationen och merparten av personalen arbetade

kvar, däribland stadsdelschefen. När stadsdelsreformen genomfördes den 1 januari 1996 hade Oxie således betydligt gynnsammare förutsättningar än andra stadsdelar. Personal och politiker hade haft längre tid att förbereda sig på.

Tabell 69. "Känner Du till vilka frågor stadsdelsfullmäktige ansvarar för?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Mycket väl	3	3	4
2 Ganska väl	9	7	18
3 Ett och annat	17	21	30
4 Inte så väl	25	24	33
5 Inte alls	46	44	14
	100	100	100
Medel	4,0	4,0	3,4
Totalt	547	448	174

Skillnaderna i förutsättningar vad gäller t ex tid för förberedelser återspeglar sig säkert i svaren ovan. När vi genomförde vår undersökning under perioden april till september 1996 var Oxie-borna bättre informerade om vad stadsdelsreformen innebar. Invånarna i såväl Fosie som Hyllie kände däremot mycket dåligt till vad stadsdelsfullmäktige ansvarar för. Uppenbarligen hade informationskampanjerna ännu inte satt några djupare spår. Hela 46% i Fosie och 44% i Hyllie sade sig inte alls känna till vad stadsdelsfullmäktige ansvarar för.

Stadsdelsreformen syftar till att förbättra förutsättningarna för medborgarnas delaktighet i politiken. Politikerna vill flytta besluten närmare medborgarna. Hur ser då medborgarna själva på sin delaktighet i politiken? Vi frågade om man kommer att ta mer kontakt med politiker och tjänstemän. Hela 37% i Fosie och 39% i Hyllie svarade mycket bestämt nej. Ytterligare 34% respektive 38% svarade också nej, om än inte lika säkert. Oxie-borna uttalar sig inte lika tvärsäkert, men andelen som inte tror på sin egen delaktighet utgör ändå en klar majoritet, nämligen 59%.

Kanske litat inte medborgarna riktigt på politikernas ambitioner eller så känner man allt för dåligt till stadsdelsreformens innebörd. Det kan emellertid också vara så att medborgarna helt enkelt inte vill engagera sig mer politiskt. I så fall bör man ju kanske fundera lite över stadsdelsreformens existenberättigande. Funderingen är nog dock lite för tidigt väckt.

Tabell 70. "Tror Du att Du kommer att ta mer kontakt med politiker och tjänstemän när det nu har blivit stadsdelsfullmäktige?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Ja, utan tvekan	2	1	2
2 Ja, sannolikt	5	4	6
3 Svårt att säga	22	18	32
4 Nej, knappast	34	38	41
5 Nej, säkert inte	37	39	18
	100	100	100
Medel	4,0	4,1	3,7
Totalt	547	448	174

Vi genomförde vår undersökning under en tidsperiod när stadsdelsreformen bara var några månader gammal. Stora förändringar tar sin tid att genomföra fullt ut och innebär därför vanligtvis en viss röra i inledningsskedet. Dessutom hade nog många medborgare ännu inte hunnit skaffa sig egna erfarenheter av förändringarna. Medborgarnas bedömningar bygger nog mer på hörsägen och den allmänna opinionen. Siffrorna ovan tyder ju också på ett synnerligen stort informationsbehov.

Tabell 71. "Tror Du att stadsdelsfullmäktige kommer att göra det lättare att komma i kontakt med kommunala politiker?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Ja, utan tvekan	3	3	6
2 Ja, sannolikt	10	12	19
3 Svårt att säga	35	32	41
4 Nej, knappast	26	31	21
5 Nej, säkert inte	26	22	13
	100	100	100
Medel	3,6	3,6	3,1
Totalt	547	448	174

Medborgarna i allmänhet verkar tro på avsikterna med stadsdelsreformen i något högre utsträckning än på förändringar i sitt eget engagemang. Att stadsdelsreformen kommer att underlätta medborgarnas kontakter med politikerna tror i genomsnitt en något högre andel. I Fosie och Hyllie rör det sig emellertid fortfarande om en majoritet som inte tror på några underlättade kontakter alls. Oxie-borna är mer optimistiska.

Tabell 72. "Tror Du att stadsdelsfullmäktige kommer att ge 'vanligt folk' större inflytande?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Ja, utan tvekan	2	2	2
2 Ja, sannolikt	9	8	8
3 Svårt att säga	27	26	32
4 Nej, knappast	35	38	43
5 Nej, säkert inte	27	27	15
	100	100	100
Medel	3,8	3,8	3,6
Totalt	547	448	174

Ännu färre tror att stadsdelsfullmäktige leder till ett större folkligt inflytande. Förbättrade kontakter med

politikerna behöver inte självklart innebära ett större folkligt inflytande. En klar majoritet på över 60% i både Fosie och Hyllie tror inte på något större inflytande för 'vanligt folk'. Andelen är nästan lika hög i Oxie.

Tabell 73. "Tror Du att servicen på det hela taget kommer att förbättras?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Ja, utan tvekan	3	2	5
2 Ja, sannolikt	11	9	11
3 Svårt att säga	38	36	44
4 Nej, knappast	26	30	32
5 Nej, säkert inte	22	23	9
	100	100	100
Medel	3,5	3,6	3,3
Totalt	547	448	174

Förbättringar av servicen tror också i genomsnitt en något högre andel på. Oxie-borna verkar tro mest på underlättade kontakter och förbättringar av servicen. Samtidigt är det just dessa två frågor som skapar den största tveksamheten i alla tre stadsdelarna. I såväl Fosie som Hyllie har minst var tredje tillfrågad svårt att ta ställning, jämfört med runt 20% i övriga frågor. I Oxie är osäkerheten ännu större. Kanske är det här som de egna erfarenheterna först börjar tränga sig på. Kanske är det just i svaren på dessa två frågor som vi ser en brytning äga rum mellan förutfattade meningar och egna erfarenheter.

Oxie-borna ger rent generellt inte uttryck för samma pessimistiska uppfattning om stadsdelsreformen som Fosie-borna och Hyllie-borna. Frågan är vad skillnaderna beror på. Vad säger oss skillnaderna om själva stadsdelsreformen? Tyder Oxie-bornas mindre pessimistiska uppfattning på att stadsdelsreformen har lyckats? Inte nödvändigtvis. Oxie-bornas svar säger kanske mer om politikerna och tjänstemännen i Oxie än om själva stadsdelsreformen. Till stadsdelsreformens gynnsamma förutsättningar i Oxie

hörde inte bara de tidigare erfarenheterna av självstyre, utan även kontinuiteten i personal och politiskt styre. I Oxie visste man vem och vilka som skulle styra.

Ovanstående siffror räcker emellertid inte långt för att dra slutsatser om hur stadsdelsreformens ambitioner har förverkligats. Däremot kan vi dra en säker slutsats om reformens förankring. Stadsdelsreformen var mycket dåligt förankrad i den allmänna opinionen. Befolkningen var inte informerad och motiverad, vilket får sägas vara särskilt anmärkningsvärt eftersom reformen syftar till att öka demokratin. Socialdemokraterna sade sig vilja genomföra en decentralisering, men med centralistiska metoder. Säkert beror den avoga inställningen också på en förändringströtthet. Efter alla omställningar och omorganisationer är medborgarna förmodligen ganska slutkörda, men också oroade över vad förändringarna skall leda till. Stadsdelsreformen hade således inga särskilt gynnsamma förutsättningar när den sjuösattes i januari 1996. Stadsdelsförvaltningarna fick börja med att kämpa i en kraftig motvind.

3.6.3 Egenmakt

På senare år har begreppet egenmakt hamnat i centrum för debatten om segregation. Den statliga storstadskommittén gav t ex nyligen ut en bok på temat egenmakt. Med egenmakt menar man där ”den makt som medborgaren utövar över sin vardag”. Bakgrunden utgörs av den växande vanmakt som har kommit att sätta sin prägel på vissa av storstadsområdenas bostadsområden. Vanmakten kan bero på en rad olika förhållanden, t ex arbetslöshet, segregation, nedskärningar och knappa ekonomiska resurser.

Den svenska välfärdsstaten utvecklades till stor del utifrån en tro på enhetliga lösningar. Där hjulen inte snurrade av sig själv skulle centrala myndigheter ’lägga livet tillrätta’. Medborgarnas eventuella egenmakt var man knappast intresserad av, utan tvärtom. 90-talets lokala systemskiften i Malmö, först den borgerliga regimens satsningar på privatiseringar och därefter

socialdemokraternas stadsdelsreform, förenas i kritiken av centralistisk politik. Båda systemskiftena syftar ju faktiskt till att flytta ner besluten till människorna och stärka egenmakten, om än på högst olika villkor och med helt olika metoder. Begreppet egenmakt har således kommit att representera en strävan som förenar både socialdemokrater och moderater. Efter 90-talets två systemskiften bör därför undersökningar av egenmakt vara viktiga.

Levnadsundersökningen innehåller frågor om medborgarnas egenmakt i förhållande till barnomsorg, skola, sjukvård, boende och arbete. Först frågade vi om hur man ser på sina möjligheter att påverka. Svartalternativen utgörs av en skala där 0 står för inga möjligheter och 10 för mycket stora möjligheter. Därefter ställde vi frågor om hur man ser på sina möjligheter att byta barnomsorg, skola, sjukvård, boende respektive arbete. Just möjligheten att kunna byta representerar den yttersta formen av egenmakt. Med ledning av svaren kan vi dra slutsatser om egenmaktens styrka och skillnader mellan olika samhällsområden. Eftersom populationerna inte är så stora har jag grupperat svaren.

Ser vi till barnomsorgen verkar egenmakten vara störst i Hyllie och minst i Oxie. Hyllie-borna anser sig i allmänhet ha störst möjligheter att påverka. Samtidigt är också spridningen på svaren störst i Hyllie. Som framgår av tabellen nedan anser sig 18% av Hyllieborna ha mycket små möjligheter, medan 16% betraktar möjligheterna som mycket stora. I Fosie är andelen som upplever sig ha mycket små möjligheter ungefär lika stor som i Hyllie, men betydligt mindre än i Oxie.

Tabell 74. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast i barnomsorgen?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	18	16	30
2-4 Ganska små	37	42	30
5 Varken eller	25	5	18
6-8 Ganska stora	12	18	12
9-10 Mycket stora	8	18	9
	100	100	100
Medel	4,0	4,3	3,6
Totalt	83	55	33

Möjligheterna att byta barnomsorg verkar däremot vara sämst i Fosie och bäst i Oxie. 26% av föräldrarna i Fosie med barn inom barnomsorgen anser sig ha mycket små möjligheter. Spridningen på svaren är ungefär lika stor i stadsdelarna.

Tabell 75. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta barnomsorg om Du skulle vilja?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	26	16	12
2-4 Ganska små	23	38	27
5 Varken eller	23	20	24
6-8 Ganska stora	22	13	27
9-10 Mycket stora	6	13	9
	100	100	100
Medel	4,0	4,3	4,9
Totalt	83	55	33

Om vi därmed övergår till skolan, så visar sig egenmakten i allmänhet vara störst i Hyllie. Mätt i medeltal är egenmakten lika stor i Oxie som i Fosie. Upplevelsen av egenmakt skiljer sig inte nämnvärt mellan skolan och barnomsorgen i någon av stadsdelarna.

Tabell 76. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast i skolan?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	28	17	20
2-4 Ganska små	34	31	44
5 Varken eller	16	19	20
6-8 Ganska stora	15	25	12
9-10 Mycket stora	7	8	5
	100	100	100
Medel	3,7	4,4	3,7
Totalt	129	108	60

Egenmakten verkar vara större när det gäller möjligheten att byta skola, åtminstone i Fosie och Hyllie. Där upplever man möjligheterna att byta skola som klart större än möjligheterna till byte av barnomsorg. I Oxie anser man sig inte ha riktigt lika stora möjligheter att byta skola. Möjligheterna upplevs dessutom bara som något större än att byta barnomsorg.

Tabell 77. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta skola om Du skulle vilja?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	12	8	13
2-4 Ganska små	14	23	18
5 Varken eller	26	23	28
6-8 Ganska stora	29	27	28
9-10 Mycket stora	17	18	12
	100	100	100
Medel	5,6	5,6	5,2
Totalt	129	108	60

Av kommunala förvaltningar innehåller Levnadsundersökningen frågor om egenmakt även när det gäller sjukvården. I jämförelse med både barnomsorgen och skolan är tilltron till egenmakten

lägre, särskilt i Fosie. Där anser sig hela 40% ha mycket små möjligheter att påverka.

Tabell 78. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast inom sjukvården?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	40	30	30
2-4 Ganska små	31	34	34
5 Varken eller	16	18	19
6-8 Ganska stora	9	11	9
9-10 Mycket stora	4	6	9
	100	100	100
Medel	2,8	3,4	3,5
Totalt	444	364	139

Möjligheterna att välja sjukvård ser man däremot överlag betydligt mer optimistiskt på. Inget av ovanstående mått på egenmakt kan mäta sig med synen på ens möjligheter att välja sjukvård. Minst optimistisk är man i Fosie, men stadsdelarna skiljer sig inte särskilt mycket från varandra.

Tabell 79. "Hur ser Du på Dina möjligheter att välja sjukvård?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	4	4	2
2-4 Ganska små	11	7	6
5 Varken eller	13	10	16
6-8 Ganska stora	34	38	32
9-10 Mycket stora	39	40	44
	100	100	100
Medel	7,1	7,5	7,6
Totalt	444	364	139

Hur stor egenmakt anser man sig då ha när det gäller boendet? Svaren bör förmodligen relateras till fördelningen av upplåtelseformer. Därför säger kanske

en jämförelse mellan Fosie och Oxie mer om fördelningen av upplåtelseformer än om skillnader i egenmakt. Den höga andelen äganderätter och bostadsrätter i Oxie innebär andra förutsättningar för egenmakt än i Fosie. Att Oxie-borna ser mer optimistiskt på sin egenmakt i boendet bör därför knappast förvåna.

Tabell 80. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast i Ditt boende?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	14	10	6
2-4 Ganska små	24	20	8
5 Varken eller	22	20	15
6-8 Ganska stora	27	31	34
9-10 Mycket stora	12	19	36
	100	100	100
Medel	5,0	5,7	7,0
Totalt	546	447	174

En jämförelse mellan Oxies två största delområden kan emellertid vara av desto större intresse. Som jag konstaterade i ett tidigare kapitel dominerar äganderätt i Oxie kyrkby och bostadsrätt i Oxievång. Jag undersökte den halva av populationen som har svarat mindre än medianvärdet 8 och fann en överrepresentation på Oxievång. 59% av invånarna på Oxievång anser sig ha en svagare egenmakt. Motsvarande andel i Oxie kyrkby uppgår till 47% och i hela stadsdelen till 49%.

Tabell 81. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta bostad om Du skulle vilja?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	10	3	7
2-4 Ganska små	13	10	13
5 Varken eller	16	12	16
6-8 Ganska stora	24	30	28
9-10 Mycket stora	37	44	36
	100	100	100
Medel	6,6	7,5	6,9
Totalt	546	447	174

Bäst möjligheter att byta bostad anser man sig ha i Hyllie och sämst i Fosie. I både Fosie och Hyllie är skillnaderna ganska stora mellan egenmakt i påverkan och egenmakt i byte. I Oxie anser man sig däremot inte ha större möjligheter att byta än att påverka boendet. Återigen kan vi lägga märke till en skillnad mellan Oxies två största delområden. 61% av invånarna på Oxievång anser sig ha en svagare egenmakt, jämfört med 46% i Oxie kyrkby.

Avslutningsvis har jag även undersökt hur stor egenmakt man anser sig ha när det gäller arbetet. Frågan handlar om ens möjligheter att påverka vad man anser vara viktigast i arbetet. Störst möjligheter anser sig Oxie-borna ha, men stadsdelarna skiljer sig inte särskilt mycket.

Tabell 82. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka vad som är viktigt för Dig i Ditt arbete (t ex uppläggning och inriktning)?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	8	5	6
2-4 Ganska små	13	11	8
5 Varken eller	10	14	11
6-8 Ganska stora	37	39	40
9-10 Mycket stora	31	31	34
	100	100	100
Medel	6,6	6,9	7,2
Totalt	274	211	119

Även möjligheterna att byta jobb ser man i allmänhet något mer pessimistiskt på i Fosie än i såväl Hyllie som Oxie. I Fosie anser sig hela 39% ha mycket små möjligheter att byta jobb. För Oxie-borna och Hyllie-borna är möjligheter ungefär lika stora.

Tabell 83. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta jobb om Du skulle vilja?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
0-1 Mycket små	39	32	30
2-4 Ganska små	28	26	31
5 Varken eller	11	14	15
6-8 Ganska stora	13	21	18
9-10 Mycket stora	10	7	7
	100	100	100
Medel	3,3	3,7	3,6
Totalt	274	211	119

3.6.4 Sammanfattning

- Kommunala förvaltningar: Oxie-borna är mer nöjda med barnomsorgen än med lokalsjukvården och skolan. De senaste årens förändringar inom barnomsorg och skola är man mest missnöjd med i Oxie, medan Fosie-borna och Hyllie-borna värderar förändringarna ungefär lika.
- Barnomsorgen: Oxie-borna är något mer nöjda med barnomsorgen än Hyllie-borna och Fosie-borna. Barnomsorgspersonalens bemötande är vad Oxie-borna säger sig vara mest nöjda med. Barnomsorgens pedagogiska innehåll är man däremot minst nöjd med.
- Skolan: Oxie-borna är ungefär lika nöjda med skolan som Fosie-borna, men mindre nöjda än Hyllie-borna.
- Lokalsjukvården: Oxie-borna är mindre nöjda än både Fosie-borna och Hyllie-borna. Sjukvårdspersonalens bemötande och behandlingen är vad Oxie-borna säger sig vara mest nöjda med. Kontinuitet och väntetider är man minst nöjda med.
- 14% av invånarna i Oxie kände inte alls till vad stadsdelsfullmäktige ansvarar för.
- 59% av Oxie-borna trodde inte att stadsdelsfullmäktige skulle leda till ökade kontakter med politiker och tjänstemän.
- 34% av Oxie-borna ansåg inte att stadsdelsfullmäktige underlättar kontakten med kommunala politiker.
- 58% av Oxie-borna trodde inte att stadsdelsfullmäktige skulle ge 'vanligt folk' större inflytande.
- 41% av Oxie-borna trodde inte att stadsdelsfullmäktige skulle leda till bättre service.
- Egenmakt i inflytande: Oxie-borna anser sig ha störst egenmakt i förhållande till arbetet och boendet. Inom skola, barnomsorg och sjukvård upplever man egenmakten som lika stor, men betydligt svagare än inom arbetslivet och boendet. Oxie-bornas egenmakt är generellt sett högre än Hyllie-bornas och i synnerhet Fosie-bornas.
- Egenmakt i val: Oxie-borna anser sig ha störst valmöjligheter i förhållande till sjukvården och boendet. Möjligheterna att välja skola upplever man som klart större än att välja barnomsorg. Sämst valmöjligheter anser man sig ha inom arbetslivet.

3.7. HELHET

3.7.1 Bäst i stadsdelen

Levnadsundersökningen innehåller frågor med öppna svar om vad som är bäst respektive sämst i stadsdelen. Intervjupersonerna kunde således svara precis vad de ville. Jag gick igenom samtliga svar och kategoriserade dem på ämne. Resultaten på frågan om vad som är bäst framgår av tabellen nedan. Under rubriken Grönt finner vi allt som har med grönt att göra, t ex grönområden och parker. I nästan samtliga fall använder intervjupersonen själv ordet grönt. Rubriken Grönt är närbesläktad med Stadsmiljö men ändå skiljaktig. Stadsmiljö handlar om områdets fysiska utformning, t ex husstorlekar och rymd. Så fort ordet miljö förekommer kategoriserar jag på Stadsmiljö. Rubriken kommersiell service inbegriper såväl bank och post som affärer och stormarknader.

Med Lokalt läge menar jag närheten till affärer och kommunal service. När man nämner just t ex närheten till affärer så kategoriserar jag på både Lokalt läge och Kommersiell service. Att affärer ligger nära innebär givetvis inte självklart kvalitet i utbudet. Ändå måste närhet betraktas som en tillgång, vilket i sig utgör en kvalitet. Ordet närhet använder jag också för kategoriseringar under rubriken Globalt läge, men då innefattas områdets placering i staden, t ex centralt eller nära till havet.

Alla svar som tar fasta på områdets sociala liv eller brist på sociala liv, t ex lugn och ro, kategoriserar jag under rubriken Socialt liv. Här återfinns vi också t ex kollektiva manifestationer eller frånvaro av kriminalitet. När intervjupersonerna framhåller t ex många barnfamiljer eller likasinnade kategoriserar jag på ämnet Social sammansättning. Rubriken Boende omfattar allt som har med själva bostaden att göra, dvs även vaktmästare och hyresvärd. Ämnena sjukvård, skola, barnomsorg och övrig offentlig service gäller både kvaliteten och tillgängligheten. Liksom i fallet ovan med den kommersiella servicen så kategoriserar

jag t ex på både Lokalt läge och Sjukvård, när någon framhåller närheten till sjukvården.

Oxie-borna prisar framför allt sina grönområden och sin natur, men i något mindre utsträckning än Hyllie-borna. Ämnet Grönt förekommer i 43% av svaren. Därefter följer det lokala läget, det globala läget och kommunikationerna. Oxie-borna nämner inte det lokala läget i samma utsträckning som Fosie-borna och Hyllie-borna. I Fosie och Hyllie anser man sig uppenbarligen ha närmare till service av olika slag. Kommunikationerna sätter man däremot desto större värde på i Oxie, förmodligen beroende på ett större beroende av kommunikationer och den nyligen öppnade pågatågsförbindelsen.

I maj skulle jag lämna ett formulär i Käglinge. Nu hör det till saken att inte en enda brevlåda, inte ett enda hus är numrerat på denna väg. Jag körde fram och tillbaka på vägen många gånger och hoppades på att någon person skulle komma som kunde förklara för mig var Ip bodde. Men nej icke en kotte var ute och till sist var det bara att knacka på en dörr och fråga. Det var ingen i det huset som visste vem Ip var. Det här kändes hopplöst, det var bara att köra hem igen med formuläret. Väl hemma ringde jag folkbokföringen, men dom kunde inte hjälpa mig. Nästa instans var att ringa brevbäraren i Oxie, som förklarade för mig vilket hus och vilken brevlåda det var (en mycket hjälpsam människa). Nästa dag körde jag dit igen efter beskrivningen som jag fick. Sanna min förvåning när jag kom till brevlådan och posten som låg i var adresserad till en helt annan person. Nu blev jag helt ställd, hade jag uppfattat fel eller hade brevbäraren lagt posten i fel låda. Efter en stunds övervägande med mig själv la jag formuläret i lådan (rätt eller fel var den enda tanke jag hade i huvudet när jag körde hem). Nu var det till att vänta i två dagar innan jag kunde ringa. Dagen kom och jag slog telen och väntade med spänning på vem som skulle svara. Puuh det

var Ip som svarade. Om vilken tur. Ip var en mycket trevlig ifrågasättande person som gärna ställde upp.

Nästan lika ofta förekommer det sociala livet i svaren från Oxie-borna. I de flesta fall handlar det emellertid om frånvaron av socialt liv; dvs lugn och ro. Kategorin ”Socialt liv” förekommer i betydligt mindre utsträckning än hos Hyllie-borna, men inte heller lika ofta som hos Fosie-borna. Oxie-borna värdesätter däremot stadsmiljön lika högt som Hyllie-borna. ”Lite på landet”, kan det t ex heta, men man nämner också frånvaron av höghus.

Kategorin ”Övrig offentlig service” nämns oftare av Oxie-borna än av såväl Fosie-borna som Hyllie-borna. Oftast handlar det om simhallen och sporthallen. När det däremot gäller sjukvård, skola och barnomsorg verkar man inte vara mer nöjd än Fosie-borna och Hyllie, utan närmast tvärtom. Oxie-bornas svar skiljer sig överhuvudtaget ganska mycket från Fosie-bornas och Hyllie-bornas, vilket förefaller ganska naturligt eftersom stadsdelarna skiljer sig så mycket i stort, t ex vad gäller lokalisering, storlek, upplåtelseformer och miljö.

Tabell 84. ”Vad är bäst eller viktigast i Din stadsdel?” (ämnesandelar i %)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Grönt	41	46	43
Lokalt läge	35	32	26
Globalt läge	16	27	26
Kommunikationer	14	15	26
Socialt liv	28	37	23
Stadsmiljö	14	23	22
Övrig offentlig service	9	7	16
Kommersiell service	38	22	13
Barnvänligt	9	7	13
Fritidsmöjligheter	8	8	11
Sjukvård	11	8	9
Skola	8	7	5
Trafiksituation	10	12	4
Gemenskap	4	7	4
Social sammansättning	8	10	3
Boendet	7	8	2
Barnomsorg	4	2	1
Renhållning och underhåll	2	3	0
Nöjen	1	4	0
Totalt	439	407	144

Eftersom ämnena delvis glider in i varandra har jag urskiljt tre huvudrubriker, nämligen socialt, miljö och service. Under rubriken "Socialt" ingår befolkningens sociala sammansättning, socialt liv, kultur och gemenskap. Rubriken "Miljö" täcker in stadsmiljön, barnvänlighet, fritidsmöjligheter, trafiksituation, grönområden, samt globalt och lokalt läge. Med miljö avser jag här således stadsdelen i fysisk mening. Under rubriken "Service" samsas såväl kommersiell som offentlig service, dvs affärer, boende, nöjen, kommunikationer, renhållning och offentlig service i allmänhet. Nedanstående tabell anger hur stor andel av populationen som har nämnt minst ett av ämnena under respektive rubrik:

Tabell 85. "Vad är bäst eller viktigast i Din stadsdel?" (huvudämnesandelar i %)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Socialt	37	47	28
Miljö	81	85	83
Service	59	51	44
Totalt	439	407	144

Oxie-borna verkar inte bry sig lika mycket om det sociala i stadsdelen som Fosie-borna eller Hyllie-borna, varken den eventuella närvaron eller frånvaron av socialt liv. Såväl Fosie-borna som Hyllie-borna sätter ett större värde på frånvaron av socialt liv. För Oxie-borna har inte frånvaron av socialt liv samma betydelse. Boendet i Oxie verkar inte i samma utsträckning som i Fosie och Hyllie bero på att man vill ha lugn och ro. Oxie-borna ger emellertid inte heller något starkare uttryck för motsatsen. Att man bor i Oxie verkar inte i högre utsträckning bero på ett blomstrande socialt liv. Även stadsdelens sociala sammansättning har en större betydelse i Fosie och Hyllie.

Inte heller stadsdelens service-kvaliteter är av samma betydelse i Oxie som i Fosie och Hyllie. Framför allt skiljer sig betydelsen av den kommersiella servicen. Hela 38% av Fosie-borna nämner den kommersiella servicen som en av stadsdelens främsta kvaliteter, men bara 13% av Oxie-borna. Miljö-kvaliteterna verkar däremot betyda ungefär lika mycket i stadsdelarna.

Själva svarsfrekvensen på frågan säger nog också en hel del om stadsdelens kvaliteter. Ju fler invånare som har något att säga, desto påtagligare kan stadsdelens kvaliteter sägas vara. Hyllie har den i särklass högsta svarsfrekvensen. Hela 91% av populationen ansåg sig ha någonting att säga om stadsdelens kvaliteter. Hyllie toppar statistiken även när det gäller alla som svarade. Antalet kvaliteter som varje intervjuperson nämnde hamnade i medeltal på 2,6, till skillnad från 2,5 i Fosie och bara 2,2 i Oxie.

Tabell 86. "Vad är bäst eller viktigast i Din stadsdel?" (andel svarande)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Svar	79	91	83
därav 1 svar	22	18	26
därav 2 svar	26	29	31
därav 3 svar	27	23	27
därav 4 svar	15	17	7
därav 5 svar	7	8	3
därav 6 svar	3	4	3
Medel av svar	2,5	2,6	2,2
Totalt	553	448	174

3.7.2 Sämst i stadsdelen

Även alla svar på frågan om vad man anser vara sämst i stadsdelen kategoriserade jag på ämne. Resultatet framgår av nedanstående tabell. Jämfört med ovanstående analys har en del nya ämnen tillkommit medan andra försvunnit. Jag har också ändrat definitionen på ämnet "Offentlig service" som nu omfattar även sjukvård, barnomsorg och skola. Liksom tidigare ingår däremot inte renhållning och underhåll.

**Tabell 87. "Vad är sämst i Din stadsdel?"
(ämnesandelar i %)**

	Fosie	Hyllie	Oxie
Kriminalitet	10	12	22
Socialt liv	10	10	19
Stadsmiljö	6	5	17
Offentlig service	9	14	14
Renhållning och underhåll	7	8	12
Våld	2	1	12
Social sammansättning	9	8	9
Kommunikationer	5	11	9
Kommersiell service	20	34	8
Boendet	5	6	6
Trafik	17	10	5
Läge	5	3	5
Invandring	11	7	3
Inget	9	3	3
Fritidsmöjligheter	5	2	2
Nöjen	0	0	2
Missbruk	8	2	1
Ovåsen	5	3	1
Barnvänligt	5	0	1
Gemenskap	2	1	0
Aktivitet	1	0	0
Kultur	0	1	0
Totalt	369	305	129

Oxie-borna beklagar sig i synnerhet över kriminaliteten och missnöjet är mer utbrett än i såväl Fosie som Hyllie. Framför allt handlar det om skadegörelse och vandalism. Även det sociala livet är man mer missnöjd med i Oxie än i Hyllie och Fosie. Missnöjet riktar i synnerhet in sig på ungdomsproblemen. Även stadsmiljön är man betydligt mer missnöjd med i Oxie än i Hyllie och Oxie. I nästan samtliga fall är det Oxie Centrum man är missnöjd med.

Den kommersiella servicen är man däremot mycket mindre missnöjd med i Oxie än i Hyllie och Fosie. Som vi såg ovan innebär inte detta att man sätter särskilt stort värde på servicen. Kanske har man inte

samma förväntningar på den kommersiella servicen i Oxie.

Andelen intervjupersoner som uttryckligen inte säger sig kunna komma på någon enda brist i stadsdelen är klart större i Fosie än i såväl Oxie som Hyllie. I Fosie säger sig 9% av intervjupersonerna inte komma på någon enda brist i stadsdelen. Samma svar förekommer hos 3% av såväl Hyllie-borna som Oxie-borna. Kan den tydliga skillnaden tolkas som ännu ett tecken på större gap mellan människors levnadsvillkor i Fosie än i Hyllie och Oxie? Har människor med goda levnadsvillkor det totalt sett bättre ställt i Fosie än i Hyllie och Oxie?

Liksom i föregående fråga har jag urskiljt tre huvudrubriker, nämligen socialt, miljö och service. Under rubriken "Socialt" ingår kriminalitet, befolkningens sociala sammansättning, socialt liv, invandring, ovåsen, missbruk, våld, kultur och gemenskap. Rubriken "Miljö" täcker in stadsmiljön, fritidsmöjligheter, trafiksituation och läget. Med miljö avser jag här således stadsdelen i fysisk mening. Under rubriken "Service" samsas såväl kommersiell som offentlig service. Nedanstående tabell anger hur stor andel av populationen som har nämnt minst ett av ämnena under respektive rubrik:

**Tabell 88. "Vad är sämst i Din stadsdel?"
(huvudämnesandelar i %)**

	Fosie	Hyllie	Oxie
Socialt	43	36	49
Miljö	34	20	29
Service	41	60	46
Totalt	369	305	129

Av de tre stadsdelarna är Oxie-borna mest missnöjda med stadsdelens sociala innehåll. Förutom kriminaliteten och det sociala livet nämner Oxie-borna våld i högre utsträckning än Fosie-borna och Hyllie-borna.

Liksom i ovanstående fråga om stadsdelens kvaliteter har jag också jämfört svarsfrekvenserna. Själva

svarsfrekvensen på frågan säger nog också en hel del om stadsdelens brist på kvaliteter. Ju fler invånare som har något att säga, ju påtagligare kan stadsdelens brister sägas vara. Mest benägen att vädra sitt missnöje verkar man vara i Oxie. Fosie och Hyllie hamnar på samma nivå.

Tabell 89. "Vad är sämst i Din stadsdel?" (andel svarande i %)

	Fosie	Hyllie	Oxie
Svar	67	68	74
därav 1 svar	64	67	64
därav 2 svar	26	27	26
därav 3 svar	7	6	9
därav 4 svar	2	0	2
därav 5 svar	1	0	0
därav 6 svar	0	0	0
Medel av svar	1,5	1,4	1,5
Totalt	553	448	174

3.7.3 Favoritområde i Malmö

Levnadsundersökningen innehåller en fråga om i vilket bostadsområde man helst vill bo. Var man helst vill bo kan bero på en rad olika mer eller mindre personliga orsaker, men svaren på frågan säger nog ändå en hel del om del stadsdelens kvaliteter, totalt sett. I nedanstående tabell har jag listat Oxie-bornas 10 populäraste delområden.

Tabell 90. "Vilket bostadsområde i Malmö skulle Du helst vilja bo i?" (%)

	Delområde
Oxie Kyrkby	31
Käglinge	13
Oxievång	11
Gamla Limhamn	8
Limhamns hamnomr	5
Kristineberg	5
Ribersborg	4
Kulladal	3
Gamla staden	2
Toarp	2

Tre av stadsdelens egna delområden toppar statistiken. Av de 10 populäraste delområdena ligger 5 i Oxie. 63% av Oxie-borna vill helst bo i sin egen stadsdel. Oxie-borna sätter ett högre betyg än såväl Hyllie-borna som Fosie-borna. 47% av Fosie-borna vill helst bo i sin egen stadsdel och 60% av Hyllie-borna. I Hyllie ligger 7 av Hyllie-bornas 10 populäraste delområden i den egna stadsdelen. I Fosie är 5 av de 10 populäraste delområdena belägna i den egna stadsdelen.

3.7.4 Levnadsförhållanden

Frågorna i Levnadsundersökningen gäller olika aspekter på invånarnas levnadsförhållanden. Utifrån min analysmodell analyserar jag svaren, dimension för dimension. Dessutom är det min uppgift att dra slutsatser om hur de olika dimensionernas sociala krafter hänger ihop. Jag ville emellertid också ha reda på hur invånarna bedömer helheten i sina egna levnadsförhållanden. Därför avslutas undersökningen med några frågor om hur man värderar sina levnadsförhållanden. Givet helheten av alla kvaliteter och brist på kvaliteter, hur värderar medborgaren sina egna levnadsförhållanden, totalt sett?

Tabell 91. "Hur vill Du själv värdera Dina levnadsförhållanden?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Mycket bra	15	26	20
2 Ganska bra	49	57	58
3 Varken eller	21	11	16
4 Ganska dåligt	13	5	4
5 Mycket dåligt	2	1	2
	100	100	100
Medel	2,4	2,0	2,1
Totalt	553	446	172

Av invånarna i de tre stadsdelarna är det Hyllieborna som sätter högst betyg på sina levnadsförhållanden. 26% av Hyllieborna sätter högsta betyg på sina levnadsförhållanden, vilket överträffar både Oxieborna och Fosieborna.

Tabell 92. "Om Du tänker tillbaka på de senaste 5 åren, tycker Du att Dina levnadsförhållanden under denna tid försämrats, förbättrats eller varit i stort sett oförändrade?" (%)

	Fosie	Hyllie	Oxie
1 Kraftig försämring	12	10	9
2 Försämring	39	28	28
3 Oförändrade	28	35	36
4 Förbättring	17	24	23
5 Kraftig förbättring	4	4	5
Medel	2,6	2,8	2,9
Totalt	553	446	172

Vi frågade också hur invånarnas levnadsförhållanden har förändrats. Mest har Fosiebornas levnadsförhållanden försämrats. Drygt hälften (51%) av Fosieborna säger sig ha fått försämrade levnadsförhållanden under de senaste 5 åren. Hyllieborna och Oxieborna är inte lika missbelåtna. I såväl Hyllie och Oxie har levnadsförhållandena försämrats

för 38%. Av Oxies två största delområden är andelen som har fått försämrade levnadsförhållanden något överrepresenterade i Oxievång och något underrepresenterade i Oxie kyrkby. Levnadsförhållandena har tydligen försämrats för en högre andel av invånarna i Oxievång än i Oxie kyrkby.

3.7.5 Sammanfattning

- Grönområdena toppar listan över vad Oxie-borna betraktar som bäst i stadsdelen. Därefter följer det lokala läget, det globala läget och kommunikationerna.
- Oxie-borna har i allmänhet mer positivt att säga om sin stadsdel än Fosie-borna, men inte lika mycket som Hyllie-borna.
- Kriminaliteten toppar listan över vad Oxie-borna betraktar som sämst i stadsdelen. Därefter följer det sociala livet och stadsmiljön.
- Oxie-borna har mer negativt att säga om sin stadsdel än såväl Hyllie-borna som Fosie-borna.
- 63% av Oxie-borna vill helst av allt bo i sin egen stadsdel, jämfört med 60% av Hyllie-borna och 47% av Fosie-borna.
- Oxie-borna sätter ett högre betyg på sina levnadsförhållanden än Fosie-borna, men något lägre än Hyllie-borna.
- Oxie-bornas levnadsförhållanden har försämrats i ungefär samma utsträckning som Hyllie-bornas, men inte lika mycket som Fosie-bornas.

4. SLUTSATSER

Vilka sociala värden innehåller stadsdelen Oxie?

Hur stark är segregationen?

Vad innebär segregationen?

Kan vi rentav urskilja olika sociala världar?

I rapportens början ställde jag en rad frågor om segregation, dess innebörd, omfattning och orsaker. Jag undrade också om stadsdelarna är segregerade i sig eller om gränserna går mellan stadsdelarna.

För att kunna besvara frågorna har jag velat ta fasta på stadsdelarnas möjligheter och inte bara begränsa mig till problemen. Allt för ofta brukar forskningen om segregation grunda sig på en människosyn som klassificerar befolkningsgrupper utifrån deras förhållande till marknadsekonomin. Mått som förvärvsfrekvens, arbetslöshet och inkomst anses säga hela sanningen om situationen i en stadsdel. Jag har istället utgått från en människosyn som i första hand betonar människors sociala egenskaper och då vidgas perspektivet på stadsdelen. Då syns även andra sociala krafter.

I rapporten har jag analyserat en rad olika sociala krafter i stadsdelen med hjälp av en analysmodell som består av sju dimensioner, vilka jag sen delar in i olika underdimensioner. För varje dimension undersöker jag de sociala krafterna och mäter deras styrka. Styrkan mäter jag i homogenitet. Ju större homogenitet, desto starkare social kraft. En blandning av t ex bostadsbeståndet skapar ingen homogen social kraft. Det kan däremot en hög andel arbetslösa göra. Koncentrationer av arbetslösa kan t ex utgöra en gynnsam grogrund för idéer om utanförskap.

Geografiska koncentrationer av starka sociala krafter, t ex i ett bostadsområde, definierar jag som segregationspoler. Ofta talar man felaktigt om bostadsområden eller rentav stadsdelar som segregerade. En hög geografisk koncentration av t ex personer med utländsk bakgrund är emellertid inte självklart liktydigt med segregation, utan bör snarare betraktas som en segregationspol. Först när en segregationspol med motsatt social kraft uppstår, t ex en hög geografisk koncentration av personer med svensk bakgrund, kan vi tala om segregation. Vi måste således först peka ut segregationspolerna innan vi kan dra slutsatser om segregation. Utan segregationspoler ingen segregation.

Frågan om i vilken utsträckning de starka sociala krafterna är positiva eller negativa för stadsdelen kan jag emellertid inte besvara uttömmande i delrapporterna. Svaret på den frågan beror nämligen i hög utsträckning på vilka stadsdelar och vilket Malmö vi vill ha. Svaret kräver också ett perspektiv på integration, vilket jag inte har haft möjligheter att utveckla i projektets delrapporter. Min avsikt är att återkomma till frågeställningen om goda och dåliga krafter i projektets huvudrapport.

4.1 Sociala värden ...

Rumslig segregation

Rumsliga segregationspoler saknas nästan helt i Oxie. Bostäderna är stora i hela Oxie och inget enskilt delområde utmärker sig nämnvärt. Skillnaden i upplåtelseformer är visserligen stor mellan de två största delområdena Oxie kyrby och Oxievång. Äganderätt dominerar i Oxie kyrby och bostadsrätt i Oxievång. Båda upplåtelseformerna bygger emellertid på ägande, om än i olika former, och delområdena kan därför knappast betraktas som segregationspoler. Betygsättningen av boendets kvaliteter tyder inte heller på någon segregation. Invånarna i de två största delområdena sätter i genomsnitt ungefär samma betyg på bostäderna, utemiljön och boendet totalt sett.

Demografisk segregation

Även demografisk segregation saknas i stort sett i Oxie. Delområdena skiljer sig t ex inte nämnvärt vad gäller åldersfördelning. Samtliga delområdena har en hög andel invånare under 19 år och en låg andel pensionärer. En viss etnisk segregation kan sägas förekomma, men ändå inte särskilt stark. Andelen personer med utländsk bakgrund är högre i Oxievång än i övriga delområden. Det rör sig emellertid i ganska hög utsträckning om personer från nordiska grannländer. Delområdena skiljer sig inte heller nämnvärt med avseende på hälsa.

Strukturell segregation

Inga tecken tyder heller på någon strukturell segregation i Oxie. Arbetslösheten är t ex ungefär lika hög i delområdena. Barnfamiljerna är ganska jämnt fördelade i stadsdelen, men en viss överrepresentation kan skönjas i Oxievång. Delområdena verkar inte heller skilja sig nämnvärt med avseende på sociala nätverk. Oxie-borna känner sig också tryggare i sina bostadsområden än både Fosie-borna och Hyllie-borna.

Resurssegregation

Om vi överhuvudtaget skall tala om segregation i Oxie så är det nog i så fall framför allt i ekonomiska termer. Skillnaden i ekonomiska resurser är påtaglig mellan de två största delområdena. I Oxie kyrkby har man betydligt bättre ekonomiska resurser än i Oxievång.

Även föreningsengagemanget skiljer sig klart. I Oxie kyrkby är hela 45% av invånarna i åldrarna 18-75 år aktivt engagerade i minst 1 förening. I Oxievång är mobiliseringsgraden betydligt lägre, nämligen 27%.

Kulturell segregation

Vi kan knappast tala om någon kulturell segregation i Oxie även om vissa skillnader förekommer. Invånarna i Oxie kyrkby besöker t ex kulturevenemang i högre utsträckning än invånarna i Oxievång. Läsvanorna skiljer sig däremot inte mellan delområdena.

Maktsegregation

Vi kan knappast heller tala om maktsegregation, även om det återigen förekommer vissa skillnader. I Oxievång har man en svagare egenmakt i förhållande till boendet än i Oxie Kyrkby. Valdeltagandet skiljer sig också mellan delområdena, men bara högst marginellt.

4.2 ... i olika sociala världar

Oxie kan knappast betraktas som en segregerad stadsdel, även om vissa skillnader förekommer mellan

delområdena. Skillnaderna är emellertid betydligt större i Hyllie och framför allt i Fosie.

I Fosie sammanfaller nämligen nästan samtliga former av segregation. Segregationspolerna består i stort sett av samma delområden. Den så tydliga rumsliga segregationen är i hög grad även lika tydligt demografisk, strukturell, ekonomisk, kulturell och politisk. Därför kan vi nog med fog tala om åtminstone två olika och skilda sociala världar i Fosie. Segregationen i Hyllie är inte lika entydig. De olika formerna av segregation sammanfaller inte i samma utsträckning.

Oxie-borna kan däremot inte alls sägas leva i olika världar. Vissa tendenser till uppdelning mellan delområdena kan visserligen skönjas, men Oxie bör snarare betraktas som en ganska enhetlig social värld. Dess motpoler utgörs av t ex Augustenborg och Heleneholm i Fosie eller Holma och Lorensborg i Hyllie. För Oxies del aktualiseras således frågan om segregation knappast i större utsträckning av stadsdelens interna förhållanden, utan snarare av Oxies förhållanden till resten av staden.

Hur stor är då segregationen mellan Oxie och andra delar av Malmö? Utifrån en bredare människosyn än ekonomismens har jag i rapporten velat mäta skillnader även med andra mått än ekonomiska. Ett bostadsområde kan inte dömas ut bara med hänvisning till hög arbetslöshet och låga inkomster. Skillnaderna låter sig inte mätas enbart i termer av kallare och varmare. Världarna är framför allt olika.

När vi talar om problemen i ett bostadsområde så bör inte i första hand andra bostadsområden utgöra grunden, utan bostadsområdets egna inneboende möjligheter. Vissa delområden i t ex Fosie eller Hyllie är så att säga inte problemet och Oxie lösningen. Segregationen mellan de sociala världarna kan i flera avseenden sägas vara positiv. Med positiv menar jag då möjligheterna som uppdelningen mellan världarna skapar för olika intressen, levnadssätt och människotyper.

Liksom andra sociala världar möjliggör inte Oxie vilka liv som helst. Oxies stadsmiljöer, fördelning av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och demografi ger klara vinkar om vilka liv som stadsdelen lämpar sig mer respektive mindre för.

Därmed vill jag givetvis inte dölja segregationens mörka sidor. En konstruktiv social utveckling gynnas

verkligen inte av t ex dålig hälsa och låg boendekontinuitet. Om kampanjerna som Storstadskommittén skriver om och som jag nämnde i inledningskapitlet inte skall fortsätta i en strid ström utan synbara resultat vill det emellertid till att även bostadsområdenas egna inneboende möjligheter tas tillvara.

5. HUR?

Hur gjorde vi?

Vilka metoder användes?

Vilken svarsfrekvens resulterade projektet i?

Rapportens tredje del ägnar jag åt projektets metodologi. Begreppet metodologi brukar översättas med metodlära eller läran om vetenskapliga metoder. Min avsikt är givetvis inte att redogöra för alla tänkbara metoders för- och nackdelar. Istället vill jag använda begreppet metodologi för den helhet av metoder som kommer till användning i just vårt projekt. Projektet består nämligen av flera olika faser, var och en med sina egna metoder. Frågan om hur projektet genomfördes har därför en rad olika svar, beroende på vilken fas vi talar om. Varje fas har krävt sina egna metodologiska reflexioner och utvecklingsförlopp.

5.1 Konstruktionen av frågeformuläret

Att ställa frågor är egentligen mycket svårt. Som man frågar får man svar, brukar det heta. Det är så lätt att bygga in fördomar, normer, attityder, förutfattade meningar eller andra begränsningar i själva frågeformuleringarna. Kanske utformar man inte svarsalternativen fullständigt. Frågeformulär som inte innehåller alla tänkbara svarsalternativ förlorar sin trovärdighet. Intervjuundersökningar kräver därför noggranna och omfattande förberedelser.

I utvecklingen av Levnadsundersökningens frågeformulär läste jag in mig på en rad tidigare undersökningar, framför allt de riksomfattande levnadsnivåundersökningarna, den statliga maktutredningen, folkhälsoundersökningarna i Malmö, projektet om företagen och den äldre arbetskraften, enkätundersökningen om systemskiftet i Helsingborg och utvärderingen av stadsdelsreformen i Göteborg. Jag förde också ingående diskussioner om frågeformuläret med forskare från Sociologiska Institutionen och Socialhögskolan i Lund, Samhällsmedicinska Institutionen i Malmö samt Institutet för Social Forskning i Stockholm. Dessutom prövade jag flera versioner av frågeformuläret på deltagarna från den första etappen av

Levnadsundersökningen, vilket resulterade i många konstruktiva och fruktbara synpunkter.

Merparten av frågorna i Levnadsundersökningens frågeformulär härstammar således från andra undersökningar. Jag har emellertid korrigerat en hel del av formuleringarna och anpassat såväl innehåll som form till Malmöförhållanden. Helheten är således min egen.

Levnadsundersökningen genomförs med hjälp av besöksintervjuer, antingen i hemmet eller på annan av intervjupersonen önskad plats. Den personliga kontakten i besöksintervjuer kan innebära vissa svårigheter. Kanske påverkas intervjupersonen av intervjuaren genom t ex sätt att ställa frågorna, klädsel eller attityder. Kanske kan intervjuarens ålder, kön eller nationalitet skapa blockeringar. Alla som sysslar med intervjuer måste därför lära sig hur man minimerar riskerna.

Till fördelarna med besöksintervjuer hör en i allmänhet högre kvalitet på svaren än i telefonintervjuer och framför allt postenkäter. Besöksintervjuer innebär inte samma beroende som i postenkäter av hur frågorna framställs och förklaras i formuläret. Intervjuaren kan vid behov förtydliga och förklara frågorna. Dessutom kan intervjuaren vara helt säker på vem som besvarar frågorna. I undersökningar med postenkät kan man aldrig vara helt säker på vem som svarar. Kanske hjälper andra familjemedlemmar till.

Till besöksintervjuns fördelar hör också möjligheterna att blanda kvantitativ och kvalitativ metod. Postenkäter lämpar sig nästan enbart för kvantitativa frågor med fastställda svarsalternativ. Jag ville ta tillvara dessa möjligheter och Levnadsundersökningen innehåller därför en ganska bred blandning av olika frågeformer. En renodlat kvantitativ metod kommer till uttryck i en rad olika skalfrågor av typen frekvens, kvantitet och intensitet. Kvalitativ metod används i flera frågor med öppna svar; dvs frågor där intervjupersonen inte behöver känna sig bunden av fastställda svarsalternativ utan kan

svara vad som helst. Mest kvalitativ är emellertid den metod som ligger till grund för projektets skivrarverkstäder där deltagarna får möjligheter att skriva av sig om sina upplevelser från intervjuarbetet. Därigenom tar vi tillvara även mer kvalitativa intryck och upplevelser av hur människorna i stadsdelarna lever.

5.2 Rekrytering och utbildning

Arbetet med intervjuerna kräver givetvis utbildning. Varje etapp har därför börjat med en inledande intensivutbildning i allmän forskningsmetodologi, frågemetoder, begreppsdefinition och intervjuteknik. Jag har t ex skrivit en särskild handbok med definitioner av alla ingående begrepp. Dessutom har intensivutbildningen innehållit särskilda föreläsningar och grupparbeten om etik, samt spårnings- och kontaktteknik. Framför allt har emellertid intensivutbildningen ägnats åt Levnadsundersökningens frågeformulär. Förutom ingående studier av frågeformuläret och dess begreppsdefinitioner, fråga för fråga, har deltagarna tränat sig genom åtskilliga intervjuer av varandra.

Utbildning räcker emellertid enligt min uppfattning inte. Det krävs en vana vid att möta människor i olika situationer, väntade såväl som oväntade. Det krävs också en bred förståelse och känsla för människors mer ordlösa sätt att kommunicera. Man kan inte läsa sig till en kunskap om alla signaler som människor använder i kommunikationen med andra. Därmed räcker det inte med utbildning, utan jag vill också betona vikten av intervjuarens sociala kompetens.

Jag definierade social kompetens i rapportens första del. Rent allmänt definierar jag social kompetens som människors förmåga att skapa, upprätthålla och utveckla sociala relationer. Vi har i rekryteringen av projektets deltagare lagt stor vikt vid just social kompetens. I syfte att ytterligare höja deltagarnas sociala kompetens har projektet dessutom innehållit flera föreläsningar och grupparbeten på temat ”Vad är socialt?”.

5.3 Urvalet

För varje stadsdel har jag beställt urvalen från företaget Enator och deras generella databas för Malmö, kallad Magda. Beställningen har omfattat 4% av varje stadsdels befolkning i åldrarna 18-75 år. Urvalet har gjorts slumpmässigt och kan betraktas som representativt. Beställningarna har levererats på diskett. Jag har haft tillgång till uppgifter om personnummer, namn, nuvarande adress, föregående adress, födelselän, medborgarskap, civilstånd, delområde och statistikområde. Uppgifterna har inte använts för något annat syfte. En avidentifiering av svaren har skett i slutet av undersökningen.

5.4 Arbetsorganisationen

Under projektets första etapp prövade vi olika organisationsformer. Det visade sig finnas ett stort behov av handledare för varje stadsdel. I projektets andra och tredje etapp har vi därför utsett handledare för de olika stadsdelarnas grupper av deltagare. Merparten av handledarna har rekryterats bland deltagarna från den första etappen av Levnadsundersökningen. Handledarna har svarat för sammanhållningen av deltagargrupperna, men också utdelningen av namn på intervjupersoner. Jag har först delat ut namn på intervjupersonerna till handledarna portionsvis. Utdelningen har skett i form av s k spårningslistor, vilka har bestått av samtliga uppgifter om respektive intervjuperson. Jag har löpande registrerat utdelningen till handledarna i min databas.

Handledarna har i sin tur delat ut spårningslistorna till deltagarna. Därefter har deltagarna först delat ut formulären i brevlådorna och därefter tagit kontakt med intervjupersonen, främst genom telefon. Såväl utdelning som telefonkontakt har ofta krävt ett omfattande spårningsarbete. Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) har färre invånare tillgång till telefon i Malmö än i andra svenska städer. Malmö toppar också statistiken över andelen abonnenter med hemligt telefonnummer. Till stöd har deltagarna haft den handbok som jag har skrivit. Förutom definitioner

av alla ingående begrepp i frågeformuläret har handboken bestått av allmänna råd om presentation och intervjuer.

Att intervjua kan vara både roligt o svårt. Svårast är det när folk inte svarar, eller har hemligt nummer. Roligast är det när man kommer hem till dom och dom öppnar sig och berättar om sina liv. Dom som jobbar inom sjukvården är lättare att komma i kontakt med. Jag tror att det beror på att dom är vana att jobba med folk. Tyvärr är det mycket svårt att hitta adresser i Oxie. (Gerda Melander)

Alla spårningslistor och frågeformulär från framgångsrikt genomförda intervjuer lämnas tillbaka till handledarna. Först kodar emellertid deltagarna vissa av svaren, t ex yrkestillhörighet eller utbildning, enligt samma modell som Folk och Bostadsräkningarna (FoB). Även spårningslistorna över uteblivna intervjuer, t ex där intervjupersonen har nekat eller inte går att få tag på, lämnas tillbaka. Handledarna genomför en kvalitetskontroll för varje genomförd intervju. Kvalitetskontrollen är till för att eliminera såväl slarvfel som logiska fel. Slarvfel kan t ex uppstå om deltagarna fyller i formuläret felaktigt eller glömmer att ställa en fråga till intervjupersonen. Då återgår frågeformuläret till deltagarna som ibland måste ta kontakt med intervjupersonen återigen. Med logiska fel menas fel som uppstår när t ex intervjupersonen uppger sig ha förskolebarn i frågan om familj, men sen glömmer att ange barnbidrag i frågan om disponibel inkomst. Även logiska fel kan leda till behov av kompletteringar.

Kvalitetskontrollen följs av att handledaren skriver in resultat på dator i dataprogrammet MS Works efter en mall som jag har utformat. Därefter genomför handledarna slutkontroller parvis, då inskrivningarna på dator jämförs med frågeformulären. Slutligen överlämnas datafiler och frågeformulär till mig. För att hålla reda på alla spårningslistor och formulär

registrerar vi hela förloppet löpande. Varje spårningslista som jag lämnar ut respektive tar emot, registrerar jag i min dator. Liknande registreringar sker när handledarna delar ut och tar emot spårningslistor och formulär. Hela hanteringen av spårningslistor och formulär är således mycket noggrann, allt för att på bästa sätt kunna uppfylla kraven på anonymitet. Identiteten på varje frågeformulär behålls bara så länge undersökningen pågår. Därefter avskiljs identiteten och intervjusvaren anonymiseras.

5.5 Analys och tolkning

Forskare med tillgång till databaser av den storleksordning som finns inskriven på min dator kan ganska lätt drunkna i alla faktauppgifter. En del samhällsforskare tycks anse att fakta talar för sig själv. Ju fler faktauppgifter och ju högre svarsfrekvens, ju säkrare kan vi vara på resultaten. Större delen av forskningsinsatserna handlar då om statistiska bearbetningar. Siffrornas anses vara viktigast och inte vad de står för. Därför sitter man och filar på de sista decimalerna. Enligt min och för övrigt många andra samhällsforskares uppfattning talar fakta definitivt inte för sig själv utan måste tolkas, sorteras och prioriteras. Det är istället samhällsforskaren som måste tala för fakta genom att argumentera utifrån ett teoretiskt perspektiv. Annars kan man aldrig få reda på faktauppgifternas egentliga innebörd.

Tolkningen av resultaten sker genom analyser. I analysen koncentrerar sig forskaren på en sida av verkligheten i taget. Det vi vill undersöka delas upp i sina beståndsdelar där var och en undersöks för sig. Resultaten av analyserna måste sen sammanfogas till en helhet och det sker genom syntesen. Om inte annat så bör syntesen uppstå när vi drar slutsatser. Då bör en ny bild av verkligheten framträda som låter oss få syn på nya företeelser. Annars förlorar forskningen sin legitimitet. Dessvärre upplever människor idag allt för många forskningsresultat som förutsägbara. Samhällsforskarna talar inte sällan om för människor

vad de redan vet. Därför har samhällsforskningen helt klart hamnat i en trovärdighetskris.

Jag har försökt lägga stor vikt vid såväl teori som empiri i mina analyser av resultaten. Teorin som ligger till grund för mina tolkningar redovisade jag i rapportens första del. I databearbetningen av svaren har jag framför allt använt mig av kalkylprogrammet MS Excel 97, men även i viss utsträckning av databasprogrammet dBase IV. Jag har konstruerat ett kalkylblad i MS Excel 97 där frekvensfördelningar, medelvärden, medianvärden, standardavvikelse, korrelationskoefficienter och konfidensintervall (felmarginal) räknas ut automatiskt för varje variabel. Konstruktionen av kalkylbladet tillgodoser också alla behov av korstabuleringar.

5.6 Svarsfrekvens

Tabellen nedan anger svarsfrekvensen, uppdelad på olika kategorier. Jag har räknat ut två andelstal för de olika kategorierna. I det första andelstalet räknar jag med samtliga kategorier. Kategorierna ”Flyttat”, ”Utlandsjobb” och ”Adress okänd” kan emellertid inte sägas ingå i urvalet och dessa har jag därför räknat bort i det andra andelstalet. Bakom andelen oanträffbara döljer sig ett stort arbete. Projektets intervjuare har lagt ner mycket möda på att försöka få tag på intervjupersonerna. Ibland har man på vinst och förlust besökt sin adress så mycket som 15 gånger utan resultat.

Tabell 93. Svartsantal och svarsfrekvenser för Oxie (%)

	Antal	Andel 1	Andel 2
Ja	174	60	61
Nej (starkt)	90	31	32
Nej (svagt)	5	2	2
Flyttat	5	2	
Utlandsjobb	1	0	
Adress okänd	2	1	
Oanträffbar	10	3	4
Sjuk	3	1	1
Språksvårigheter	1	0	0
Övrigt	1	0	0
Totalt	292	100	100

Varför är då svarsfrekvensen viktig? Jo, en låg svarsfrekvens kan skapa skevheter i materialet och försämra representativiteten. Kanske är det stora delar av en viss kategori som inte har svarat. Om t ex en hög andel arbetslösa inte svarar så kan stadsdelsbefolkningens hushållsekonomi framstå som bättre än vad den egentligen är. Sen behöver inte en svarsfrekvens på 70% nödvändigtvis vara tillräcklig. Höga andelar av en viss kategori kan förekomma även inom ramen för ett bortfall på 30%. Alla undersökningar måste därför utföra en analys av bortfallet.

Bortfallsanalyserna har möjliggjorts tack vare databasens omfattning. Urvalet är hämtat från Malmös allmänna databas MAGDA och den innehåller uppgifter om kön, ålder, medborgarskap, statistikområde, civilstånd, samt född i Sverige eller inte. Tack vare en komplettering som projektdeltagarna gjorde har jag dessutom kunnat analysera bortfallet med avseende på boendets upplåtelseform (dvs äganderätt, bostadsrätt eller typ av hyresrätt). Vad kan vi säga om dem som inte har svarat? Verkar det röra sig om någon särskild kategori? Lider materialet av en underrepresentation i något avseende?

Tabell 94. Åldersgrupper, intervjupopulation och urvalspopulation (%)

	Intervju- populationen	Urvals- populationen
18-19	5	4
20-24	6	7
25-29	2	2
30-34	11	9
35-39	14	13
40-44	10	11
45-49	14	15
50-54	11	13
55-59	10	9
60-64	6	7
65-69	7	7
70-75	3	3
	100	100
Medel	44,7	45,2
Totalt	174	292

I ovanstående tabell jämför jag intervjupopulationen och hela urvalspopulationen med avseende på ålder. Populationerna stämmer nästan helt överens, både vad gäller fördelningen på åldersgrupper och medeltal. Intervjupopulationen kan således inte sägas innehålla någon skevhet med avseende på ålder.

Tabell 95. Könsfördelning, intervjupopulation och urvalspopulation (%)

	Intervju- populationen	Urvals- populationen
Män	49	48
Kvinnor	51	52
	100	100
Totalt	174	292

Även könsfördelningen stämmer ganska väl överens. Inget av könen är varken överrepresenterat eller underrepresenterat i intervjupopulationen. Inte heller fördelningen på upplåtelseformer skiljer sig nämnvärt

mellan intervjupopulationen och urvalspopulation. Upplåtelseformerna är således proportionellt representerade i intervjupopulationen.

Tabell 96. Upplåtelseformer, intervjupopulation och urvalspopulation (%)

	Intervju- populationen	Urvals- populationen
Äganderätt	64	64
Bostadsrätt	32	31
Delägare /andelsrätt	0	0
Privat hyresrätt	2	2
Kommunal hyresrätt	2	2
Hyr i andra hand	1	0
Annat avtal (t ex tjänstebostad)	0	0
	100	100
Totalt	174	288

Fördelningen av personer med svensk respektive utländsk bakgrund stämmer överens på procenten. Andelarna fördelar sig lika i populationerna. Databasen Magda anger inte bakgrund, men väl medborgarskap alternativt årtal för svenskt medborgarskap. Jag har därmed kunnat ta reda på bakgrund i bortfallspopulationen genom att räkna in samtliga personer med utländskt medborgarskap eller angivet årtal för svenskt medborgarskap i kategorin utländsk bakgrund.

Tabell 97. Bakgrund, intervjupopulation och urvalspopulation (%)

	Intervju- populationen	Urvals- populationen
Svensk bakgrund	86	86
Utländsk bakgrund	14	14
	100	100
Totalt	174	292

Vi kan också jämföra hur populationerna fördelar sig på stadsdelens delområden. Här kan vi lägga märke till en viss skillnad mellan Oxie kyrkby och Oxievång. Oxie kyrkby är överrepresenterat och Oxievång underrepresenterat, vilket framgår av nedanstående tabell. Delområdena är således inte riktigt proportionellt företrädade i intervjupopulationen.

Tabell 98. Delområde, intervjupopulation och urvalspopulation (%)

	Intervju- populationen	Urvals- populationen
Lockarp	1	2
Glostorp	0	0
Käglinge	14	16
Kristineberg	10	9
Kungshög	1	0
Oxie kyrkby	50	45
Oxievång	24	27
Toarp	0	0
	100	100
Totalt	174	292

Ser vi till ålder, kön, upplåtelseform och bakgrund kan intervjupopulationen sägas utgöra ett Oxie i miniatyr. Vad gäller delområde innehåller intervjupopulationen däremot en viss skevhet. Delområde får emellertid betraktas som den minst viktiga av variablerna. En skevhet även i upplåtelseform skulle ha varit desto allvarligare. Nu

gäller skevheten bara delområde och då anser jag mig inte behöva genomföra en vägning av populationen. Jag betraktar således på det hela taget Oxies intervjupopulation som ett Oxie i miniatyr. Resultaten av undersökningen vilar representativt sett på goda grunder.

Tabellförteckning

Tabell 1. Bostäder (%) i Malmö och dess 10 stadsdelar (byggnadsår)	26
Tabell 2. Bostäder (%) i delområden (byggnadsår)	27
Tabell 3. Bostäder (%) i Malmö och dess 10 stadsdelar (antal rum)	27
Tabell 4. Bostäder (%) i delområden (antal rum)	28
Tabell 5. Boendeyta för några hushållstyper i Fosie, Hyllie och Oxie (medianvärde av kvadratmeter)	28
Tabell 6. Bostäder (%) i Malmö och dess 10 stadsdelar (upplåtelseformer)	29
Tabell 7. Bostäder (%) i delområden (upplåtelseformer)	29
Tabell 8. ”Hur nöjd respektive missnöjd är Du med Din bostad?” (%)	30
Tabell 9. ”Hur nöjd respektive missnöjd är Du med utemiljön?” (%)	31
Tabell 10. ”Hur nöjd respektive missnöjd är Du med den kommunala servicen i Ditt bostadsområde?” (%)	31
Tabell 11. ”Hur nöjd respektive missnöjd är Du totalt sett med Ditt boende?” (%)	32
Tabell 12. Samvariation med frågan om hur nöjd man är med sitt boende totalt sett (korrelationskoefficienter)	32
Tabell 13. Befolkning i Malmö och dess 10 stadsdelar (1/1 – 1996)	34
Tabell 14. Befolkning (%) i delområdena (1/1 – 1996)	35
Tabell 15. Personer med utländsk bakgrund i Malmö och dess 10 stadsdelar (%)	35
Tabell 16. Personer med utländsk bakgrund i Oxies delområden (%)	36
Tabell 17. De största invandrargrupperna i Fosie, Hyllie, Oxie och Malmö (andelar av samtliga invandrare)	36
Tabell 18. ”Hur känner Du Dig just nu, rent fysiskt, om Du ser till Din hälsa och Ditt välbefinnande?” (%)	37
Tabell 19. ”Hur känner Du Dig just nu, rent psykiskt, om Du ser till Din hälsa och Ditt välbefinnande?” (%)	37
Tabell 20. ”Röker Du?” (%)	38
Tabell 21. Utflyttade (%) från Oxies delområden (andelar av respektive delområdes befolkning)	38
Tabell 22. ”Vilket av följande alternativ stämmer bäst in på Dig just nu?” (exkl ålderspensionärer i %)	41
Tabell 23. Förvärvsfrekvens (%) bland män och kvinnor i Fosie, Hyllie och Oxie (18-64 år)	41
Tabell 24. Arbetslöshet (%) bland män och kvinnor i Fosie, Hyllie och Oxie (18-64 år)	41
Tabell 25. Arbetslöshet (%) i Oxies delområden 1990 och 1996 (18-64 år)	41
Tabell 26. Socioekonomisk indelning (SEI) av alla förvärvsarbetande i Fosie, Hyllie och Oxie (%)	42
Tabell 27. Indelning efter näringsgren av alla förvärvsarbetande i Fosie, Hyllie och Oxie (%)	43
Tabell 28. De 8 vanligaste yrkena bland förvärvsarbetande i Oxie (%)	43
Tabell 29. Indelning efter arbetstid av alla förvärvsarbetande i Fosie, Hyllie och Oxie (%)	44
Tabell 30. ”Hur nöjd respektive missnöjd är Du totalt sett med Ditt arbete?” (%)	44
Tabell 31. Hushåll efter antal boende i Fosie, Hyllie och Oxie (%)	45
Tabell 32. Barnfamiljer (%) i Fosie, Hyllie och Oxie (andelar av hushåll)	45
Tabell 33. ”Umgås Du med grannarna?” (%)	46
Tabell 34. ”Brukar Du besöka vänner och bekanta eller ha vänner och bekanta på besök?” (%)	46
Tabell 35. ”Brukar Du besöka släktingar eller ha släktingar på besök?” (%)	47
Tabell 36. ”Hur säker och trygg känner Du Dig när Du går ensam i Ditt bostadsområde och det är mörkt?” (%)	47
Tabell 37. Utbildningsnivåer i Fosie, Hyllie och Oxie (%)	50
Tabell 38. Utbildningsinriktningar i Fosie, Hyllie och Oxie (%)	50
Tabell 39. Disponibel årsinkomst i Fosie, Hyllie och Oxie (medianvärde)	51
Tabell 40. Disponibel månadsinkomst (kr) för barnhushåll med två föräldrar i Fosie, Hyllie och Oxie (kvartiler och kvartilavstånd)	51
Tabell 41. ”Om Ditt hushåll plötsligt hamnade i en situation där Du på en vecka måste skaffa fram 12.000 kr, skulle Du kunna klara det?” (%)	52
Tabell 42. ”Hur ofta har det hänt att Ditt hushåll under det senaste året har haft svårigheter att klara räkningarna?” (%)	52
Tabell 43. ”Sparar Ditt hushåll regelbundet varje månad och långsiktigt?” (%)	53
Tabell 44. ”Gjorde Du någon semesterresa (eller resa av rekreativ karaktär) under 1995?” (%)	53
Tabell 45. ”Hur ser Du på Din inkomst- och levnadsstandard?” (%)	54
Tabell 46. Medlemsanslutning (%) till olika föreningskategorier i Fosie, Hyllie och Oxie	55
Tabell 47. Medlemsanslutning (%) uppdelad på antal medlemskap i Fosie, Hyllie och Oxie	55
Tabell 48. Mobiliseringsgraden (%) till olika föreningskategorier i Fosie, Hyllie och Oxie	56
Tabell 49. Mobiliseringsgraden (%) uppdelad på antal föreningsengagemang i Fosie, Hyllie och Oxie	56
Tabell 50. ”Du som har barn inom barnomsorgen, har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar?” (andelar av föräldrar med barn inom barnomsorg)	57
Tabell 51. ”Du som har barn inom barnomsorgen, brukar Du eller din make/maka/sambo gå på föräldramöte?” (andelar av föräldrar med barn inom barnomsorg)	58
Tabell 52. ”Du som har barn inom skolan, har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta försämringar?” (andelar av föräldrar med barn inom skolan)	58

Tabell 53. "Du som har barn inom skolan, brukar Du eller din make/maka/sambo gå på föräldramöte?" (andelar av föräldrar med barn inom skolan).....	59
Tabell 54. "Har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta församlingar rörande Ditt boende?" (%)	59
Tabell 55. "Har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta församlingar rörande sjukvården?" (andelar av samtliga som har sökt läkare under det senaste året).....	60
Tabell 56. "Du som är förvärvsarbetande, har Du under det senaste året gjort något för att åstadkomma förbättringar eller motarbeta församlingar?" (andelar av samtliga förvärvsarbetande).....	60
Tabell 57. "Hur brukar Du själv göra om Du är tillsammans med några bekanta och samtalet kommer in på politiska frågor?" (%).....	61
Tabell 58. "Hur pass intresserad är Du i allmänhet av politik?" (%)	61
Tabell 59. "Vilken klass eller socialgrupp känner Du mest samhörighet med?" (%).....	65
Tabell 60. "Är det viktigt för Dig att känna Dig som stadsdelsbo?" (%)	66
Tabell 61. "Brukar Du gå på teater, konserter, museer eller utställningar?" (%).....	66
Tabell 62. "Brukar Du läsa böcker?" (%).....	66
Tabell 63. "Har Du tillgång till uppslagsverk i Din bostad?" (%)	67
Tabell 64. "Ungefär hur många timmar i genomsnitt om du tittar Du på TV?" (medelvärde och medianvärde av timmar).....	67
Tabell 65. "Hur nöjd respektive missnöjd är Du totalt sett med barnomsorgen, skolan respektive sjukvården?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)	70
Tabell 66. "Du som har barn inom barnomsorgen, hur nöjd respektive missnöjd är Du med det pedagogiska innehållet, tillsynen, personalens bemötande, lokalerna och totalt sett?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)	70
Tabell 67. "Du som har barn i skolan, hur nöjd respektive missnöjd är Du med undervisningen, tillsynen, skollokalerna och totalt sett?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)	71
Tabell 68. Lokalsjukvården: "Hur nöjd respektive missnöjd är Du med väntetiderna, bemötande, behandling, kontinuitet och totalt sett?" (medelvärden av samtliga svar på en skala från 0 till 10)	71
Tabell 69. "Känner Du till vilka frågor stadsdelsfullmäktige ansvarar för?" (%)	72
Tabell 70. "Tror Du att Du kommer att ta mer kontakt med politiker och tjänstemän när det nu har blivit stadsdelsfullmäktige?" (%)	72
Tabell 71. "Tror Du att stadsdelsfullmäktige kommer att göra det lättare att komma i kontakt med kommunala politiker?" (%).....	73
Tabell 72. "Tror Du att stadsdelsfullmäktige kommer att ge 'vanligt folk' större inflytande?" (%)	73
Tabell 73. "Tror Du att servicen på det hela taget kommer att förbättras?" (%).....	73
Tabell 74. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast i barnomsorgen?" (%)	75
Tabell 75. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta barnomsorg om Du skulle vilja?" (%)	75
Tabell 76. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast i skolan?" (%)	75
Tabell 77. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta skola om Du skulle vilja?" (%).....	75
Tabell 78. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast inom sjukvården?" (%)	76
Tabell 79. "Hur ser Du på Dina möjligheter att välja sjukvård?" (%)	76
Tabell 80. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka det som Du tycker är viktigast i Ditt boende?" (%).....	76
Tabell 81. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta bostad om Du skulle vilja?" (%)	77
Tabell 82. "Hur ser Du på Dina möjligheter att påverka vad som är viktigt för Dig i Ditt arbete (t ex uppläggning och inriktning)?" (%).....	77
Tabell 83. "Hur ser Du på Dina möjligheter att byta jobb om Du skulle vilja?" (%).....	77
Tabell 84. "Vad är bäst eller viktigast i Din stadsdel?" (ämneshandelar i %).....	80
Tabell 85. "Vad är bäst eller viktigast i Din stadsdel?" (huvudämnesandelar i %).....	81
Tabell 86. "Vad är bäst eller viktigast i Din stadsdel?" (andel svarande).....	81
Tabell 87. "Vad är sämst i Din stadsdel?" (ämneshandelar i %)	82
Tabell 88. "Vad är sämst i Din stadsdel?" (huvudämnesandelar i %).....	82
Tabell 89. "Vad är sämst i Din stadsdel?" (andel svarande i %).....	83
Tabell 90. "Vilket bostadsområde i Malmö skulle Du helst vilja bo i?" (%).....	83
Tabell 91. "Hur vill Du själv värdera Dina levnadsförhållanden?" (%).....	84
Tabell 92. "Om Du tänker tillbaka på de senaste 5 åren, tycker Du att Dina levnadsförhållanden under denna tid försämrats, förbättrats eller varit i stort sett oförändrade?" (%).....	84
Tabell 93. Svartsantal och svarsfrekvenser för Oxie (%)	95
Tabell 94. Åldersgrupper, intervjupopulation och urvalspopulation (%)	96
Tabell 95. Könsfördelning, intervjupopulation och urvalspopulation (%)	96
Tabell 96. Upplåtelseformer, intervjupopulation och urvalspopulation (%)	96
Tabell 97. Bakgrund, intervjupopulation och urvalspopulation (%)	97
Tabell 98. Delområde, intervjupopulation och urvalspopulation (%).....	97

Aktuella referenser och inspirationer

- Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (1994) Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. Lund: Studentlitteratur
- Andersson, Bengt-Erik (1994) Som man frågar får man svar. Kristianstad: Rabén Prisma (1985)
- Billing, Peter & Stigendal, Mikael (1994) Hegemonins decennier. Lärdomar från Malmö om den svenska modellen (doktorsavhandling). Borås: Möllevångens Samhällsanalys (040/972966)
- Björkvold, Jon-Roar (1991) Den musiska människan. Barnet, sången och lekfullheten genom livets faser. Kristianstad: 1991
- Eklund, Klas (1992) Vår ekonomi. En introduktion till samhällsekonomin. Slovenia: Tiden
- Fritzell, Johan & Lundberg, Olle red (1994) Vardagens villkor. Levnadsförhållanden i Sverige under tre decennier. Finland: Brombergs Bokförlag
- Halvorsen, Knut (1989) Samhällsvetenskaplig metod. Lund: Studentlitteratur
- Ingelstam, Lars (1995) Ekonomi för en ny tid. Stockholm: Carlssons
- Jönsson, Sten & Rubenowitz, Sigvard & Westerståhl, Jörgen red (1995) Decentraliserad kommun. Exemplet Göteborg. Smedjebacken: SNS Förlag
- Olsson Hort, Sven E (1992) Segregation - ett svenskt dilemma? Stockholm: SOU 1992:19
- Olsson, Jan (1994) Den sociala ekonomin. Stockholm: Carlssons
- Petersson, Olof & Westholm, Anders & Blomberg, Göran (1993) Medborgarnas makt. Helsingborg: Carlsson (1989)
- Rothstein, Bo (1994) Vad bör staten göra? Finland: SNS Förlag
- Statens offentliga utredningar (1995) Att röja hinder. Delbetänkande av Storstadskommittén, Stockholm: SOU 1995:142
- Stigendal, Mikael (1996) Varför finns Malmö? Malmö: Malmö Stad
- Stigendal, Mikael (1996) "Tänk om marknadsekonomin inte räcker!"; i SOU 1996:151, Bidrag genom arbete – en antologi. Stockholm: Storstadskommittén
- Wetterberg, Gunnar (1995) Det nya samhället. Om den offentliga sektorns möjligheter. Falun: Tiden